II

*(Muud kui seadusandlikud aktid)*

# MÄÄRUSED

## KOMISJONI DELEGEERITUD MÄÄRUS (EL) 2022/439,

## 20. oktoober 2021,

## millega täiendatakse Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrust (EL) nr 575/2013 seoses regulatiivsete tehniliste standarditega hindamismetoodika kohta, mida pädevad asutused peavad järgima, kui nad hindavad krediidiasutuste ja investeerimisühingute vastavust sisereitingute meetodi kasutamise nõuetele

**(EMPs kohaldatav tekst)**

EUROOPA KOMISJON,

võttes arvesse Euroopa Liidu toimimise lepingut,

võttes arvesse Euroopa Parlamendi ja nõukogu 26. juuni 2013. aasta määrust (EL) nr 575/2013 krediidiasutuste ja investeerimisühingute suhtes kohaldatavate usaldatavusnõuete kohta ja määruse (EL) nr 648/2012 muutmise kohta, ([1]) eriti selle artikli 144 lõike 2 kolmandat lõiku, artikli 173 lõike 3 kolmandat lõiku ja artikli 180 lõike 3 kolmandat lõiku,

ning arvestades järgmist:

(1) Määruses (EL) nr 575/2013 sätestatud nõue, mille kohaselt pädevad asutused hindavad krediidiasutuse või investeerimisühingu vastavust sisereitingute meetodi kasutamise nõuetele, puudutab kõiki sisereitingute meetodi kasutamise nõudeid olenemata nende olulisuse astmest ja kõnealuste nõuete täitmist igal ajal. Seega ei puuduta hindamise nõue mitte ainult krediidiasutuse või investeerimisühingu esmast loataotlust omavahendite nõuete arvutamise eesmärgil reitingusüsteemide kasutamiseks, vaid ka krediidiasutuse või investeerimisühingu võimalikke täiendavaid loataotlusi reitingusüsteemide kasutamiseks vastavalt sisereitingute meetodi järkjärgulise rakendamise heakskiidetud kavale; kõnealuse määruse artikli 143 lõike 3 ja komisjoni delegeeritud määruse (EL) nr 529/2014 ([2]) kohast taotlust oluliste muudatuste tegemiseks sisemeetodites, mille kasutamiseks krediidiasutus või investeerimisühing on saanud loa; sisereitingute meetodi muudatusi, millest vastavalt määruse (EL) nr 575/2013 artikli 143 lõikele 4 ja delegeeritud määrusele (EL) nr 529/2014 tuleb teatada; Euroopa Parlamendi ja nõukogu direktiivi 2013/36/EL ([3]) artikli 101 lõike 1 kohaselt selle sisereitingute meetodi pidevat läbivaatamist, mille kasutamiseks krediidiasutus või investeerimisühing on saanud loa; ning määruse (EL) nr 575/2013 artikli 149 kohaseid loataotlusi lihtsamate meetodite kasutamise juurde tagasipöördumiseks. Pädevad asutused peaksid sisereitingute meetodi kasutamise nõuetele vastavuse hindamise kõigi eelnimetatud aspektide puhul kohaldama samu

([1]) ELT L 176, 27.6.2013, lk 1.

([2]) Komisjoni 12. märtsi 2014. aasta delegeeritud määrus (EL) nr 529/2014, millega täiendatakse Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrust (EL) nr 575/2013 seoses regulatiivsete tehniliste standarditega, mille kohaselt hinnatakse sisereitingute meetodi ja täiustatud mõõtmismudelil põhineva meetodi laienduste ja muudatuste olulisust (ELT L 148, 20.5.2014, lk 36).

([3]) Euroopa Parlamendi ja nõukogu 26. juuni 2013. aasta direktiiv 2013/36/EL, mis käsitleb krediidiasutuste tegevuse alustamise tingimusi ning krediidiasutuste ja investeerimisühingute usaldatavusnõuete täitmise järelevalvet, millega muudetakse direktiivi 2002/87/EÜ ning millega tunnistatakse kehtetuks direktiivid 2006/48/EÜ ja 2006/49/EÜ (ELT L 176, 27.6.2013, lk 338).

kriteeriume. Seepärast tuleks kõigil neil juhtudel kohaldada kõnealust hindamismetoodikat sätestavaid eeskirju, et tagada pädevate asutuste hindamismetoodika ühtlus ja vältida regulatiivse arbitraaži ohtu.

(2) Hindamismetoodika peaks hõlmama meetodeid, mida pädevad asutused kasutavad kas valikuliselt või kohustuslikus korras, ning sellega tuleks ette näha kriteeriumid, millele vastavust pädevad asutused peavad kontrollima.

(3) Selleks et tagada kogu liidus sisereitingute meetodi kasutamise nõuetele vastavuse järjekindel hindamine, on vaja, et pädevad asutused kasutaksid hindamisel samu meetodeid. Seetõttu tuleb sätestada meetodid, mida peavad kasutama kõik pädevad asutused. Mudelite hindamise laadi ning mudelite mitmekesisust ja eripärasid arvestades peaksid pädevad asutused siiski kasutama ka oma järelevalvealast kaalutlusõigust kõnealuste meetodite kohaldamisel konkreetsete uuritavate mudelite suhtes. Käesolevas määruses sätestatud hindamismetoodikas tuleks esitada miinimumkriteeriumid, mille alusel pädevad asutused kontrollivad sisereitingute meetodi kasutamise nõuete täitmist, ning sätestada pädevate asutuste kohustus kontrollida vastavust muudele vajalikele kriteeriumidele. Lisaks on teatavatel juhtudel, kui pädev asutus on hiljuti hinnanud sarnaseid reitingusüsteeme sama riskipositsiooni klassi puhul, asjakohane lubada kasutada selliste hindamiste tulemusi ja mitte kohustada pädevat asutust neid hindamisi kordama, kui pädev asutus leiab oma kaalutlusõigust kasutades, et tulemused jäävad olulises osas samaks. See peaks vältima keerukust, tarbetut koormust ja töö dubleerimist.

(4) Hinnates krediidiasutuse või investeerimisühingu vastavust sisereitingute meetodi kasutamise nõuetele muudel eesmärkidel kui esmase loataotluse puhul, peaksid pädevad asutused kohaldama ainult neid eeskirju, mis on kõnealustel muudel eesmärkidel hindamise ulatuse seisukohast asjakohased, ning nad peaksid igal juhul kasutama lähtepunktina varasemate hindamiste järeldusi.

(5) Kui hindamine on seotud määruse (EL) nr 575/2013 artikli 20 lõike 1 punktis a osutatud loataotlustega, kohaldatakse ühisotsuse tegemisel kõnealuse artikli lõikes 8 osutatud rakenduslikke tehnilisi standardeid.

(6) Pädevad asutused peavad kontrollima, kas krediidiasutused ja investeerimisühingud vastavad sisereitingute meetodi kasutamise konkreetsetele regulatiivsetele nõuetele, samuti hindama krediidiasutuse või investeerimisühingu rakendatud lahenduste, süsteemide ja meetodite üldist kvaliteeti ning nõudma kõnealustele nõuetele järjepideva vastavuse tagamiseks pidevat täiustamist ja muutunud asjaoludega kohandamist. Selline hindamine nõuab pädevatelt asutustelt suurel määral kaalutlusõiguse kasutamist. Hindamismetoodikat käsitlevad eeskirjad peaksid ühelt poolt võimaldama pädevatel asutustel kasutada oma kaalutlusõigust, viies vajaduse korral läbi täiendavaid kontrolle lisaks käesolevas määruses sätestatud kontrollidele, ning teiselt poolt tagama eri jurisdiktsioonide järelevalvetavade ühtlustamise ja võrreldavuse. Samadel põhjustel tuleks pädevatele asutustele võimaldada piisavat paindlikkust, et kasutada kõige asjakohasemat valikulist meetodit või mis tahes muud meetodit, mis on vajalik konkreetsete nõuete täitmise kontrollimiseks, võttes muu hulgas arvesse iga reitingusüsteemi alla kuuluvate riskipositsioonide liikide olulisust, mudelite keerukust, olukorra eripärasid, krediidiasutuse või investeerimisühingu rakendatavat konkreetset lahendust, krediidiasutuse või investeerimisühingu esitatud tõendite kvaliteeti ning pädevate asutuste käsutuses olevaid ressursse. Kahtluste korral sisereitingute meetodi nõuete täitmise osas peaks pädevatel asutustel lisaks samadel põhjustel olema võimalik teha täiendavaid teste ja kontrolle kooskõlas proportsionaalsuse põhimõttega, võttes arvesse krediidiasutuse või investeerimisühingu äritegevuse ja struktuuri laadi, ulatust ja keerukust.

(7) Selleks et tagada kogu sisereitingute meetodi hindamise järjepidevus ja terviklikkus, peaksid pädevad asutused krediidiasutuse või investeerimisühingu edaspidiste loataotluste korral, mis põhinevad heakskiidetud järkjärgulise rakendamise kaval, lähtuma hindamisel vähemalt eeskirjadest, mis käsitlevad kasutamise ja kogemuse kontrollimist, reitinguklassidesse või kogumitesse määramist, reitingusüsteeme ja riskide kvantifitseerimist, kuna need hindamise aspektid puudutavad kõiki sisereitingute meetodi kohaldamisel kasutatavaid reitingusüsteeme.

(8) Sisereitingute meetodi kohaldamise nõuetekohasuse hindamiseks tuleks kontrollida kõiki reitingusüsteeme ja nendega seotud protsesse, kui krediidiasutus või investeerimisühing on delegeerinud reitingusüsteemide kavandamise, rakendamise ja valideerimisega seotud ülesanded, toimingud või funktsioonid kolmandale isikule või on saanud reitingusüsteemi või koondatud andmed kolmandast isikust müüjalt. Eelkõige tuleks kontrollida, kas krediidiasutuses või investeerimisühingus on rakendatud piisavaid kontrolle ja kas on olemas täielik dokumentatsioon. Kuna delegeeritud protsesside ja kolmandast isikust müüjalt saadud reitingusüsteemide toimimise eest vastutab lõppkokkuvõttes krediidiasutuse või investeerimisühingu juhtorgan, tuleks kontrollida, kas krediidiasutuses või investeerimisühingus on piisav sisemine arusaam delegeeritud protsessidest ja ostetud reitingusüsteemidest. Seepärast peaksid pädevad asutused hindama kõiki delegeeritud ülesandeid, toiminguid ja funktsioone ning kolmandast isikust müüjatelt saadud reitingusüsteeme sarnaselt hindamisega, mis viidaks läbi siis, kui sisereitingute meetod oleks täies ulatuses välja töötatud krediidiasutuse või investeerimisühingu siseprotsesside tulemusena.

(9) Selleks et sisereitingute meetodi järkjärguline rakendamine ei jääks krediidiasutuses või investeerimisühingus pikema aja vältel osaliseks, peaksid pädevad asutused kontrollima nn kasutuselevõtukava kohase rakendamistähtaja asjakohasust, sellest tähtajast kinnipidamist ja kasutuselevõtukava muutmise vajadust. Tuleks kontrollida, kas kõigi kasutuselevõtukavaga hõlmatud riskipositsioonide puhul on kindlaks määratud mõistlik sisereitingute meetodi kasutuselevõtu maksimaalne aeg.

(10) Oluline on hinnata valideerimisfunktsiooni täitja usaldusväärsust ning seega krediidiriski kontrolli üksusest sõltumatust, meetodite ja protseduuride täielikkust, sagedust ja asjakohasust ning aruandlusprotsessi usaldusväärsust, et veenduda reitingusüsteemide objektiivse hindamise toimumises ning mudeli puuduste ja nõrkuste varjamise stiimulite vähesuses. Valideerimisfunktsiooni täitja piisava sõltumatuse kontrollimisel peaksid pädevad asutused võtma arvesse krediidiasutuse või investeerimisühingu suurust ja keerukust.

(11) Kuna sisereitingute meetodi keskmes on reitingusüsteemid, mille kvaliteet võib oluliselt mõjutada omavahendite nõuete ulatust, tuleks reitingusüsteemide toimimine korrapäraselt läbi vaadata. Arvestades, et riskiparameetrite hinnangud tuleb vähemalt kord aastas läbi vaadata ning et reitingusüsteeme peaksid korrapäraselt hindama pädevad asutused ja siseauditi funktsiooni täitja, ning arvestades, et selle ülesande täitmiseks on vajalik valideerimisfunktsiooni täitja sisend, on asjakohane kontrollida, kas vähemalt kord aastas viiakse läbi olulisi portfelle hõlmavate reitingusüsteemide toimimise valideerimine ja kõigi muude reitingusüsteemide järeltestimine.

(12) Siseauditites tuleb tulemuslikult käsitleda sisereitingute meetodi kõiki valdkondi. Siiski tuleks veenduda, et siseauditi ressursse kasutatakse tõhusalt, keskendudes kõige riskantsematele valdkondadele. Teatav paindlikkus on oluline eelkõige nende krediidiasutuste ja investeerimisühingute puhul, kus kasutatakse mitut reitingusüsteemi. Seetõttu peaksid pädevad asutused veenduma, et igal aastal toimub läbivaatamine eesmärgiga teha kindlaks valdkonnad, mis vajavad aasta jooksul põhjalikumat kontrollimist.

(13) Selleks et tagada reitingusüsteemide kasutamise ulatuse minimaalne ühtlus, peaksid pädevad asutused veenduma, et reitingusüsteeme kasutatakse krediidiasutuse või investeerimisühingu asjakohastes protsessides laiemate riskijuhtimise, laenuandmise otsustamise ja muude otsuste tegemise, sisemise kapitali allokeerimise ja äriühingu üldjuhtimise laiemate protsesside raames (kasutamise kontrollimine). Need on põhivaldkonnad, kus siseprotsessid eeldavad riskiparameetrite kasutamist, mistõttu juhul, kui kõnealustes valdkondades kasutatavad riskiparameetrid erinevad omavahendite nõuete arvutamiseks kasutatavatest riskiparameetritest, tuleks kontrollida, kas erinevused on põhjendatud.

(14) Kogemuse kontrollimise nõuetega seoses peaksid pädevad asutused hindama, kas reitingusüsteemid, mida krediidiasutus või investeerimisühing kasutas enne sisereitingute meetodi kasutuselevõtmist, on üldjoontes kooskõlas sisereitingute meetodi nõuetega, ning veenduma eelkõige selles, et vähemalt kolm aastat enne sisereitingute meetodi kasutuselevõtmist on reitingusüsteemi kasutatud krediidiasutuse või investeerimisühingu sisemistes riskide mõõtmise ja juhtimise protsessides ning selle suhtes on kohaldatud järelevalvet, sisemist valideerimist ja siseauditeerimist. Selline hindamismetoodika täpsustamine on vajalik minimaalse ühtluse tagamiseks. Pädevad asutused peaksid kontrollima, kas reitingusüsteeme on rakendatud vähemalt kõige põhilisemates kasutusvaldkondades, ning veenduma, et krediidiasutus või investeerimisühing on reitingusüsteeme tegelikult kasutanud ning et nii töötajad kui ka juhtkond on nende parameetritega harjunud ning mõistavad hästi nende tähendust ja puudusi. Lisaks peaksid varasemat kogemust hõlmaval perioodil toimunud järelevalve, valideerimine ja siseauditeerimine tõendama, et reitingusüsteemid vastasid sisereitingute meetodi põhinõuetele ning et neid täiustati selle perioodi jooksul järkjärgult.

(15) Mittejaenõuete puhul peab riskipositsioonide reitinguklassidesse määramise protsessis olema tagatud sõltumatus, sest see protsess eeldab tavaliselt inimese tehtavat otsust. Jaenõuete puhul on määramine tavaliselt täiesti automaatne ning põhineb objektiivsel teabel võlgniku ja tema tehingute kohta. Määramisprotsessi korrektsus tagatakse reitingusüsteemi nõuetekohase rakendamisega krediidiasutuse või investeerimisühingu IT-süsteemides ja protseduurides. Sellest hoolimata tuleb juhul, kui inimese otsuse põhjal korrigeerimine on lubatud, kasutada reitingute määramise protsessis inimese tehtavat otsust. Sellest tulenevalt ja võttes arvesse, et riskipositsioonide algatamise või pikendamise eest vastutavad isikud kalduvad tavaliselt määrama paremaid reitinguid, et suurendada krediidi müüki ja mahtu, tuleks inimese otsuse põhjal korrigeerimise kasutamisel, sealhulgas jaenõuete puhul, kontrollida, kas määramise on heaks kiitnud riskipositsioonide algatamise või pikendamise eest vastutavatest isikutest sõltumatu üksikisik või komitee.

(16) Kui reitingud on vanemad kui 12 kuud või kui määramist ei ole krediidiasutuse või investeerimisühingu eeskirjade kohaselt õigeaegselt läbi vaadatud, peaksid pädevad asutused kontrollima, kas riskiga kaalutud varade arvutamisel on tehtud konservatiivseid korrektsioone. Selleks on mitu põhjust. Kui reiting on aegunud või põhineb vananenud teabel, ei pruugi riskihinnang olla õige. Näiteks juhul, kui võlgniku olukord on viimase 12 kuu jooksul halvenenud, ei kajastu see reitingus ja riski alahinnatakse. Lisaks tuleks riskiparameetrite hindamise üldreegli kohaselt rakendada suuremat konservatiivsust, kui riskiparameetrite hindamine põhineb ebapiisavatel andmetel või eeldustel. Samast reeglist tuleks lähtuda riskipositsioonide klassidesse või kogumitesse määramise protsessis, st kui klassidesse või kogumitesse määramisel ei ole võetud arvesse piisavat teavet, tuleks riskikaalude arvutamisel konservatiivsust suurendada. Riskikaalude arvutamisel konservatiivsuse suurendamise täpset meetodit ei tuleks sätestada, sest krediidiasutus või investeerimisühing võib korrigeerida kas reitingut, riskiparameetri hinnangut või riskikaalu. Korrigeerimine peaks olema proportsionaalne selle perioodi kestusega, mille vältel reiting või selle aluseks olev teave on olnud aegunud.

(17) Krediidiasutused ja investeerimisühingud peavad dokumenteerima äriühingusiseselt kasutatavad makseviivituse ja kahju määratlused ning tagama nende kooskõla määruses (EL) nr 575/2013 sätestatud määratlustega. Selle kooskõla hindamisel peaksid pädevad asutused veenduma, et krediidiasutustes ja investeerimisühingutes on kehtestatud selged eeskirjad, mille alusel määratakse kindlaks, millal võlgnik või tehing loetakse olevat makseviivituses. Need põhimõtted peavad olema kooskõlas makseviivituse kindlakstegemise üldpõhimõtetega. EBA on võtnud vastu suunised määruse (EL) nr 575/2013 artikli 178 kohase makseviivituse määratluse kohaldamise kohta. Kõnealused põhimõtted peaksid kajastuma ka krediidiasutuste ja investeerimisühingute riskijuhtimisprotsessides ja -süsteemides, kuna määruse (EL) nr 575/2013 kohaselt peab sisereitingutel, sealhulgas makseviivituse reitingu klassi määramisel, olema keskne tähtsus krediidiasutuse või investeerimisühingu riskijuhtimises ja muudes sisemistes protsessides, mida pädevad asutused peaksid samuti kontrollima.

(18) Krediidiasutuse või investeerimisühingu siseprotsesside, riskiparameetrite kvantifitseerimise ja omavahendite nõuete arvutamise aluseks on teave võlgniku suutlikkuse ning makseviivituses olevate riskipositsioonide ja muude riskipositsioonide kohta. Seetõttu peab lisaks makseviivituses olevate võlgnike kindlakstegemisele ka makseviivituses olevate võlgnike ümberliigitamine makseviivituses mitteolevateks võlgnikeks olema usaldusväärne ja tõhus protsess. Pädevad asutused peaksid kontrollima, kas usaldusväärse ümberliigitamise protsessiga on tagatud, et võlgnikke ei liigitata ümber makseviivituses mitteolevaks, kui krediidiasutus või investeerimisühing eeldab, et riskipositsioon muutub tõenäoliselt lühikese aja jooksul taas makseviivituses olevaks.

(19) Selleks et pädevatel asutustel oleks järjepidev ja täpne ülevaade krediidiasutuse või investeerimisühingu kasutatud reitingusüsteemidest ning nende täiustamisest aja jooksul, on vaja, et pädevad asutused hindaksid krediidiasutuse või investeerimisühingu reitingusüsteemide olemasolevate ja varasemate versioonide registri („reitingusüsteemide register“) täielikkust. Võttes arvesse asjaolu, et kogemuse kontrollimise nõuded puudutavad sisemudeli heakskiitmise taotluse menetlemisele eelnevat kolme aastat ning et pädevad asutused peavad sisemudeli tervikuna korrapäraselt ja vähemalt iga kolme aasta järel läbi vaatama, on asjakohane, et pädevad asutused kontrolliksid, kas selline reitingusüsteemide register hõlmab vähemalt neid sisemudelite versioone, mida krediidiasutus või investeerimisühing on kolme eelneva aasta jooksul kasutanud.

(20) Reitingusüsteemide väljatöötamise ja kasutamise eri etappides kasutatakse inimese tehtavaid otsuseid. Inimeste tehtavate otsuste mõistlik kasutamine võib mudeli kvaliteeti ja prognooside täpsust parandada. Kuna aga inimesed muudavad hinnanguid varasemate kogemuste põhjal subjektiivselt, tuleks inimeste tehtavate otsuste kasutamist siiski kontrollida. Seepärast peaksid pädevad asutused kontrollima, kas inimese tehtavate otsuste kasutamine on põhjendatud nende positiivse mõjuga prognooside täpsusele. Kui mudeli tulemusi korrigeeritakse inimese poolt väga paljudel juhtudel, võib see osutada sellele, et reitingusüsteemis puudub teatav oluline teave. Seepärast peaksid pädevad asutused veenduma, et krediidiasutused ja investeerimisühingud analüüsivad korrapäraselt inimese otsuse põhjal korrigeerimiste arvu ja põhjendatust ning et mudeli läbivaatamisel käsitletakse asjakohaselt mudelis tuvastatud puudusi.

(21) Pädevad asutused peaksid kõikidel juhtudel hindama, kas krediidiasutus või investeerimisühing rakendab riskiparameetrite hinnangutes piisavat konservatiivsust. Rakendatava konservatiivsuse puhul tuleks arvesse võtta võimalikke tuvastatud puudusi riskide kvantifitseerimisel kasutatavates andmetes või meetodites ning suuremat ebakindlust, mis võib tuleneda näiteks laenude andmise või võlgade sissenõudmise eeskirjade muudatustest. Kui krediidiasutus või investeerimisühing ei vasta enam sisereitingute meetodi kasutamise nõuetele, peaksid pädevad asutused kontrollima, kas ta täidab reitingusüsteemide õigeaegse parandamise nõuet. Konservatiivsuse rakendamist ei tohiks kasutada alternatiivina mudelite parandamisele ja määruse (EL) nr 575/2013 nõuetega täieliku vastavuse tagamisele.

(22) Riskide kvantifitseerimise osas on soovitav, et makseviivituse tõenäosuse hinnangud oleksid ajas suhteliselt stabiilsed, et vältida omavahendite nõuete liigset tsüklilisust. Pädevad asutused peaksid veenduma, et makseviivituse tõenäosuse hinnangud põhinevad aastaste makseviivituse määrade pikaajalisel keskmisel. Kuna omavahendid peaksid aitama krediidiasutustel ja investeerimisühingutel stressiolukorras vastu pidada, tuleks ka headel aegadel võtta riskihinnangutes arvesse majandustingimuste võimalikku halvenemist. Kui andmete ebapiisavus suurendab ebakindlust, peaksid pädevad asutused veenduma täiendava konservatiivsuse rakendamises. Kui kättesaadavate aegridade pikkus ei hõlma makseviivituse määrade eeldatavat varieeruvust, tuleks kasutada asjakohaseid meetodeid puuduvate andmete arvessevõtmiseks.

(23) Makseviivitusest tingitud kahjumäära hinnang põhineb makseviivituse juhtude arvuga kaalutud keskmistel realiseerunud makseviivitusest tingitud kahjumääradel. Kui riskipositsiooni väärtus on oluline riskitegur, tuleks seda muude võimalike riskitegurite hulgas arvesse võtta makseviivitusest tingitud kahjumäärade liigitamisel või riskipõhisel eristamisel, tagamaks, et see parameeter arvutatakse homogeensete kogumite või tehingupõhiste reitinguklasside kohta. Pädevad asutused peaksid veenduma selle lähenemisviisi asjakohases rakendamises, sest see tagab kooskõla makseviivituse tõenäosuse parameetri arvutamisega ja riskikaalu valemi otstarbeka kohaldamise. Määruses (EL) nr 575/2013 eristatakse riskiga kaalutud vara arvutamiseks individuaalsete riskipositsioonide puhul makseviivitusest tingitud kahjumäära hindamist makseviivitusest tingitud kahjumäärade hinnangute keskmisest, mis arvutatakse portfelli tasandil. Erinevalt makseviivitusest tingitud kahjumäära individuaalsest hinnangust määratletakse kinnisvaraga tagatud jaenõuete makseviivitusest tingitud kahjumäära alammäär, mida kohaldatakse kogu portfelli tasandil, keskmise riskipositsioonidega kaalutud makseviivitusest tingitud kahjumäärana. Kinnisvaraga tagatud riskipositsioonide riskiparameetrite piisavuses veendumiseks peaksid pädevad asutused kontrollima, kas makseviivitusest tingitud kahjumäära alammäärasid kohaldatakse nõuetekohaselt.

(24) Makseviivituses olevaid riskipositsioone, mis pärast makseviivituses mitteolevasse seisundisse ümberliigitamist liigitatakse lühikese aja jooksul taas makseviivituses olevateks, tuleks käsitleda makseviivituses olevatena alates esimesest hetkest, mil makseviivitus tekkis, kuna ajutine ümberliigitamine makseviivituses mitteolevasse seisundisse toimub tõenäoliselt puuduliku teabe alusel võlgniku tegeliku olukorra kohta. Seetõttu kajastab mitmekordsete makseviivituste käsitlemine ühe makseviivitusena paremini tegelikku makseviivitust. Seepärast peaksid pädevad

asutused veenduma, et riskiparameetrite hindamisel käsitletakse sama võlgniku mitut makseviivituse juhtu, mis leiavad aset lühikese aja jooksul, ühe makseviivitusena. Peale selle võib sama võlgniku mitme makseviivituse juhu käsitlemine eraldi makseviivitustena põhjustada olulisi vigu riskiparameetrite hinnangutes, sest kõrgemad makseviivituse määrad tooksid kaasa kõrgemad makseviivituse tõenäosuse hinnangud. Teisest küljest alahinnataks makseviivitusest tingitud kahjumäära, sest võlgniku esimesi makseviivitusi käsitletaks heastatud juhtumitena, millega ei kaasnenud kahju, ehkki krediidiasutus või investeerimisühing kandis kahju. Makseviivituse tõenäosuse ja makseviivitusest tingitud kahjumäära hinnangute vahelise seose tõttu ning selleks, et tagada oodatava kahju määra realistlik hindamine, peaks mitmekordsete makseviivituste käsitlemine makseviivituse tõenäosuse ja makseviivitusest tingitud kahjumäära hindamisel olema järjepidev.

(25) Krediidiasutusele või investeerimisühingule kättesaadav teave makseviivituses olevate riskipositsioonide kohta erineb oluliselt nõuetekohaselt teenindatavate nõuete kohta kättesaadava teabe ulatusest. Täpsemalt on makseviivituses olevate riskipositsioonide kohta teada kaks täiendavat riskitegurit, nimelt makseviivituses oldud aeg ja sissenõutud summad. Seetõttu ei ole makseviivitusest tingitud kahjumäära hindamine enne makseviivituse tekkimist piisav, sest riskihinnangutes tuleks arvesse võtta kõiki olulisi riskitegureid. Lisaks on makseviivituses olevate riskipositsioonide puhul juba teada, millised olid majandustingimused makseviivituse tekkimise hetkel. Peale selle peaks makseviivituses olevate riskipositsioonide makseviivitusest tingitud kahjumäär kajastama olemasolevates majandustingimustes oodatava kahju ja riskipositsiooni likvideerimise perioodil tekkida võiva ootamatu kahju summat. Seepärast peaksid pädevad asutused veenduma, et makseviivituses olevate riskipositsioonide makseviivitusest tingitud kahjumäära („makseviivituses olevatest riskipositsioonidest tingitud kahjumäär“) hinnatakse kas otseselt või oodatava kahju parima hinnangu ja riskipositsiooni likvideerimise perioodil tekkida võivat ootamatut kahju kajastava lisandi summana. Olenemata kasutatavast meetodist tuleks makseviivituses olevatest riskipositsioonidest tingitud kahjumäära hindamisel võtta arvesse teavet makseviivituses oldud aja ja kuni hindamiseni sissenõutud summade kohta, samuti majandustingimuste võimalikku ebasoodsat muutust riskipositsiooni likvideerimise protsessi eeldatava kestuse ajal.

(26) Krediidiasutuste ja investeerimisühingute puhul, kes kasutavad makseviivitusest tingitud kahjumäära sisehinnanguid, peaksid tagatise haldamise sisenõuded olema üldiselt kooskõlas määruse (EL) nr 575/2013 III osa II jaotise 4. peatüki 3. jao nõuetega. Pädevad asutused peaksid pöörama erilist tähelepanu tagatise hindamise ja õiguskindluse nõuetele, sest oluline on tagada tagatise korrapärane ja usaldusväärne hindamine ning see, et hinnatud väärtus kajastaks tegelikku turuväärtust antud hetke turutingimustes. Ümberhindluse sagedust ja laadi tuleks kohandada vastavalt tagatise liigile, kuna vananenud või ebatäpne hindamine võib viia krediidiriski positsioonidega seotud riski alahindamiseni. Samuti on oluline tagada, et tagatis on õiguslikult kehtiv ja täitmisele pööratav kõikides asjaomastes jurisdiktsioonides. Kui see nii ei ole, tuleks riskipositsiooni käsitleda tagamata riskipositsioonina; kui sellist tagatist kajastatakse riski kvantifitseerimisel, võib see põhjustada riski alahindamise.

(27) Pädevad asutused peaksid veenduma, et täiustatud sisereitingute meetodi kasutamise korral, st kui kasutatakse makseviivitusest tingitud kahjumäära sisehinnanguid, loetakse garantiiandjad aktsepteeritavaks, kui neile on määratud reiting sisereitingute meetodi kohaselt heaks kiidetud reitingusüsteemi raames; aktsepteeritavad võivad olla ka muud garantiiandjad, tingimusel et nad on liigitatud krediidiasutuseks või investeerimisühinguks, keskvalitsuseks või keskpangaks või äriühinguks, millele krediidikvaliteeti hindav asutus on andnud krediidikvaliteedi hinnangu, ning garantii vastab määruse (EL) nr 575/2013 III osa II jaotise 4. peatüki 3. jaos sätestatud nõuetele, mida kohaldatakse ka standardmeetodi puhul.

(28) Riskipositsioonide riskipositsiooni klassidesse määramise protsessi hindamisega seoses tuleks sätestada erinõuded, mille alusel pädevad asutused kontrollivad riskipositsioonide määramist jaenõuete klassi, pidades silmas nende eeliskäsitlemist riskiga kaalutud varade arvutamisel. Kuna mõned riskipositsiooni klassid määratletakse tehingu omaduste alusel ja teised võlgniku liigi alusel, võib esineda riskipositsioone, mis vastavad rohkem kui ühe riskipositsiooni klassi kriteeriumidele. Seepärast peaksid pädevad asutused kontrollima, kas krediidiasutus või investeerimisühing kohaldab liigitamisel õiget järjekorda, et tagada riskipositsioonide järjepidev ja selge määramine riskipositsiooni klassidesse.

(29) Pädevad asutused peaksid veenduma, et riski- ja kapitalijuhtimise protsessides võetakse arvesse stressitestide tulemusi, sest stressitestide tulemuste integreerimine otsustusprotsessidesse tagab, et stsenaariumid ja nende mõju omavahendite nõuetele prognoositakse ning testid viiakse läbi otstarbekal viisil ning et krediidiasutuse või investeerimisühingu juhtimises võetakse arvesse omavahendite nõuete tulevikuaspekte.

(30) Krediidiasutused ja investeerimisühingud, kes kasutavad makseviivitusest tingitud kahjumäära ja ümberhindlustegurite sisehinnanguid, peaksid omavahendite nõuete arvutamiseks arvutama välja sisereitingute meetodi kohaselt käsitletavate riskipositsioonide tegeliku lõpptähtaja. Uuenevate nõuete korral püsib krediidiasutuse või investeerimisühingu risk hetkel kasutusel oleva krediidilimiidi tagasimaksekuupäevast pikema aja jooksul, kuna laenuvõtja võib krediidilimiidi uuesti kasutusele võtta. Seepärast peaksid pädevad asutused kontrollima, kas uuenevate nõuete tegeliku lõpptähtaja arvutamisel võetakse aluseks tehingu lõpptähtaeg.

(31) Ühelt poolt oodatava kahju summade ning teiselt poolt krediidiriskiga korrigeerimiste, täiendavate väärtuse korrigeerimiste ja omavahendite muude vähendamiste vahe („sisereitingute meetodi kohane puudujääk“) tuleks arvutada koondtasandil nii makseviivituses olevate riskipositsioonide portfelli kui ka makseviivituses mitteolevate riskipositsioonide portfelli kohta. Makseviivituses olevate ja makseviivituses mitteolevate riskipositsioonide eristamine on vajalik, et makseviivituses oleva portfelli kohta tehtud arvutusest tulenevaid negatiivseid summasid ei kasutataks makseviivituses mitteolevate riskipositsioonide portfelli kohta tehtud arvutusest tulenevate positiivsete summade tasaarvestamiseks. Peale selle on koondarvutus kooskõlas omavahendite üldkontseptsiooniga, mille kohaselt peaksid omavahendid olema täielikult kättesaadavad, et katta ootamatut kahju krediidiasutuse või investeerimisühingu maksejõuetuse korral. Kuna sisereitingute meetodi kohase puudujäägi arvutamisel arvesse võetud krediidiriskiga korrigeerimiste, täiendavate väärtuse korrigeerimiste ja omavahendite muude vähendamiste summad on oodatavat kahju katvatest omavahenditest juba maha arvatud, on nende kogu oodatavat kahju ületav osa täielikult kasutatav kõigi makseviivituses olevate riskipositsioonide puhul kindlaks tehtud kahjude katmiseks. Seepärast peaksid pädevad asutused veenduma, et sisereitingute meetodi kohase puudujäägi alusel tehtavad omavahendite korrektsioonid arvutatakse ja neid kohaldatakse õigesti.

(32) Ebausaldusväärsed, ebatäpsed, mittetäielikud või aegunud andmed võivad põhjustada vigu riski hindamisel ja omavahendite nõuete arvutamisel. Lisaks võivad sellised andmed krediidiasutuse või investeerimisühingu riskijuhtimisprotsessides kasutamise korral viia ka halbade krediidi- ja juhtimisotsusteni. Andmete usaldusväärsuse ja kõrge kvaliteedi tagamiseks peaksid andmete kogumise ja säilitamisega seotud taristu ja protseduurid olema hästi dokumenteeritud ning hõlmama andmete omaduste ja allikate täielikku kirjeldust, et tagada andmete nõuetekohane kasutamine siseprotsessides ja omavahendite nõuete arvutamise protsessides. Seega peaksid pädevad asutused kontrollima riskiparameetrite hindamise protsessis, riskipositsioonide klassidesse või kogumitesse määramisel ja omavahendite nõuete arvutamisel kasutatavate andmete kvaliteeti ja dokumenteerimist.

(33) Andmete kvaliteet, riskihindamise täpsus ja omavahendite nõuete arvutamise korrektsus sõltuvad suurel määral sisereitingute meetodi rakendamiseks kasutatavate IT-süsteemide usaldusväärsusest. Lisaks saab riskijuhtimisprotsesside ja omavahendite nõuete arvutamise järjepidevus ja järjekindlus olla tagatud ainult siis, kui kasutatavad IT-süsteemid on ohutud, turvalised ja usaldusväärsed ning IT-taristu on piisavalt töökindel. Seepärast on vaja, et pädevad asutused kontrolliksid ka krediidiasutuse või investeerimisühingu IT-süsteemide usaldusväärsust ja IT-taristu töökindlust.

(34) Pädevad asutused peaksid veenduma, et omakapitali investeeringute jaoks sisemudelite väljatöötamiseks ja valideerimiseks kasutatakse võimalikult suures ulatuses mittekattuvaid vaadeldud andmeid omakapitali investeeringute tulususe kohta. Mittekattuvad vaadeldud andmed tagavad prognooside parema kvaliteedi, arvestades, et kõikidele andmetele omistatakse sama kaal ja andmed ei ole omavahel korreleeruvad.

(35) Sisereitingute meetodi kasutamiseks on vaja pädevate asutuste heakskiitu; samuti peavad saama heakskiidu kõik selle meetodi olulised muudatused. Seetõttu peaksid pädevad asutused kontrollima, kas juhtimise siseprotsessiga ja eelkõige kõnealuste muudatuste heakskiitmise siseprotsessiga tagatakse, et rakendatakse üksnes määrusega (EL) nr 575/2013 ja delegeeritud määrusega (EL) nr 529/2014 kooskõlas olevaid muudatusi ning et muudatuste liigitus on järjekindel, vältimaks regulatiivset arbitraaži.

(36) Käesoleva määruse sätted on omavahel tihedalt seotud, kuna nad kõik käsitlevad selle hindamismetoodika aspekte, mida pädevad asutused peavad järgima, kui nad hindavad krediidiasutuse või investeerimisühingu vastavust sisereitingute meetodi kasutamise nõuetele. Selleks et tagada kooskõla kõnealuste sätete vahel, mis peaksid jõustuma samal ajal, ning selleks, et isikud, kelle suhtes neid sätteid kohaldatakse, saaksid neist põhjaliku ülevaate ja et neil oleks neile sätetele terviklik juurdepääs, on soovitav koondada kõik määrusega (EL) nr 575/2013 nõutava sisereitingute meetodi hindamise metoodikaga seotud regulatiivsed tehnilised standardid ühte määrusesse.

(37) Käesolev määrus põhineb Euroopa Pangandusjärelevalve poolt komisjonile esitatud regulatiivsete tehniliste standardite eelnõul.

(38) Euroopa Pangandusjärelevalve on korraldanud avalikud konsultatsioonid käesoleva määruse aluseks olevate regulatiivsete tehniliste standardite eelnõu kohta, analüüsinud võimalikke seonduvaid kulusid ja tulusid ning küsinud arvamust Euroopa Parlamendi ja nõukogu määruse (EL) nr 1093/2010 ([4]) artikli 37 kohaselt loodud pangandussektori sidusrühmade kogult,

ON VASTU VÕTNUD KÄESOLEVA MÄÄRUSE:

1. PEATÜKK

**ÜLDSÄTTED HINDAMISMETOODIKA KOHTA**

*Artikkel 1*

**Sisereitingute meetodi kasutamise nõuetele vastavuse hindamine**

1. Hinnates krediidiasutuse või investeerimisühingu vastavust sisereitingute meetodi kasutamise nõuetele, kohaldavad pädevad asutused käesolevat määrust järgmiselt:

a) hinnates määruse (EL) nr 575/2013 artikli 144 alusel esmaseid loataotlusi sisereitingute meetodi kasutamiseks, kohaldavad pädevad asutused kõiki käesoleva määruse sätteid;

b) hinnates loataotlusi sisereitingute meetodi laiendamiseks vastavalt heakskiidetud järkjärgulise rakendamise kavale, nagu on sätestatud määruse (EL) nr 575/2013 artiklis 148, kohaldavad pädevad asutused käesoleva määruse 4., 5., 7. ja 8. peatükki ning kõiki muid kõnealuse taotluse seisukohast asjakohaseid osi;

c) hinnates määruse (EL) nr 575/2013 artikli 143 lõikes 3 osutatud eelneva loa taotlusi muudatuste tegemiseks, kohaldavad pädevad asutused kõiki neid käesoleva määruse osi, mis on kõnealuste muudatuste puhul asjakohased;

d) hinnates määruse (EL) nr 575/2013 artikli 143 lõike 4 kohaselt teatatud muudatusi reitingusüsteemides ja omakapitali investeeringute puhul kasutatavates sisemudelitel põhinevates meetodites, kohaldavad pädevad asutused kõiki neid käesoleva määruse osi, mis on kõnealuste muudatuste puhul asjakohased;

e) sisereitingute meetodi kasutamise pideval läbivaatamisel vastavalt direktiivi 2013/36/EL artiklile 101 kohaldavad pädevad asutused kõiki neid käesoleva määruse osi, mis on kõnealuse läbivaatamise seisukohast asjakohased;

f) hinnates loataotlusi lihtsamate meetodite kasutamise juurde tagasipöördumiseks vastavalt määruse (EL) nr 575/2013 artiklile 149, kohaldavad pädevad asutused käesoleva määruse artikleid 6–8.

([4]) Euroopa Parlamendi ja nõukogu 24. novembri 2010. aasta määrus (EL) nr 1093/2010, millega asutatakse Euroopa Järelevalveasutus (Euroopa Pangandusjärelevalve), muudetakse otsust nr 716/2009/EÜ ja tunnistatakse kehtetuks komisjoni otsus 2009/78/EÜ (ELT L 331, 15.12.2010, lk 12).

2. Lisaks lõikes 1 osutatud käesoleva määruse sätetes sätestatud kriteeriumidele kontrollivad pädevad asutused vastavust muudele asjakohastele kriteeriumidele, mis on vajalikud sisereitingute meetodi kasutamise nõuete täitmise hindamiseks.

*Artikkel 2*

**Pädevate asutuste kasutatavad meetodid**

1. Hinnates esmaseid loataotlusi sisereitingute meetodi kasutamiseks, kasutavad pädevad asutused kõiki käesolevas määruses sätestatud kohustuslikke meetodeid. Nad võivad kasutada ka teisi käesolevas määruses sätestatud meetodeid kooskõlas lõikega 7 ja muid meetodeid kooskõlas lõikega 8.

2. Hinnates loataotlusi sisereitingute meetodi laiendamiseks vastavalt järkjärgulise rakendamise kavale, kasutavad pädevad asutused kõiki 4., 5., 7. ja 8. peatükis sätestatud kohustuslikke meetodeid. Nad võivad kasutada ka teisi käesolevas määruses sätestatud meetodeid kooskõlas lõikega 7 ja muid meetodeid kooskõlas lõikega 8.

3. Hinnates eelneva loa taotlusi sisereitingute meetodis muudatuste tegemiseks, vaatavad pädevad asutused läbi dokumendid, mille krediidiasutused ja investeerimisühingud peavad seoses muudatusega esitama delegeeritud määruse (EL) nr 529/2014 artikli 8 kohaselt. Nad võivad kasutada ka käesolevas määruses sätestatud meetodeid kooskõlas lõikega 7 ja muid meetodeid kooskõlas lõikega 8.

4. Hinnates teatatud muudatusi reitingusüsteemides ja omakapitali investeeringute puhul kasutatavates sisemudelitel põhinevates meetodites, vaatavad pädevad asutused läbi dokumendid, mille krediidiasutused ja investeerimisühingud peavad seoses muudatusega esitama delegeeritud määruse (EL) nr 529/2014 artikli 8 kohaselt, ning võivad kasutada käesolevas määruses sätestatud meetodeid kooskõlas lõikega 7 ja muid meetodeid kooskõlas lõikega 8.

5. Sisereitingute meetodi kasutamise pideval läbivaatamisel võivad pädevad asutused kasutada käesolevas määruses sätestatud meetodeid kooskõlas lõikega 7 ja muid meetodeid kooskõlas lõikega 8.

6. Hinnates lihtsamate meetodite kasutamise juurde tagasipöördumise taotlusi, võivad pädevad asutused kasutada käesoleva määruse 2. peatükis sätestatud meetodeid kooskõlas lõikega 7 ja muid meetodeid kooskõlas lõikega 8.

7. Kui käesoleva määrusega nähakse ette meetodite valikuline kasutamine, võivad pädevad asutused kasutada ükskõik millist neist meetoditest, mis on krediidiasutuse või investeerimisühingu äritegevuse ja organisatsioonilise struktuuri laadi, ulatust ja keerukust arvestades sobiv ja asjakohane, võttes arvesse järgmist:

a) reitingusüsteemidega hõlmatud riskipositsioonide liikide olulisus;

b) reitingumudelite ja riskiparameetrite ning nende rakendamise keerukus.

8. Lisaks käesolevas määruses sätestatud meetoditele võivad pädevad asutused kasutada muid sobivaid meetodeid, mis on krediidiasutuse või investeerimisühingu äritegevuse ja organisatsioonilise struktuuri laadi, ulatust ja keerukust arvestades asjakohased, kui see on sisereitingute meetodi kasutamise nõuetele vastavuse hindamiseks vajalik.

9. Käesolevas määruses sätestatud meetodite kasutamisel võivad pädevad asutused võtta arvesse enda või teiste pädevate asutuste tehtud hiljutiste hindamiste tulemusi, kui need hindamised vastavad mõlemale järgmisele tingimusele:

a) hindamine põhines täielikult või osaliselt kohustuslikel meetoditel;

b) hindamise objekt hõlmas sama reitingusüsteemi või sarnast reitingusüsteemi, mida kasutatakse sama riskipositsiooni klassi puhul.

*Artikkel 3*

**Dokumentatsiooni kvaliteet**

1. Selleks et kontrollida, kas krediidiasutus või investeerimisühing täidab määruse (EL) nr 575/2013 artikli 144 lõike 1 punktis e sätestatud dokumenteerimisnõuet, kontrollivad pädevad asutused, kas määruse (EL) nr 575/2013 artikli 142 lõike 1 punktis 1 määratletud reitingusüsteemide („reitingusüsteemid“) dokumentatsioon:

a) on tõhusaks kasutamiseks piisavalt üksikasjalik ja täpne;

b) on heaks kiidetud krediidiasutuse või investeerimisühingu asjaomasel juhtimistasandil;

c) sisaldab iga dokumendi puhul vähemalt andmeid dokumendi liigi, autori, läbivaataja, kinnitaja ja omaniku kohta, koostamise ja kinnitamise kuupäevi, versiooni numbrit ja dokumendi muudatuste ajalugu;

d) võimaldab kolmandatel isikutel kontrollida ja kinnitada reitingusüsteemide toimimist ning eelkõige kontrollida ja kinnitada, et:

   i) reitingusüsteemi ülesehitust käsitlevad dokumendid on piisavalt üksikasjalikud, et kolmandad isikud mõistaksid reitingusüsteemi kõigi aspektide aluseks olevaid põhjendusi, sealhulgas eeldusi, matemaatilisi valemeid ja võimalikke inimeste tehtud otsuseid, samuti reitingusüsteemi väljatöötamise protseduure;

   ii) reitingusüsteemi dokumentatsioon on piisavalt üksikasjalik, et võimaldada kolmandatel isikutel mõista iga reitingumudeli ja iga riskiparameetri toimimist, piiranguid ja peamisi eeldusi ning korrata mudeli väljatöötamist;

   iii) reitingute määramise protsessi dokumentatsioon on piisavalt üksikasjalik, et võimaldada kolmandatel isikutel mõista riskipositsioonide reitinguklassidesse või kogumitesse määramise meetodit ja nende tegelikku määramist reitinguklassidesse või kogumitesse ning korrata reitinguklassidesse või kogumitesse määramist.

2. Lõike 1 kohaldamisel veendub pädev asutus, et krediidiasutuses või investeerimisühingus on kehtestatud konkreetseid dokumenteerimisstandardeid käsitlevad eeskirjad, millega tagatakse, et:

a) sisedokumentatsioon on piisavalt üksikasjalik ja täpne;

b) konkreetsetele isikutele või üksustele tehakse ülesandeks tagada, et dokumendid on täielikud, järjepidevad, täpsed, ajakohastatud, asjakohaselt kinnitatud ja turvaliselt hoitud;

c) krediidiasutus või investeerimisühing dokumenteerib nõuetekohaselt sisereitingute meetodi kasutamisega seotud põhimõtted, protseduurid ja metoodikad.

*Artikkel 4*

**Kolmandate isikute kaasamine**

1. Selleks et hinnata vastavust määruse (EL) nr 575/2013 artikli 144 lõikes 1 sätestatud reitingusüsteemide usaldusväärsuse ja terviklikkuse nõudele juhul, kui krediidiasutus või investeerimisühing on delegeerinud oma reitingusüsteemide kavandamise, rakendamise ja valideerimisega seotud ülesanded, toimingud või funktsioonid kolmandale isikule või on ostnud reitingusüsteemi või koondatud andmed kolmandalt isikult, veendub pädev asutus, et kõnealune delegeerimine või ostmine ei takista käesoleva määruse kohaldamist, ning kontrollib järgmist:

a) krediidiasutuse või investeerimisühingu kõrgem juhtkond, nagu on määratletud direktiivi 2013/36/EL artikli 3 lõike 1 punktis 9 („kõrgem juhtkond“), samuti krediidiasutuse või investeerimisühingu juhtorgan või juhtorgani määratud komitee osalevad aktiivselt järelevalves ja otsuste tegemises seoses kolmandale isikule delegeeritud ülesannete, toimingute või funktsioonidega või kolmandatelt isikutelt saadud reitingusüsteemidega;

b) krediidiasutuse või investeerimisühingu töötajatel on piisavad teadmised ja arusaam kolmandatele isikutele delegeeritud ülesannetest, toimingutest või funktsioonidest ning kolmandatelt isikutelt saadud andmete ja reitingusüsteemide struktuurist;

c) tagatud on edasiantud funktsioonide või protsesside järjepidevus, sealhulgas asjakohaste hädaolukorrakavade abil;

d) kolmandate isikute kaasamine ei piira ega takista siseauditit või muud kontrolli kolmandatele isikutele delegeeritud ülesannete, toimingute ja funktsioonide üle;

e) pädevale asutusele antakse täielik juurdepääs kogu asjakohasele teabele.

2. Kui krediidiasutuse või investeerimisühingu reitingusüsteemi väljatöötamisse ja riskihindamisse on kaasatud kolmas isik, veendub pädev asutus järgmises:

a) lõike 1 punktid a–e on täidetud;

b) kõnealune kolmas isik ei tee selle reitingusüsteemiga ega riskihinnangutega seotud valideerimistoiminguid;

c) kõnealune kolmas isik esitab krediidiasutusele või investeerimisühingule valideerimistoiminguteks vajaliku teabe.

3. Kui krediidiasutus või investeerimisühing kasutab reitingusüsteemi väljatöötamiseks ja riskiparameetrite hindamiseks krediidiasutuste ja investeerimisühingute lõikes koondatud andmeid ning kolmas isik töötab välja reitingusüsteemi, võib kolmas isik abistada krediidiasutust või investeerimisühingut valideerimistoimingutes, täites neid valideerimisülesandeid, mis eeldavad juurdepääsu koondatud andmetele.

4. Lõigete 1, 2 ja 3 kohaldamisel kasutavad pädevad asutused kõiki järgmisi meetodeid:

a) vaatavad läbi kolmanda isikuga sõlmitud kokkulepped ja muud asjakohased dokumendid, milles on esitatud kolmanda isiku ülesanded;

b) hangivad krediidiasutuse või investeerimisühingu või kolmanda isiku (kellele ülesanne, toiming või funktsioon on delegeeritud) asjaomastelt töötajatelt kirjalikud avaldused või küsitlevad neid;

c) hangivad krediidiasutuse või investeerimisühingu või kolmanda isiku (kellele ülesanne, toiming või funktsioon on delegeeritud) kõrgemalt juhtkonnalt või juhtorganilt või juhtorgani määratud komiteelt kirjalikud avaldused või küsitlevad neid;

d) vaatavad vajaduse korral läbi krediidiasutuse või investeerimisühingu või kolmanda isiku muud asjakohased dokumendid.

*Artikkel 5*

**Ajutine mittevastavus sisereitingute meetodi kasutamise nõuetele**

Määruse (EL) nr 575/2013 artikli 146 punkti a kohaldamisel teeb pädev asutus järgmist:

a) kontrollib, kas krediidiasutuse või investeerimisühingu kava nõuetele vastavuse õigeaegseks taastamiseks on piisav nõuetele mittevastavuse heastamiseks ja kas ajakava on mõistlik, võttes arvesse järgmist:

   i) mittevastavuse olulisus;

   ii) nõuetele vastavuse taastamiseks vajalike meetmete ulatus;

   iii) krediidiasutuse või investeerimisühingu käsutuses olevad ressursid;

b) jälgib korrapäraselt nõuetele vastavuse õigeaegse taastamise kava elluviimist krediidiasutuse või investeerimisühingu poolt;

c) kontrollib krediidiasutuse või investeerimisühingu vastavust asjaomastele nõuetele pärast kava rakendamist, kasutades käesolevas määruses sätestatud hindamismeetodeid.

2. PEATÜKK

**JÄRKJÄRGULISE RAKENDAMISE KAVADE JA STANDARDMEETODI ALALISE OSALISE KASUTAMISE HINDAMISE METOODIKA**

*Artikkel 6*

**Üldpõhimõtted**

1. Selleks et hinnata krediidiasutuse või investeerimisühingu vastavust sisereitingute meetodi rakendamise tingimustele, mis on sätestatud määruse (EL) nr 575/2013 artiklis 148, ja alalise osalise kasutamise tingimustele, mis on sätestatud kõnealuse määruse artiklis 150, veenduvad pädevad asutused järgmises:

a) sisereitingute meetodi rakendamise esialgne hõlmavus krediidiasutuses või investeerimisühingus ja sisereitingute meetodi järkjärgulise rakendamise kava on artikli 7 kohaselt asjakohane;

b) riskipositsiooni klasside, riskipositsiooni liikide või äriüksuste suhtes, mille puhul kasutatakse standardmeetodit, võib teha püsiva erandi sisereitingute meetodist.

2. Lõike 1 kohasel kontrollimisel kasutavad pädevad asutused kõiki järgmisi meetodeid:

a) vaatavad läbi krediidiasutuse või investeerimisühingu kava sisereitingute meetodi järkjärguliseks rakendamiseks;

b) vaatavad läbi krediidiasutuse või investeerimisühingu asjakohased sise-eeskirjad ja protseduurid, sealhulgas meetodid nende riskipositsioonide osakaalu arvutamiseks, mis hõlmatakse sisereitingute meetodi järkjärgulise rakendamisega ja alalise erandiga sisereitingute meetodist;

c) vaatavad läbi nende üksuste ja juhtorganite rollid ja vastutusalad, kes teevad otsuseid individuaalsete riskipositsioonide suhtes sisereitingute meetodi või standardmeetodi rakendamise kohta;

d) vaatavad läbi krediidiasutuse või investeerimisühingu siseste organite, sealhulgas juhtorgani või komiteede koosolekute asjakohased protokollid;

e) vaatavad läbi krediidiasutuse või investeerimisühingu siseauditi funktsiooni täitja või muu kontrollifunktsiooni täitja asjakohased tähelepanekud;

f) vaatavad läbi asjakohased eduaruanded, milles käsitletakse krediidiasutuse või investeerimisühingu tegevust auditite käigus tuvastatud puuduste kõrvaldamiseks ja riskide maandamiseks;

g) hangivad krediidiasutuse või investeerimisühingu asjaomastelt töötajatelt ja kõrgemalt juhtkonnalt kirjalikud avaldused või küsitlevad neid.

3. Lõike 1 kohasel kontrollimisel võivad pädevad asutused teha järgmist:

a) vaadata läbi individuaalsetele riskipositsioonidele sisereitingute meetodi või standardmeetodi määramise protsessis kasutatavate IT-süsteemide funktsionaalse dokumentatsiooni;

b) teha valimipõhiseid teste ja vaadata läbi dokumendid, mis on seotud võlgnike omadustega ning valimisse kaasatud riskipositsioonide algatamise ja säilitamisega;

c) vaadata läbi krediidiasutuse või investeerimisühingu muud asjakohased dokumendid.

*Artikkel 7*

**Sisereitingute meetodi järkjärguline rakendamine**

1. Hinnates sisereitingute meetodi rakendamise esialgset hõlmavust ja krediidiasutuse või investeerimisühingu kava sisereitingute meetodi järkjärguliseks rakendamiseks kooskõlas määruse (EL) nr 575/2013 artikliga 148, veenduvad pädevad asutused järgmises:

a) järkjärgulise rakendamise kava sisaldab vähemalt järgmist:

   i) iga reitingusüsteemi kohaldamisala kirjeldus ja iga reitingumudeli alusel hinnatavate riskipositsioonide liigid;

ii) sisereitingute meetodi kavandatud rakendamise kuupäevad iga riskipositsiooni liigi puhul;

iii) teave koguriskipositsiooni väärtuste kohta hindamise ajal ja riskiga kaalutud varade kohta, mis on arvutatud iga riskipositsiooni liigi suhtes hindamise ajal kohaldatud meetodi kohaselt;

b) järkjärgulise rakendamise kava hõlmab krediidiasutuse või investeerimisühingu ja asjakohasel juhul tema emaettevõtja kõiki riskipositsioone ning krediidiasutuse või investeerimisühingu tütarettevõtjate kõiki riskipositsioone, välja arvatud juhul, kui riskipositsioone hinnatakse vastavalt artiklile 8;

c) rakendamine on kavandatud kooskõlas määruse (EL) nr 575/2013 artikli 148 lõike 1 teise ja kolmanda lõiguga;

d) kui krediidiasutusel või investeerimisühingul on lubatud kasutada sisereitingute meetodit kõigi riskipositsiooni klasside puhul, siis kasutab ta sisereitingute meetodit omakapitali investeeringute puhul, välja arvatud määruse (EL) nr 575/2013 artikli 148 lõikes 5 sätestatud juhtudel;

e) sisereitingute meetodi rakendamise järjekord ja ajavahemikud on määratud kindlaks krediidiasutuse või investeerimisühingu tegeliku suutlikkuse alusel, võttes arvesse andmete kättesaadavust, reitingusüsteeme ja määruse (EL) nr 575/2013 artiklis 145 osutatud kogemuse perioode, ning neid ei kasutata selektiivselt selleks, et saavutada väiksemad omavahendite nõuded;

f) sisereitingute meetodi rakendamise järjekord tagab, et eelisjärjekorras rakendatakse seda meetodit krediidiasutuse või investeerimisühingu põhitegevusalaga seotud krediidiriski positsioonide suhtes;

g) sisereitingute meetodi rakendamiseks on iga riskipositsiooni liigi ja äriüksuse puhul kehtestatud kindel tähtaeg, mis on krediidiasutuse või investeerimisühingu tegevuse laadi ja ulatust arvestades mõistlik.

2. Lõike 1 punktis g osutatud tähtaja mõistlikkuse üle otsustamisel lähtuvad pädevad asutused kõigist järgmistest asjaoludest:

a) krediidiasutuse või investeerimisühingu, sealhulgas emaettevõtja ja tütarettevõtjate tegevuse keerukus;

b) krediidiasutuse või investeerimisühingu ning asjakohasel juhul emaettevõtja ja tütarettevõtjate äriüksuste ja äriliinide arv;

c) kõigi järkjärgulise rakendamise kavaga hõlmatud üksuste rakendatavate reitingusüsteemide arv ja keerukus;

d) plaanid reitingusüsteemide rakendamiseks tütarettevõtjates, kes asuvad kolmandates riikides, kus esineb olulisi õiguslikke või muid raskusi seoses sisereitingute meetodi mudelite heakskiitmisega;

e) täpsete, asjakohaste ja täielike aegridade olemasolu;

f) krediidiasutuse või investeerimisühingu tegevussuutlikkus reitingusüsteemide väljatöötamiseks ja rakendamiseks;

g) krediidiasutuse või investeerimisühingu eelnev kogemus konkreetset liiki riskipositsioonide haldamisel.

3. Hinnates krediidiasutuse või investeerimisühingu vastavust sisereitingute meetodi järkjärgulise rakendamise kavale, mis on saanud pädevate asutuste loa vastavalt määruse (EL) nr 575/2013 artiklile 148, võivad pädevad asutused pidada rakendamise järjekorra ja ajavahemiku muudatusi asjakohaseks ainult juhul, kui on täidetud üks või mitu järgmistest tingimustest:

a) on toimunud märkimisväärsed muutused ärikeskkonnas, sealhulgas eelkõige strateegias, ühinemistes ja omandamistes;

b) asjakohased regulatiivsed nõuded on märkimisväärselt muutunud;

c) pädev asutus, siseauditi funktsiooni täitja või valideerimisfunktsiooni täitja on kindlaks teinud olulised puudused reitingusüsteemides;

d) lõikes 2 osutatud elemendid on märkimisväärselt muutunud või mõnda lõikes 2 osutatud elementi ei võetud sisereitingute meetodi järkjärgulise rakendamise heakskiidetud kavas piisavalt arvesse.

*Artikkel 8*

**Alalise osalise kasutamise tingimused**

1. Hinnates, kas krediidiasutus või investeerimisühing vastab määruse (EL) nr 575/2013 artikli 150 lõike 1 punktides a ja b osutatud riskipositsioonide puhul standardmeetodi alalise osalise kasutamise tingimustele, veenduvad pädevad asutused järgmises:

a) krediidiasutus või investeerimisühing hindab ja võtab arvesse representatiivsete vastaspoolte välisandmete kättesaadavust;

b) asjaomase riskipositsiooni klassiga seotud vastaspoolte jaoks reitingusüsteemi väljatöötamise maksumuse hindamisel võetakse arvesse krediidiasutuse või investeerimisühingu suurust ning tema tegevuse laadi ja ulatust;

c) reitingusüsteemi väljatöötamise ja rakendamise tegevussuutlikkuse hindamisel võetakse arvesse krediidiasutuse või investeerimisühingu tegevuse laadi ja ulatust.

2. Hinnates, kas krediidiasutus või investeerimisühing vastab määruse (EL) nr 575/2013 artikli 150 lõike 1 punktis c osutatud riskipositsioonide puhul standardmeetodi alalise osalise kasutamise tingimustele, veenduvad pädevad asutused, et krediidiasutus või investeerimisühing on kontrollinud ja võtnud arvesse vähemalt ühte järgmistest:

a) riskipositsioonid, sealhulgas eraldi valitsetavate portfellide ja äriliinide arv, ei ole töökindla ja usaldusväärse reitingusüsteemi väljatöötamiseks piisavalt homogeensed;

b) standardmeetodi kohaselt arvutatud riskiga kaalutud vara on oluliselt suurem kui sisereitingute meetodi kohaselt arvutatud eeldatav riskiga kaalutud vara;

c) riskipositsioonid on seotud krediidiasutuse või investeerimisühingu äriüksuse või äriliiniga, mille tegevus kavatsetakse lõpetada;

d) riskipositsioonid hõlmavad portfelle, mille suhtes kohaldatakse osaliselt omatavate tütarettevõtjate proportsionaalset konsolideerimist kooskõlas määruse (EL) nr 575/2013 artikliga 18.

3. Hinnates krediidiasutuse või investeerimisühingu vastavust standardmeetodi alalise osalise kasutamise tingimustele, veenduvad pädevad asutused, et krediidiasutus või investeerimisühing jälgib korrapäraselt määruse (EL) nr 575/2013 artikli 150 nõuete täitmist.

3. PEATÜKK

**KREDIIDIASUTUSE VÕI INVESTEERIMISÜHINGU SISEHINNANGUTE VALIDEERIMISE NING ÄRIÜHINGU ÜLDJUHTIMISE JA SISEJÄRELEVALVE HINDAMISE METOODIKA**

*1. JAGU*

***Üldsätted***

*Artikkel 9*

**Üldpõhimõtted**

1. Selleks et hinnata, kas krediidiasutus või investeerimisühing täidab äriühingu üldjuhtimisele, sealhulgas kõrgemale juhtkonnale ja juhtorganile, sisearuandlusele, krediidiriski kontrollile ning siseauditile, järelevalvele ja valideerimisele esitatavaid nõudeid, kontrollivad pädevad asutused järgmist:

a) krediidiasutuse või investeerimisühingu reitingusüsteemide valideerimise korra, mehhanismide ja protsesside usaldusväärsust ning määruse (EL) nr 575/2013 artikli 144 lõike 1 punktides c ja f, artikli 174 punktis d, artiklis 185 ja artiklis 188 osutatud valideerimise eest vastutavate töötajate („valideerimisfunktsiooni täitja“) sobivust, sh:

   i) vastavalt artiklile 10 valideerimisfunktsiooni täitja sõltumatust;

   ii) vastavalt artiklile 11 valideerimisprotsessi täielikkust ja kohaldamise sagedust;

   iii) vastavalt artiklile 12 valideerimisfunktsiooni täitja meetodite ja protseduuride asjakohasust;

   iv) vastavalt artiklile 13 aruandlusprotsessi ning valideerimise järelduste, tähelepanekute ja soovituste käsitlemise protsessi usaldusväärsust;

b) määruse (EL) nr 575/2013 artiklites 189, 190 ja 191 osutatud äriühingu üldjuhtimist ja sisejärelevalvet, sealhulgas krediidiasutuse või investeerimisühingu krediidiriski kontrolli üksust ja siseauditiüksust, sh:

   i) vastavalt artiklile 14 kõrgema juhtkonna ja juhtorgani rolli;

   ii) vastavalt artiklile 15 juhtimisaruandeid;

   iii) vastavalt artiklile 16 krediidiriski kontrolli üksust;

   iv) vastavalt artiklile 17 siseauditeerimist.

2. Lõike 1 kohasel kontrollimisel kasutavad pädevad asutused kõiki järgmisi meetodeid:

a) vaatavad läbi krediidiasutuse või investeerimisühingu asjakohased sise-eeskirjad ja protseduurid;

b) vaatavad läbi krediidiasutuse või investeerimisühingu siseste organite, sealhulgas juhtorgani või komiteede asjakohased protokollid;

c) vaatavad läbi reitingusüsteemidega seotud asjakohased aruanded ning nende aruannete põhjal tehtud järeldused ja otsused;

d) vaatavad läbi krediidiriski kontrolli, siseauditi, järelevalve- ja valideerimisfunktsioonide täitjate tegevust käsitlevad asjakohased aruanded, mille on koostanud vastava funktsiooni eest vastutavad töötajad või krediidiasutuse või investeerimisühingu muu kontrollifunktsiooni täitjad, samuti nende funktsioonide täitjate tähelepanekud, järeldused ja soovitused;

e) hangivad krediidiasutuse või investeerimisühingu asjaomastelt töötajatelt ja kõrgemalt juhtkonnalt kirjalikud avaldused või küsitlevad neid.

3. Valideerimisfunktsiooni täitja hindamiseks kasutavad pädevad asutused lisaks lõikes 2 osutatud meetoditele kõiki järgmisi meetodeid:

a) vaatavad läbi kõigi valideerimisfunktsiooniga seotud töötajate rollid ja vastutusalad;

b) kontrollivad iga-aastase valideerimise töökava asjakohasust ja sobivust;

c) vaatavad läbi valideerimisfunktsiooni täitja kasutatavad valideerimisjuhendid;

d) vaatavad läbi tähelepanekute ja asjakohaste soovituste olulisuse järgi liigitamise protsessi;

e) kontrollivad valideerimisfunktsiooni täitja tähelepanekute, järelduste ja soovituste järjepidevust;

f) vaatavad läbi valideerimisfunktsiooni täitja rolli reitingusüsteemide ja kõigi neis tehtavate muudatuste äriühingusisesel heakskiitmisel;

g) vaatavad läbi iga asjakohase soovituse rakendamise, sealhulgas järelkontrolli kava, mis on asjakohasel juhtimistasandil heaks kiidetud.

4. Lisaks lõikes 2 osutatud nõuetele kohaldavad pädevad asutused määruse (EL) nr 575/2013 artikli 144 lõike 1 punktis c ja artiklis 190 osutatud krediidiriski kontrolli üksuse hindamisel kõiki järgmisi meetodeid:

a) vaatavad läbi kõigi krediidiriski kontrolli üksuse asjaomaste töötajate ja kõrgema juhtkonna rollid ja vastutusalad;

b) vaatavad läbi krediidiriski kontrolli üksuse ja kõrgema juhtkonna poolt juhtorganile või selle määratud komiteele esitatud asjakohased aruanded.

5. Lisaks lõikes 2 osutatud nõuetele kohaldavad pädevad asutused määruse (EL) nr 575/2013 artiklis 191 osutatud siseauditiüksuse või muu võrreldava sõltumatu auditiüksuse hindamisel kõiki järgmisi meetodeid:

a) vaatavad läbi kõigi asjaomaste siseauditi funktsiooniga seotud töötajate asjakohased rollid ja vastutusalad;

b) kontrollivad iga-aastase siseauditi töökava asjakohasust ja sobivust;

c) vaatavad läbi asjakohased auditijuhendid ja tööprogrammid ning asjaomastes auditiaruannetes esitatud tähelepanekud ja soovitused;

d) vaatavad läbi iga asjakohase soovituse rakendamise, sealhulgas järelkontrolli kava, mis on asjakohasel juhtimistasandil heaks kiidetud.

6. Lisaks lõikes 2 loetletud meetoditele võivad pädevad asutused lõike 1 kohase kontrollimise eesmärgil läbi vaadata krediidiasutuse või investeerimisühingu muud asjakohased dokumendid.

*2. JAGU*

***Valideerimisfunktsiooni täitja hindamise metoodika***

*Artikkel 10*

**Valideerimisfunktsiooni täitja sõltumatus**

1. Määruse (EL) nr 575/2013 artikli 144 lõike 1 punkti f, artikli 174 punkti d, artikli 185 ja artikli 188 kohaldamisel valideerimisfunktsiooni täitja sõltumatust hinnates veenduvad pädevad asutused, et valideerimisfunktsiooni eest vastutav üksus või, kui valideerimisfunktsiooni täitmiseks ei ole eraldi üksust, siis valideerimisfunktsiooni täitvad töötajad vastavad kõigile järgmistele tingimustele:

a) valideerimisfunktsiooni täitja on riskipositsioonide algatamise või pikendamise ning mudelite kavandamise või väljatöötamise eest vastutavatest töötajatest ja juhtimisfunktsiooni täitjatest sõltumatu;

b) valideerimisfunktsiooni täitvad töötajad erinevad reitingusüsteemi kavandamise ja väljatöötamise eest vastutavatest töötajatest ning krediidiriski kontrolli funktsiooni eest vastutavatest töötajatest;

c) nad annavad aru otse kõrgemale juhtkonnale.

2. Kui valideerimisfunktsiooni eest vastutav üksus on krediidiriski kontrolli üksusest organisatsiooniliselt eraldiseisev ja kumbki üksus annab aru kõrgema juhtkonna eri liikmetele, veenduvad pädevad asutused lõike 1 kohaldamisel järgmises:

a) valideerimisfunktsiooni täitjal on oma ülesannete täitmiseks piisavad ressursid, sealhulgas kogenud ja kvalifitseeritud töötajad;

b) valideerimisfunktsiooni eest vastutavate töötajate ja kõrgema astme juhtide töötasu ei hõlma krediidiriski kontrolliga ega riskipositsioonide algatamise või pikendamisega seotud ülesannete täitmist.

3. Kui valideerimisfunktsiooni eest vastutav üksus on krediidiriski kontrolli üksusest organisatsiooniliselt eraldiseisev ja mõlemad üksused annavad aru kõrgema juhtkonna samale liikmele, veenduvad pädevad asutused lõike 1 kohaldamisel järgmises:

a) valideerimisfunktsiooni täitjal on oma ülesannete täitmiseks piisavad ressursid, sealhulgas kogenud ja kvalifitseeritud töötajad;

b) valideerimisfunktsiooni eest vastutavate töötajate ja kõrgema astme juhtide töötasu ei hõlma krediidiriski kontrolliga ega riskipositsioonide algatamise või pikendamisega seotud ülesannete täitmist;

c) kehtestatud on otsustusprotsess, millega tagatakse, et krediidiasutuse või investeerimisühingu kõrgem juhtkond võtab valideerimisfunktsiooni täitja tähelepanekuid, järeldusi ja soovitusi nõuetekohaselt arvesse;

d) valideerimisfunktsiooni täitja tähelepanekutele, järeldustele ja soovitustele ei avaldata lubamatut mõju;

e) kõik valideerimisfunktsiooni täitja tähelepanekutele, järeldustele ja soovitustele reageerimiseks vajalikud parandusmeetmed otsustatakse ja rakendatakse õigeaegselt;

f) siseauditites hinnatakse korrapäraselt punktides a–e osutatud tingimuste täitmist.

4. Kui valideerimisfunktsiooni eest ei vastuta eraldi üksus, veenduvad pädevad asutused lõike 1 kohaldamisel järgmises:

a) valideerimisfunktsiooni täitjal on oma ülesannete täitmiseks piisavad ressursid, sealhulgas kogenud ja kvalifitseeritud töötajad;

b) valideerimisfunktsiooni eest vastutavate töötajate ja kõrgema astme juhtide töötasu ei hõlma krediidiriski kontrolliga ega riskipositsioonide algatamise või pikendamisega seotud ülesannete täitmist;

c) kehtestatud on otsustusprotsess, millega tagatakse, et krediidiasutuse või investeerimisühingu kõrgem juhtkond võtab valideerimisfunktsiooni täitja tähelepanekuid, järeldusi ja soovitusi nõuetekohaselt arvesse;

d) valideerimisfunktsiooni täitja tähelepanekutele, järeldustele ja soovitustele ei avaldata lubamatut mõju;

e) kõik valideerimisfunktsiooni täitja tähelepanekutele, järeldustele ja soovitustele reageerimiseks vajalikud parandusmeetmed otsustatakse ja rakendatakse õigeaegselt;

f) siseauditites hinnatakse korrapäraselt punktides a–e osutatud tingimuste täitmist;

g) valideerimisfunktsiooni ja muid ülesandeid täidavad erinevad töötajad;

h) krediidiasutus või investeerimisühing ei ole globaalne või muu süsteemselt oluline ettevõtja direktiivi 2013/36/EL artikli 131 tähenduses.

5. Valideerimisfunktsiooni täitja sõltumatuse hindamisel hindavad pädevad asutused ka seda, kas krediidiasutuses või investeerimisühingus tehtud valik seoses lõigetes 2, 3 ja 4 osutatud valideerimisfunktsiooni korraldusega on asjakohane, võttes arvesse krediidiasutuse või investeerimisühingu laadi, suurust ja ulatust ning tema ärimudelile omaste riskide keerukust.

*Artikkel 11*

**Valideerimisprotsessi täielikkus ja kohaldamise sagedus**

1. Määruse (EL) nr 575/2013 artikli 144 lõike 1 punktis f, artikli 174 punktis d, artiklis 185 ja artiklis 188 sätestatud nõuete kohaldamisel valideerimisfunktsiooni täielikkust hinnates veenduvad pädevad asutused järgmises:

a) krediidiasutus või investeerimisühing on kõigi reitingusüsteemide jaoks kindlaks määranud ja dokumenteerinud täieliku valideerimisprotsessi;

b) krediidiasutus või investeerimisühing kohaldab punktis a osutatud valideerimisprotsessi piisava sagedusega.

2. Lõike 1 punktis a osutatud valideerimisprotsessi täielikkuse hindamisel veenduvad pädevad asutused, et valideerimisfunktsiooni täitja:

a) vaatab kriitiliselt läbi kõik sisereitingute ja riskiparameetrite kindlaksmääramise aspektid, sealhulgas andmete kogumise ja puhastamise protseduurid, metoodika ja mudeli struktuuri valikud ning muutujate valimise protsessi;

b) kontrollib IT-süsteemides sisereitingute ja riskiparameetrite rakendamise asjakohasust ning reitinguklasside ja kogumite määratluste järjepidevat kohaldamist krediidiasutuse või investeerimisühingu kõigis osakondades ja geograafilistes piirkondades;

c) kontrollib reitingusüsteemide toimimist, võttes arvesse vähemalt riskide eristamist ja kvantifitseerimist ning sisereitingute ja riskiparameetrite stabiilsust ning mudelite spetsifikatsioone;

d) kontrollib kõiki sisereitingute ja riskiparameetritega ning nende olulisusega seotud muudatusi kooskõlas delegeeritud määrusega (EL) nr 529/2014 ning teeb järjepidevalt oma tähelepanekute, järelduste ja soovituste rakendamise järelkontrolli.

3. Lõike 1 punktis b osutatud valideerimisprotsessi sageduse piisavuse hindamisel veenduvad pädevad asutused, et valideerimisprotsess viiakse krediidiasutuse või investeerimisühingu kõigi reitingusüsteemide puhul läbi korrapäraselt vastavalt iga-aastasele töökavale ning et:

a) kõigi reitingusüsteemide puhul viiakse määruse (EL) nr 575/2013 artikli 185 punktis b ja artikli 188 punktis c nõutud protsessid (järeltestimine) läbi vähemalt kord aastas;

b) olulisi riskipositsiooni liike hõlmavate reitingusüsteemide toimimist kontrollitakse vastavalt lõike 2 punktis c osutatule vähemalt kord aastas.

4. Kui krediidiasutus või investeerimisühing taotleb luba reitingusüsteemi sisereitingute ja riskiparameetrite kasutamiseks või reitingusüsteemi sisereitingutes ja riskiparameetrites mis tahes oluliste muudatuste tegemiseks, veenduvad pädevad asutused, et krediidiasutus või investeerimisühing teostab lõike 2 punktides a, b ja c osutatud valideerimise enne reitingusüsteemi kasutamist omavahendite nõuete arvutamiseks ja sisemise riskijuhtimise eesmärgil.

*Artikkel 12*

**Valideerimisfunktsiooni täitja meetodite ja protseduuride asjakohasus**

Määruse (EL) nr 575/2013 artikli 144 lõike 1 punktis f, artikli 174 punktis d, artiklis 185 ja artiklis 188 sätestatud nõuete kohaldamisel valideerimismeetodite ja -protseduuride asjakohasust hinnates veenduvad pädevad asutused, et need meetodid ja protseduurid võimaldavad järjepidevalt ja sisuliselt hinnata sisereitingute ja riski hindamise süsteemide toimimist, ning kontrollivad, kas:

a) valideerimismeetodid ja -protseduurid on reitingusüsteemi täpsuse ja järjepidevuse hindamiseks sobivad;

b) valideerimismeetodid ja -protseduurid on krediidiasutuse või investeerimisühingu reitingusüsteemide laadi, keerukust ja kohaldamisala ning andmete kättesaadavust arvestades asjakohased;

c) valideerimismeetodite ja -protseduuride puhul on selgelt määratletud valideerimise eesmärgid, standardid ja piirangud, kirjeldatud kõiki valideerimisteste, andmestikke ja andmete puhastamise protsesse, nähtud ette andmeallikad ja vaatlusperioodid ning kehtestatud kindlaksmääratud parameetrite jaoks eesmärgid ja lubatud hälbed algse ja regulaarse valideerimise puhuks;

d) kasutatavaid valideerimismeetodeid, eelkõige katseid, valideerimiseks kasutatavat võrdlusandmete kogumit ja vastavat andmete puhastamist kohaldatakse ajas järjepidevalt;

e) valideerimismeetodid hõlmavad järeltestimist ja võrdlemist, nagu on sätestatud määruse (EL) nr 575/2013 artikli 185 punktis c ja artikli 188 punktis d;

f) valideerimismeetodid arvestavad seda, kuidas sisereitingute ja riskiparameetrite puhul võetakse arvesse majandustsükleid ja nendega seotud süsteemset varieeruvust makseviivituse juhtude andmetes, eriti seoses makseviivituse tõenäosuse hindamisega.

*Artikkel 13*

**Aruandlusprotsessi ning valideerimise järelduste, tähelepanekute ja soovituste käsitlemise protsessi usaldusväärsus**

Määruse (EL) nr 575/2013 artikli 144 lõike 1 punktis f, artikli 174 punktis d, artiklis 185 ja artiklis 188 sätestatud nõudeete kohaldamisel aruandlusprotsessi ning valideerimise järelduste, tähelepanekute ja soovituste käsitlemise protsessi usaldusväärsust hinnates veenduvad pädevad asutused järgmises:

a) valideerimisaruannetes kirjeldatakse kasutatud valideerimismeetodeid, tehtud katseid, kasutatud võrdlusandmeid ja vastavaid andmete puhastamise protsesse ning esitatakse nende katsete tulemused, valideerimise järeldused, tähelepanekud ja vastavad soovitused;

b) valideerimisaruannete tähelepanekud, järeldused ja soovitused edastatakse otse krediidiasutuse või investeerimisühingu kõrgemale juhtkonnale ja juhtorganile või selle määratud komiteele;

c) valideerimisaruannete tähelepanekud, järeldused ja soovitused kajastuvad sisereitingute ja riskihinnangute ülesehituse muudatustes ja täiustustes, sealhulgas määruse (EL) nr 575/2013 artikli 185 punkti e ja artikli 188 punkti e esimeses lauses kirjeldatud olukordades;

d) krediidiasutuse või investeerimisühingu otsustusprotsess toimub asjakohasel juhtimistasandil.

*3. JAGU*

***Äriühingu üldjuhtimise ja sisejärelevalve hindamise metoodika***

*Artikkel 14*

**Kõrgema juhtkonna ja juhtorgani roll**

Hinnates krediidiasutuse või investeerimisühingu üldjuhtimist, nagu on osutatud määruse (EL) nr 575/2013 artiklis 189, veenduvad pädevad asutused järgmises:

a) krediidiasutuse või investeerimisühingu otsustusprotsess, selle hierarhia, aruandlusahelad ja vastutustasandid on selgelt määratletud krediidiasutuse või investeerimisühingu sisedokumentides ning kajastuvad järjepidevalt krediidiasutuse või investeerimisühingu siseste organite protokollides;

b) nii juhtorgan või selle määratud komitee kui ka kõrgem juhtkond kinnitavad vähemalt järgmised reitingusüsteemide olulised aspektid:

   i) kõik asjakohased eeskirjad, mis käsitlevad reitingusüsteemide kavandamist ja rakendamist ning sisereitingute meetodi kasutamist, sealhulgas eeskirjad, mis käsitlevad reitingute määramise kõiki olulisi aspekte ning riskiparameetrite hindamise ja valideerimise protsesse;

   ii) kõik asjakohased riskijuhtimist käsitlevad eeskirjad, sealhulgas need, mis käsitlevad IT-taristut ja hädaolukorras tegutsemise kavandamist;

   iii) kõigi sisemistes riskijuhtimisprotsessides ja omavahendite nõuete arvutamisel kasutatavate reitingusüsteemide riskiparameetrid;

c) juhtorgan või selle määratud komitee kehtestab ametliku otsusega asjakohase organisatsioonilise struktuuri reitingusüsteemide nõuetekohaseks rakendamiseks;

d) juhtorgan või selle määratud komitee kinnitab ametliku otsusega aktsepteeritava riskitaseme, võttes arvesse krediidiasutuse või investeerimisühingu sisemist reitingusüsteemide skeemi;

e) kõrgem juhtkond mõistab hästi krediidiasutuse või investeerimisühingu kõiki reitingusüsteeme, nende ülesehitust ja toimimist, sisereitingute meetodi kasutamise nõudeid ja krediidiasutuse või investeerimisühingu lähenemisviisi nende nõuete täitmisele;

f) kõrgem juhtkond teavitab juhtorganit või juhtorgani määratud komiteed kehtestatud eeskirjade olulistest muudatustest või eranditest, mis mõjutavad oluliselt krediidiasutuse või investeerimisühingu reitingusüsteemide toimimist;

g) kõrgem juhtkond on võimeline pidevalt tagama reitingusüsteemide hea toimimise;

h) kõrgem juhtkond võtab asjakohaseid meetmeid, kui krediidiriski kontrolli, valideerimis- või siseauditi funktsiooni või mis tahes muu kontrollifunktsiooni täitja tuvastab reitingusüsteemides puudusi.

*Artikkel 15*

**Juhtimisaruanded**

Hinnates määruse (EL) nr 575/2013 artiklis 189 osutatud juhtimisaruannete asjakohasust, veenduvad pädevad asutused järgmises:

a) juhtimisaruanded sisaldavad teavet järgmise kohta:

   i) võlgnike või riskipositsioonide riskiprofiil reitinguklasside kaupa;

   ii) reitingute muutumine reitinguklasside lõikes;

   iii) asjaomaste riskiparameetrite hinnang reitinguklasside kaupa;

   iv) realiseerunud makseviivituse määrade ja sisehinnangute kasutamise korral realiseerunud makseviivitusest tingitud kahjumäärade ning realiseerunud ümberhindlustegurite võrdlus ootustega;

   v) stressitesti eeldused ja tulemused;

   vi) reitingute määramise protsessi toimimine, parandamist vajavad valdkonnad ja reitingusüsteemides tuvastatud puuduste kõrvaldamiseks võetavate meetmete seis;

   vii) valideerimisaruanded;

b) juhtimisaruannete vorm ja esitamise sagedus on asjakohased, võttes arvesse teabe olulisust ja liiki ning teabe saaja taset hierarhias, pidades silmas krediidiasutuse või investeerimisühingu organisatsioonilist struktuuri;

c) juhtimisaruanded hõlbustavad kõrgema juhtkonna poolset krediidiriski jälgimist sisereitingute meetodiga hõlmatud riskipositsioonide koguportfellis;

d) juhtimisaruanded on krediidiasutuse või investeerimisühingu äritegevuse ja organisatsioonilise struktuuri laadi, ulatuse ja keerukuse astmega proportsionaalsed.

*Artikkel 16*

**Krediidiriski kontrolli üksus**

1. Hinnates krediidiasutuse või investeerimisühingu üldjuhtimist ja sisejärelevalvet seoses määruse (EL) nr 575/2013 artiklis 190 osutatud krediidiriski kontrolli üksusega, veenduvad pädevad asutused järgmises:

a) krediidiriski kontrolli üksus (üksused) on riskipositsioonide algatamise või pikendamise eest vastutavatest töötajatest ja juhtimisfunktsiooni täitjatest eraldiseisev ja sõltumatu;

b) krediidiriski kontrolli üksus (üksused) on toimiv ja oma ülesannete täitmiseks sobiv.

2. Lõike 1 punkti a kohasel kontrollimisel veenduvad pädevad asutused järgmises:

a) krediidiriski kontrolli üksus (üksused) moodustab krediidiasutuses või investeerimisühingus eraldiseisva organisatsioonilise struktuuri;

b) krediidiriski kontrolli üksuse juht (üksuste juhid) kuulub kõrgemasse juhtkonda;

c) krediidiriski juhtimise funktsiooni korraldamisel võetakse arvesse direktiivi 2013/36/EL artikli 76 lõikes 5 sätestatud põhimõtteid;

d) krediidiriski kontrolli üksuse (üksuste) vastutavad töötajad ja kõrgema astme juhid ei vastuta riskipositsioonide algatamise ega pikendamise eest;

e) krediidiriski kontrolli üksuse (üksuste) eest vastutavad kõrgema astme juhid ning riskipositsioonide algatamise või pikendamise eest vastutavate üksuste kõrgema astme juhid annavad aru krediidiasutuse või investeerimisühingu juhtorgani või selle määratud komitee eri liikmetele;

f) krediidiriski kontrolli üksuse (üksuste) eest vastutavate töötajate ja kõrgema juhtkonna töötasu ei hõlma riskipositsioonide algatamise või pikendamisega seotud ülesannete täitmist.

3. Lõike 1 punkti b kohasel kontrollimisel veenduvad pädevad asutused järgmises:

a) krediidiriski kontrolli üksus (üksused) on krediidiasutuse või investeerimisühingu äritegevuse ja organisatsioonilise struktuuri laadi, ulatuse ja keerukuse astmega ning eelkõige reitingusüsteemide ja nende rakendamise keerukusega proportsionaalne;

b) krediidiriski kontrolli üksusel (üksustel) on kõigi asjakohaste toimingute tegemiseks piisavad ressursid ning kogenud ja kvalifitseeritud töötajad;

c) krediidiriski kontrolli üksus (üksused) vastutab määruse (EL) nr 575/2013 artikli 190 lõike 1 teise lause kohaselt reitingusüsteemide väljatöötamise või valiku, rakendamise, järelevalve ja toimimise eest ning tema vastutusvaldkonnad hõlmavad kõnealuse määruse artikli 190 lõikes 2 loetletud valdkondi;

d) krediidiriski kontrolli üksus (üksused) teavitab kõrgemat juhtkonda korrapäraselt reitingusüsteemide toimimisest, parandamist vajavatest valdkondadest ja tuvastatud puuduste kõrvaldamiseks võetavate meetmete seisust.

*Artikkel 17*

**Siseaudit**

1. Hinnates krediidiasutuse või investeerimisühingu üldjuhtimist ja sisejärelevalvet seoses siseauditiüksusega või muu võrreldava sõltumatu auditiüksusega, nagu on osutatud määruse (EL) nr 575/2013 artiklis 191, veenduvad pädevad asutused järgmises:

a) siseauditiüksus või muu võrreldav sõltumatu auditiüksus vaatab vähemalt kord aastas läbi järgmise:

   i) kõik krediidiasutuse või investeerimisühingu reitingusüsteemid;

   ii) krediidiriski kontrolli funktsiooni täitja toimingud;

   iii) laenuandmise otsustusprotsessi toimingud;

   iv) sisemise valideerimisfunktsiooni toimimine;

b) punkti a kohane läbivaatamine hõlbustab iga-aastases töökavas nende valdkondade väljatoomist, mille puhul on vaja üksikasjalikult kontrollida vastavust kõigile sisereitingute meetodi suhtes kohaldatavatele nõuetele, mis on sätestatud määruse (EL) nr 575/2013 artiklites 142–191;

c) siseauditiüksus või muu võrreldav sõltumatu auditiüksus on toimiv ja oma ülesannete täitmiseks sobiv.

2. Lõike 1 punkti c kohasel kontrollimisel veenduvad pädevad asutused järgmises:

a) siseauditiüksus või muu võrreldav sõltumatu auditiüksus annab krediidiasutuse või investeerimisühingu kõrgemale juhtkonnale ja juhtorganile piisavalt teavet reitingusüsteemide vastavuse kohta kõigile kohaldatavatele sisereitingute meetodi kasutamise nõuetele;

b) siseauditiüksus või muu võrreldav sõltumatu auditiüksus on krediidiasutuse või investeerimisühingu äritegevuse ja organisatsioonilise struktuuri laadi, ulatuse ja keerukuse astmega ning eelkõige reitingusüsteemide ja nende rakendamise keerukusega proportsionaalne;

c) siseauditiüksusel või muul võrreldaval sõltumatul auditiüksusel on kõigi asjakohaste toimingute tegemiseks piisavad ressursid ning kogenud ja kvalifitseeritud töötajad;

d) siseauditiüksus või muu võrreldav sõltumatu auditiüksus ei ole seotud reitingusüsteemide toimimise ühegi aspektiga, mida ta lõike 1 punkti a kohaselt läbi vaatab;

e) siseauditiüksus või muu võrreldav sõltumatu auditiüksus on riskipositsioonide algatamise või pikendamise eest vastutavatest töötajatest ja juhtidest sõltumatu ning annab aru otse kõrgemale juhtkonnale;

f) siseauditi funktsiooni eest vastutavate töötajate ja kõrgema juhtkonna töötasu ei hõlma riskipositsioonide algatamise või pikendamisega seotud ülesannete täitmist.

4. PEATÜKK

**HINDAMISMETOODIKA KASUTAMISE JA KOGEMUSE KONTROLLIMISEKS**

*Artikkel 18*

**Üldpõhimõtted**

1. Selleks et hinnata, kas krediidiasutus või investeerimisühing vastab reitingusüsteemide kasutamise nõuetele, mis on sätestatud määruse (EL) nr 575/2013 artikli 144 lõike 1 punktis b, artiklis 145, artikli 171 lõike 1 punktis c, artikli 172 lõike 1 punktis a, artikli 172 lõike 1 punktis c, artikli 172 lõikes 2 ja artikli 175 lõikes 3, kontrollivad pädevad asutused järgmist:

a) vastavalt artiklile 19 seda, kas omavahendite arvutamiseks kasutatavatel reitingusüsteemide sisereitingutel ning makseviivituse ja kahju hinnangutel on riskijuhtimisel, laenuandmise otsustusprotsessis ja muude otsuste tegemisel keskne tähtsus;

b) vastavalt artiklile 20 seda, kas omavahendite arvutamiseks kasutatavatel reitingusüsteemide sisereitingutel ning makseviivituse ja kahju hinnangutel on sisemise kapitali allokeerimise protsessis keskne tähtsus;

c) vastavalt artiklile 21 seda, kas omavahendite arvutamiseks kasutatavatel reitingusüsteemide sisereitingutel ning makseviivituse ja kahju hinnangutel on äriühingu üldjuhtimise funktsioonide seisukohast keskne tähtsus;

d) andmed ja hinnangud, mida krediidiasutus või investeerimisühing kasutab omavahendite arvutamiseks ja äriühingusisestel eesmärkidel, on omavahel kooskõlas ning võimalikud lahknevused on täielikult dokumenteeritud ja põhjendatud;

e) vastavalt artiklile 22 seda, kas reitingusüsteemid on üldjoontes kooskõlas määruse (EL) nr 575/2013 artiklites 169–191 sätestatud nõuetega ning krediidiasutus või investeerimisühing on neid kasutanud vähemalt kolm aastat enne sisereitingute meetodi kasutuselevõtmist, nagu on sätestatud määruse (EL) nr 575/2013 artiklis 145.

2. Lõike 1 kohasel hindamisel kasutavad pädevad asutused kõiki järgmisi meetodeid:

a) vaatavad läbi krediidiasutuse või investeerimisühingu asjakohased sise-eeskirjad ja protseduurid;

b) vaatavad läbi krediidiasutuse või investeerimisühingu siseste organite, sealhulgas juhtorgani või krediidiriski juhtimisega tegelevate komiteede asjakohased protokollid;

c) vaatavad läbi laenuandmise otsuste tegemise volituste jaotuse, krediidijuhtimise juhendid ja ärikanalite skeemid;

d) vaatavad läbi laenuandmise otsuste analüüsi, mis on krediidiasutuses või investeerimisühingus tehtud, samuti tagasilükatud laenutaotluste andmed, sealhulgas järgmise:

   i) krediidiasutuse või investeerimisühingu laenupoliitikast kõrvale kalduvad krediidiotsused („erandid“),

   ii) juhud, mil inimese tehtud otsus tõi kaasa kõrvalekaldumise reitingusüsteemide sisenditest või väljunditest („inimese otsuse põhjal korrigeerimine“), ja inimese otsuse põhjal korrigeerimise põhjendused,

iii) reitinguta riskipositsioonid ja reitingute puudumise põhjused,

iv) käsitsi tehtud otsused ja piirväärtused;

e) vaatavad läbi krediidiasutuse või investeerimisühingu eeskirjad laenude restruktureerimise kohta;

f) vaatavad läbi korrapärased dokumenteeritud aruanded krediidiriski kohta;

g) vaatavad läbi dokumendid, mis käsitlevad krediidiasutuse või investeerimisühingu sisemise kapitali arvutamist ja selle allokeerimist riskiliikidele, tütarettevõtjatele ja portfellidele;

h) vaatavad läbi krediidiasutuse või investeerimisühingu siseauditi funktsiooni või muu kontrollifunktsiooni täitja asjakohased tähelepanekud;

i) vaatavad läbi eduaruanded, milles käsitletakse krediidiasutuse või investeerimisühingu tegevust asjakohaste auditite käigus tuvastatud puuduste kõrvaldamiseks ja riskide maandamiseks;

j) hangivad krediidiasutuse või investeerimisühingu asjaomastelt töötajatelt ja kõrgemalt juhtkonnalt kirjalikud avaldused või küsitlevad neid.

3. Lõike 1 kohasel hindamisel võivad pädevad asutused kasutada ka mõnda järgmistest täiendavatest meetoditest:

a) vaadata läbi varajase hoiatamise süsteemide dokumentatsiooni;

b) vaadata läbi krediidiriskiga korrigeerimise metoodika ja dokumenteeritud analüüsi selle kooskõla kohta omavahendite nõuete arvutamisega;

c) vaadata läbi krediidiasutuse või investeerimisühingu riskiga korrigeeritud kasumlikkuse dokumenteeritud analüüsi;

d) vaadata läbi krediidiasutuse või investeerimisühingu hinnakujunduseeskirjad;

e) vaadata läbi võlgade sissenõudmise protseduurid;

f) vaadata läbi planeerimisjuhendid ja aruanded riskikulude eelarvestamise kohta;

g) vaadata läbi tasustamispoliitika ja töötasukomisjoni protokollid;

h) vaadata läbi krediidiasutuse või investeerimisühingu muud asjakohased dokumendid.

*Artikkel 19*

**Riskijuhtimisel, otsuste tegemisel ja laenuandmise otsustusprotsessis kasutamise kontrollimine**

1. Hinnates, kas omavahendite nõuete arvutamisel kasutatavatel reitingusüsteemide sisereitingutel ning makseviivituse ja kahju hinnangutel on keskne tähtsus krediidiasutuse või investeerimisühingu riskijuhtimisel, otsuste tegemisel ja laenuandmise otsustusprotsessis, nagu on nõutud määruse (EL) nr 575/2013 artikli 144 lõike 1 punktis b, veenduvad pädevad asutused seoses reitinguklassidesse või kogumitesse määramisega vastavalt kõnealuse määruse artikli 171 lõike 1 punktile c ja lõikele 2, riskipositsioonide määramisega vastavalt kõnealuse määruse artikli 172 lõike 1 punktidele a, b ja c ning reitingusüsteemide dokumenteerimisega vastavalt kõnealuse määruse artikli 175 lõikele 3 järgmises:

a) reitinguta riskipositsioonide ja aegunud reitingute arv on ebaoluline;

b) neil sisereitingutel ning makseviivituse ja kahju hinnangutel on keskne tähtsus, eelkõige:

i) krediidilimiidi heakskiitmise, tagasilükkamise, restruktureerimise ja pikendamise kohta otsuste tegemisel;

ii) laenuandmise eeskirjade koostamisel, mõjutades kas maksimaalseid lubatavaid riskipositsioone, nõutavat maandamismeetodit ja krediidikvaliteedi parandamist või krediidiasutuse või investeerimisühingu üldise krediidiriski profiili mis tahes muid aspekte;

iii) võlgnike ja riskipositsioonide jälgimise protsessis.

2. Kui krediidiasutus või investeerimisühing kasutab sisereitinguid ning makseviivituse ja kahju hinnanguid mõnes allpool loetletud valdkonnas, hindavad pädevad asutused, kuidas selline kasutamine aitab kaasa nende reitingute ja hinnangute kesksele tähtsusele krediidiasutuse või investeerimisühingu riskijuhtimis- ja otsustusprotsessides ning laenuandmise otsuste tegemisel, nagu on osutatud lõikes 1:

a) hinnakujundus individuaalsete krediidilimiitide või võlgnike puhul;

b) krediidiriski juhtimiseks kasutatavad varajase hoiatamise süsteemid;

c) võlgade sissenõudmise põhimõtete ja protsesside kindlaksmääramine ja rakendamine;

d) krediidiriskiga korrigeerimise arvutamine, kui see on kooskõlas kohaldatava raamatupidamistavaga;

e) laenuandmise otsustusprotsessiga seotud pädevuse omistamine või delegeerimine juhtorgani poolt sisekomiteedele, kõrgemale juhtkonnale ja töötajatele.

*Artikkel 20*

**Sisemisel kapitali allokeerimisel kasutamise kontrollimine**

1. Hinnates, kas omavahendite nõuete arvutamisel kasutatavatel reitingusüsteemide sisereitingutel ning makseviivituse ja kahju hinnangutel on keskne tähtsus krediidiasutuse või investeerimisühingu sisemisel kapitali allokeerimisel, nagu on osutatud määruse (EL) nr 575/2013 artikli 144 lõike 1 punktis b, hindavad pädevad asutused, kas neil reitingutel ja hinnangutel on keskne tähtsus:

a) selle sisemise kapitali summa hindamisel, mida krediidiasutus või investeerimisühing peab piisavaks, et katta selle riski laadi ja taset, millele ta on või võib olla avatud, nagu on osutatud direktiivi 2013/36/EL artiklis 73;

b) sisemise kapitali allokeerimisel riskiliikidele, tütarettevõtjatele ja portfellidele.

2. Kui krediidiasutus või investeerimisühing võtab sisereitinguid ning makseviivituse ja kahju hinnanguid arvesse oma riskikulude arvutamiseks eelarvestamise eesmärgil, hindavad pädevad asutused, kuidas nende elementide arvessevõtmine aitab kaasa nende reitingute ja hinnangute kesksele tähtsusele krediidiasutuse või investeerimisühingu sisemisel kapitali allokeerimisel.

*Artikkel 21*

**Äriühingu üldjuhtimise funktsioonides kasutamise kontrollimine**

1. Hinnates, kas omavahendite nõuete arvutamisel kasutatavatel reitingusüsteemide sisereitingutel ning makseviivituse ja kahju hinnangutel on keskne tähtsus krediidiasutuse või investeerimisühingu üldjuhtimise funktsioonide seisukohast, nagu on osutatud määruse (EL) nr 575/2013 artikli 144 lõike 1 punktis b, hindavad pädevad asutused, kas neil reitingutel ja hinnangutel on keskne tähtsus:

a) juhtimisaruannete koostamisel;

b) portfelli tasandi krediidiriski jälgimisel.

2. Kui krediidiasutus või investeerimisühing võtab sisereitinguid ning makseviivituse ja kahju hinnanguid arvesse mõnes järgmistest valdkondadest, hindavad pädevad asutused, kuidas nende elementide arvessevõtmine aitab kaasa nende reitingute ja hinnangute kesksele tähtsusele äriühingu üldjuhtimise funktsioonides, millele on osutatud lõikes 1:

a) siseauditite planeerimine;

b) tasustamispoliitika kavandamine.

*Artikkel 22*

**Kogemuse kontrollimine**

1. Hinnates, kas reitingusüsteeme, mis on üldjoontes kooskõlas määruse (EL) nr 575/2013 artiklites 169–191 sätestatud nõuetega, on kasutatud vähemalt kolm aastat enne sisereitingute meetodi kasutuselevõtmist omavahendite nõuete arvutamiseks, nagu on osutatud määruse (EL) nr 575/2013 artiklis 145, veenduvad pädevad asutused järgmises:

a) neid reitingusüsteeme on kasutatud krediidiasutuse või investeerimisühingu artikli 19 lõike 1 punktis b osutatud riskijuhtimis- ja otsustusprotsessides ning laenuandmisotsuste tegemisel;

b) olemas on piisavad dokumendid reitingusüsteemide tõhusa toimimise kohta nimetatud kolme aasta jooksul, eelkõige vastavad järelevalve-, valideerimis- ja auditiaruanded.

2. Lõiget 1 kohaldatakse ka siis, kui hinnatakse loataotlust sisereitingute meetodi laiendamiseks vastavalt järkjärgulise rakendamise kavale, kui laiendamine puudutab riskipositsioone, mis on oluliselt erinevad seni hõlmatud riskipositsioonidest, nii et senist kogemust ei saa põhjendatult pidada piisavaks, et määruse (EL) nr 575/2013 artikli 145 lõigete 1 ja 2 nõuded oleks täiendavate riskipositsioonide puhul täidetud, nagu on sätestatud määruse (EL) nr 575/2013 artikli 145 lõikes 3.

5. PEATÜKK

**RISKIPOSITSIOONIDE KLASSIDESSE VÕI KOGUMITESSE MÄÄRAMISE HINDAMISE METOODIKA**

*Artikkel 23*

**Üldpõhimõtted**

1. Selleks et hinnata, kas krediidiasutus või investeerimisühing täidab määruse (EL) nr 575/2013 artiklites 169, 171, 172 ja 173 sätestatud nõudeid, mis käsitlevad võlgnike või riskipositsioonide määramist reitinguklassidesse või kogumitesse, kontrollivad pädevad asutused järgmist:

a) vastavalt artiklile 24 nende määratluste, protsesside ja kriteeriumide asjakohasust, mida krediidiasutus või investeerimisühing kasutab riskipositsioonide määramiseks reitinguklassidesse või kogumitesse või määramise läbivaatamiseks, sealhulgas inimese otsuse põhjal korrigeerimise käsitlemist;

b) vastavalt artiklile 25 määramise protsessi terviklikkust, nagu on osutatud määruse (EL) nr 575/2013 artiklis 173, sealhulgas määramise sõltumatust ja määramise läbivaatamist.

2. Lõike 1 kohasel kontrollimisel kasutavad pädevad asutused kõiki järgmisi meetodeid:

a) vaatavad läbi krediidiasutuse või investeerimisühingu asjakohased sise-eeskirjad ja protseduurid;

b) vaatavad läbi riskipositsioonide algatamise ja pikendamise eest vastutavate üksuste ning riskipositsioonide reitinguklassidesse või kogumitesse määramise eest vastutavate üksuste rollid ja vastutusalad;

c) vaatavad läbi krediidiasutuse või investeerimisühingu siseste organite, sealhulgas juhtorgani või komiteede asjakohased protokollid;

d) vaatavad läbi krediidiasutuse või investeerimisühingu sisearuanded määramisprotsessi toimimise kohta;

e) vaatavad läbi krediidiasutuse või investeerimisühingu siseauditi funktsiooni või muu kontrollifunktsiooni täitja asjakohased tähelepanekud;

f) vaatavad läbi eduaruanded, milles käsitletakse krediidiasutuse või investeerimisühingu tegevust määramise või läbivaatamise protsessis esinevate puuduste kõrvaldamiseks ja auditite käigus tuvastatud riskide maandamiseks;

g) hangivad krediidiasutuse või investeerimisühingu asjaomastelt töötajatelt ja kõrgemalt juhtkonnalt kirjalikud avaldused või küsitlevad neid;

h) vaatavad läbi kriteeriumid, millest lähtuvad töötajad, kes vastutavad riskipositsioonide reitinguklassidesse või kogumitesse määramisel inimese tehtavate otsuste eest.

3. Lõike 1 kohasel kontrollimisel võivad pädevad asutused kasutada ka mõnda järgmistest täiendavatest meetoditest:

a) vaadata läbi asjaomaste IT-süsteemide funktsionaalse dokumentatsiooni;

b) teha valimipõhiseid teste ja vaadata läbi dokumendid, mis on seotud võlgniku omadustega ning riskipositsioonide algatamise ja säilitamisega;

c) teha krediidiasutuse või investeerimisühingu andmetega ise teste või nõuda, et krediidiasutus või investeerimisühing teeks konkreetseid teste;

d) vaadata läbi krediidiasutuse või investeerimisühingu muud asjakohased dokumendid.

*Artikkel 24*

**Määramisel kasutatavad määratlused, protsessid ja kriteeriumid**

1. Hinnates nende määratluste, protsesside ja kriteeriumide asjakohasust, mida krediidiasutus või investeerimisühing kasutab riskipositsioonide määramiseks reitinguklassidesse või kogumitesse või määramise läbivaatamiseks kooskõlas määruse (EL) nr 575/2013 artiklitega 169, 171, 172 ja 173, veenduvad pädevad asutused järgmises:

a) kehtestatud on asjakohased protseduurid ja mehhanismid, millega tagatakse võlgnike või tehingute järjepidev määramine asjakohase reitingusüsteemi alla;

b) kehtestatud on asjakohased protseduurid ja mehhanismid, millega tagatakse, et kõik krediidiasutuse või investeerimisühingu hoitavad riskipositsioonid määratakse reitingusüsteemi kohaselt reitinguklassi või kogumisse;

c) seoses krediidiasutuste ja investeerimisühingute, muude äriühingute ning keskvalitsuste ja keskpankade vastu olevate nõuetega ning omakapitali investeeringutega, mille puhul krediidiasutus või investeerimisühing kasutab määruse (EL) nr 575/2013 artikli 155 lõikes 3 sätestatud riskiparameetritel põhinevat meetodit, on kehtestatud asjakohased protseduurid ja mehhanismid, millega tagatakse, et kõik sama võlgnikuga seotud riskipositsioonid, sealhulgas erinevate äriliinide, osakondade, geograafiliste asukohtade, konsolideerimisgrupi juriidiliste isikute ja IT-süsteemide alla kuuluvad riskipositsioonid, määratakse samasse võlgniku reitinguklassi ning et määruse (EL) nr 575/2013 artikli 170 lõikes 2 sätestatud erandit nõudest kasutada võlgniku reitinguskaalat, mis kajastab ainuüksi eriotstarbeliste nõuete puhul kvantifitseeritud võlgniku makseviivituse riski, ja kõnealuse määruse artikli 172 lõike 1 punktis e sätestatud erandit kohustustest määrata erinevad nõuded sama võlgniku vastu samasse võlgniku reitinguklassi, kohaldatakse korrektselt;

d) määramise aluseks olevad määratlused ja kriteeriumid on piisavalt üksikasjalikud, et tagada konsolideerimisgrupi kõigis äriliinides, osakondades, geograafiliste asukohtades ja juriidilistes isikutes kõigi vastutavate töötajate ühtne arusaam reitinguklassidest või kogumitest ning järjepidev määramine reitinguklassidesse või kogumitesse, olenemata sellest, millist IT-süsteemi kasutatakse;

e) kehtestatud on asjakohased protseduurid ja mehhanismid võlgnike ja tehingute kohta kogu asjakohase teabe saamiseks;

f) arvesse võetakse kogu asjakohast, hetkel kättesaadavat ja kõige ajakohasemat teavet;

g) krediidiasutuste ja investeerimisühingute, muude äriühingute ning keskvalitsuste ja keskpankade vastu olevate nõuete ning omakapitali investeeringute korral, mille puhul krediidiasutus või investeerimisühing kasutab riskiparameetritel põhinevat meetodit, võetakse arvesse nii finants- kui ka mittefinantsteavet;

h) juhtudeks, kui riskipositsioonide reitinguklassidesse või kogumitesse määramiseks vajalik teave puudub või ei ole ajakohane, on krediidiasutus või investeerimisühing kehtestanud kindlaksmääratud parameetritele lubatud hälbed ja võtnud vastu eeskirjad selle asjaolu asjakohaseks ja konservatiivseks arvessevõtmiseks;

i) üle 24 kuu vanuseid finantsaruandeid peetakse aegunuks ja neid käsitletakse konservatiivselt;

j) reitinguklassidesse või kogumitesse määramine on osa laenuandmise otsustusprotsessist, nagu on osutatud artiklis 19;

k) reitinguklassidesse või kogumitesse määramisel kasutatavad kriteeriumid on kooskõlas krediidiasutuse või investeerimisühingu laenuandmise standarditega ning probleemsete võlgnike ja tehingute käsitlemise eeskirjadega.

2. Lõike 1 kohasel kontrollimisel hindavad pädevad asutused olukordi, kus inimese otsuse põhjal korrigeeritakse reitinguklassidesse või kogumitesse määramise protsessi sisendeid ja väljundeid, nagu on osutatud määruse (EL) nr 575/2013 artikli 172 lõikes 3. Pädevad asutused veenduvad järgmises:

a) on olemas dokumenteeritud eeskirjad, millega nähakse ette inimese otsuse põhjal korrigeerimise põhjused ja maksimaalne ulatus ning täpsustatakse, millistes määramise etappides on selline korrigeerimine lubatud;

b) inimese otsuse põhjal korrigeerimised on piisavalt põhjendatud, pidades silmas punktis a osutatud eeskirjades sätestatud põhjuseid, ning need põhjendused on dokumenteeritud;

c) krediidiasutus või investeerimisühing analüüsib korrapäraselt nende riskipositsioonide tulemusnäitajaid, mille reitingut on inimese otsuse põhjal korrigeeritud, sealhulgas iga korrektsioone tegeva töötaja tehtud korrektsioone, ning selle analüüsi tulemusi võetakse otsustusprotsessis arvesse asjakohasel juhtimistasandil;

d) krediidiasutus või investeerimisühing kogub täielikku teavet inimese otsuse põhjal korrigeerimiste kohta, sealhulgas teavet nii enne kui ka pärast korrigeerimist, jälgib korrapäraselt korrigeerimiste arvu ja põhjendusi ning analüüsib korrigeerimiste mõju mudeli toimimisele;

e) korrigeerimiste arv ja põhjendused ei viita reitingumudeli olulistele puudustele.

3. Lõike 1 kohasel kontrollimisel veenduvad pädevad asutused, et määramisega seotud määratluste, protsesside ja kriteeriumide abil saavutatakse järgmine:

a) määratakse kindlaks määruses (EL) nr 575/2013 määratletud omavahel seotud klientide rühmad;

b) teavet omavahel seotud klientide rühma kuuluvate teiste asjaomaste üksuste reitingute ja makseviivituste kohta võetakse võlgniku reitinguklassi määramisel arvesse nii, et rühma iga asjaomase üksuse reitinguklass kajastab tema erinevat olukorda ja tema seoseid grupi teiste asjaomaste üksustega;

c) juhtumid, kus võlgnikule on määratud kõrgem reitinguklass kui tema emaettevõtjale, on dokumenteeritud ja põhjendatud.

*Artikkel 25*

**Määramisprotsessi terviklikkus**

1. Hinnates määramisprotsessi sõltumatust kooskõlas määruse (EL) nr 575/2013 artikliga 173, veenduvad pädevad asutused järgmises:

a) riskipositsioonide reitinguklassidesse või kogumitesse määramise lõpliku heakskiitmise või läbivaatamise eest vastutavad töötajad ja juhtkonna liikmed ei osale riskipositsioonide algatamises ega pikendamises ega vastuta selle eest;

b) riskipositsioonide reitinguklassidesse või kogumitesse määramise lõpliku heakskiitmise või läbivaatamise eest vastutavate üksuste kõrgema astme juhid ning riskipositsioonide algatamise või pikendamise eest vastutavate üksuste kõrgema astme juhid annavad aru krediidiasutuse või investeerimisühingu juhtorgani või asjaomase määratud komitee eri liikmetele;

c) riskipositsioonide reitinguklassidesse või kogumitesse määramise lõpliku heakskiitmise või läbivaatamise eest vastutavate töötajate ja juhtide töötasu ei hõlma riskipositsioonide algatamise või pikendamisega seotud ülesannete täitmist;

d) jaenõuete klassis inimese otsuse põhjal tehtavate korrigeerimiste suhtes kohaldatakse samu tavasid, millele on osutatud punktides a, b ja c.

2. Hinnates määramisprotsessi asjakohasust ja sagedust, nagu on osutatud (EL) nr 575/2013 artiklis 173, veenduvad pädevad asutused järgmises:

a) asjakohastes üksikasjalikes eeskirjades on määratud kindlaks läbivaatamise sagedus ja võlgnike või probleemsete riskipositsioonide suuremast riskist tuleneva sagedasema läbivaatamise vajalikkuse kriteeriumid ning neid eeskirju kohaldatakse ajas järjepidevalt;

b) määramine vaadatakse läbi hiljemalt kaheteistkümne kuu jooksul pärast määramise heakskiitmist ning sama tähtaja jooksul tehakse ka võimalikud läbivaatamise käigus vajalikuks osutuvad muudatused;

c) määramine vaadatakse läbi, kui võlgniku või riskipositsiooni kohta saab teatavaks uus oluline teave, ning võimalikud läbivaatamise käigus vajalikuks osutuvad muudatused tehakse põhjendamatu viivituseta;

d) krediidiasutus või investeerimisühing on kindlaks määranud kriteeriumid ja protsessid uue teabe olulisuse ja sellele järgneva ümbermääramise vajaduse hindamiseks ning neid kriteeriume ja protsesse kohaldatakse järjepidevalt;

e) määramise läbivaatamisel kasutatakse kõige uuemat kättesaadavat teavet;

f) juhtudeks, kui määramist ei ole praktilistel põhjustel punktide a–e kohaselt läbi vaadatud, on kehtestatud asjakohased eeskirjad sellise olukorra kindlakstegemiseks, jälgimiseks ja heastamiseks, ning punktidele a–e vastavuse tagamiseks võetakse meetmeid;

g) kõrgemat juhtkonda teavitatakse korrapäraselt riskipositsioonide reitinguklassidesse või kogumitesse määramise läbivaatamisest ja võimalikest viivitustest määramise läbivaatamisel, millele on osutatud punktis f;

h) kehtestatud on piisavad eeskirjad asjakohase teabe tõhusaks kogumiseks ja korrapäraseks ajakohastamiseks ning see kajastub asjakohaselt võlgnikega sõlmitud lepingute tingimustes.

3. Lõike 2 kohasel kontrollimisel hindavad pädevad asutused selliste riskipositsioonide väärtust ja arvu, mida ei ole lõike 2 punktide a–e kohaselt läbi vaadatud, ning veenduvad, et neid riskipositsioone käsitletakse riskiga kaalutud vara arvutamisel konservatiivselt. Hindamine ja kontroll tuleb teha iga reitingusüsteemi ja iga riskiparameetri puhul eraldi.

6. PEATÜKK

**MAKSEVIIVITUSE KINDLAKSTEGEMISE HINDAMISE METOODIKA**

*Artikkel 26*

**Üldpõhimõtted**

1. Selleks et hinnata, kas krediidiasutus või investeerimisühing teeb kindlaks kõik olukorrad, mida tuleb käsitleda makseviivitusena vastavalt määruse (EL) nr 575/2013 artikli 178 lõigetele 1–5 ja komisjoni delegeeritud määrusele (EL) 2018/171, ([5]) kontrollivad pädevad asutused järgmist:

a) vastavalt artiklile 27 võlgniku makseviivitusele osutavate asjaolude üksikasjalik kirjeldus ja praktikas neist lähtumine;

b) vastavalt artiklile 28 selle protsessi usaldusväärsus ja tulemuslikkus, mida krediidiasutus või investeerimisühing kasutab võlgniku makseviivituse kindlakstegemiseks;

c) vastavalt artiklile 29 asjaolud ja protsess, mida krediidiasutus või investeerimisühing kasutab makseviivituses oleva võlgniku ümberliigitamiseks makseviivituses mitteolevaks võlgnikuks.

2. Lõike 1 kohasel kontrollimisel kasutavad pädevad asutused kõiki järgmisi meetodeid:

a) vaatavad läbi krediidiasutuse või investeerimisühingu kriteeriumid, sise-eeskirjad ja protseduurid makseviivituse toimumise kindlakstegemiseks („makseviivituse määratlus“) ning makseviivituses olevate riskipositsioonide käsitlemiseks;

b) vaatavad läbi võlgniku makseviivituse kindlakstegemise ja makseviivituses olevate riskipositsioonide haldamisega tegelevate üksuste ja juhtorganite rollid ja vastutusalad;

([5]) Komisjoni 19. oktoobri 2017. aasta delegeeritud määrus (EL) 2018/171, millega täiendatakse Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrust (EL) nr 575/2013 seoses regulatiivsete tehniliste standarditega, mis käsitlevad tähtajaks tasumata krediidi iseloomuga nõude olulisuse piirmäära (ELT L 32, 6.2.2018, lk 1).

c) vaatavad läbi krediidiasutuse või investeerimisühingu siseste organite, sealhulgas juhtorgani või komiteede asjakohased protokollid;

d) vaatavad läbi krediidiasutuse või investeerimisühingu siseauditi funktsiooni või muu kontrollifunktsiooni täitja asjakohased tähelepanekud;

e) vaatavad läbi eduaruanded, milles käsitletakse krediidiasutuse või investeerimisühingu tegevust asjakohaste auditite käigus tuvastatud puuduste kõrvaldamiseks ja riskide maandamiseks;

f) hangivad krediidiasutuse või investeerimisühingu asjaomastelt töötajatelt ja kõrgemalt juhtkonnalt kirjalikud avaldused või küsitlevad neid;

g) vaatavad läbi kriteeriumid, millest lähtuvad töötajad, kes vastutavad võlgnikule või riskipositsioonile makseviivituse seisundi käsitsi määramise eest ning makseviivituses mitteoleva seisundi taastamise eest.

3. Lõike 1 kohasel kontrollimisel võivad pädevad asutused kasutada ka mõnda järgmistest täiendavatest meetoditest:

a) vaadata läbi võlgniku makseviivituse kindlakstegemise protsessis kasutatavate IT-süsteemide funktsionaalse dokumentatsiooni;

b) teha valimipõhiseid teste ja vaadata läbi dokumendid, mis on seotud võlgniku omadustega ning riskipositsioonide algatamise ja säilitamisega;

c) teha krediidiasutuse või investeerimisühingu andmetega ise teste või nõuda, et krediidiasutus või investeerimisühing teeks konkreetseid teste;

d) vaadata läbi krediidiasutuse või investeerimisühingu muud asjakohased dokumendid.

*Artikkel 27*

**Võlgniku makseviivitusele osutavad asjaolud**

1. Hinnates võlgniku makseviivitusele osutavate asjaolude üksikasjalikku kirjeldust ja krediidiasutuse või investeerimisühingu poolt praktikas neist lähtumist ning nende vastavust määruse (EL) nr 575/2013 artikli 178 lõigetele 1–5 ja delegeeritud määrusele (EL) 2018/171, veenduvad pädevad asutused järgmises:

a) kehtestatud on asjakohased eeskirjad viivispäevade arvestamise, sealhulgas tähtaegade uuendamise, pikenduse, muudatuse või edasilükkamise võimaldamise, uuendamise ja olemasolevate kontode tasaarvestamise kohta;

b) krediidiasutuse või investeerimisühingu kohaldatav makseviivituse määratlus hõlmab vähemalt kõiki makseviivitusele osutavaid asjaolusid, mis on sätestatud määruse (EL) nr 575/2013 artikli 178 lõigetes 1 ja 3;

c) kui krediidiasutus või investeerimisühing kasutab oma juriidilistes isikutes rohkem kui ühte makseviivituse määratlust, siis on iga määratluse kohaldamisala selgelt määratletud ja määratluste erinevused on põhjendatud.

2. Lõike 1 kohasel kontrollimisel hindavad pädevad asutused, kas makseviivituse määratlust rakendatakse praktikas ja kas see on piisavalt üksikasjalik, et kõik töötajad saaksid seda järjepidevalt kohaldada iga liiki riskipositsioonide puhul, ning kas kõik järgmised asjaolud, mis võivad osutada maksmata jätmise tõenäosusele, on piisavalt täpselt määratletud:

a) viivisnõuded;

b) sündmused, mis kujutavad endast spetsiifilisi krediidiriskiga korrigeerimisi, mis tulenevad krediidikvaliteedi olulisest tajutavast halvenemisest;

c) krediidi iseloomuga nõuete müük, mis kujutab endast olulist krediidiga seotud majanduslikku kahju;

d) sündmused, mis kujutavad endast makseraskustest tulenevat restruktureerimist;

e) sündmused, mis kujutavad endast pankrotiga sarnast kaitset;

f) muud maksmata jätmise tõenäosusele osutavad asjaolud.

3. Pädevad asutused kontrollivad, kas eeskirjade ja protseduuridega tagatakse, et ükskõik millise makseviivitusele osutava asjaolu korral ei liigitata võlgnikke makseviivituses mitteolevateks.

*Artikkel 28*

**Võlgniku makseviivituse kindlakstegemise protsessi usaldusväärsus ja tulemuslikkus**

1. Hinnates võlgniku makseviivituse kindlakstegemise protsessi usaldusväärsust ja tulemuslikkust kooskõlas määruse (EL) nr 575/2013 artikliga 178, veenduvad pädevad asutused järgmises:

a) kehtestatud on asjakohased protseduurid ja mehhanismid, millega tagatakse, et kõik makseviivitused tuvastatakse õigel ajal, sealhulgas, et asjakohast teavet kogutakse ja ajakohastatakse tulemuslikult ja piisavalt sageli;

b) kui võlgniku makseviivituse kindlakstegemine põhineb automaatsetel protsessidel, siis tehakse testid, et kontrollida, kas IT-süsteem on makseviivitused õigesti kindlaks teinud;

c) juhtudeks, kui võlgniku makseviivitus tehakse kindlaks inimese otsusega, on võlgniku hindamise kriteeriumid ja makseviivitusele osutavad asjaolud sisedokumentides piisavalt üksikasjalikult määratletud, et tagada järjekindlus makseviivituste kindlakstegemisel kõigi sellise kindlakstegemisega tegelevate töötajate poolt;

d) kui krediidiasutus või investeerimisühing kohaldab makseviivituse määratlust võlgniku tasandil, on kehtestatud asjakohased protseduurid ja mehhanismid, millega tagatakse, et pärast võlgniku makseviivituse kindlakstegemist registreeritakse kõik tema vastu olevad nõuded makseviivituses olevate nõuetena krediidiasutuse või investeerimisühingu ja tema tütarettevõtjate ning vajaduse korral tema emaettevõtja ja tolle tütarettevõtjate kõigis asjakohastes süsteemides, äriliinides ja geograafilistes asukohtades;

e) kui võlgniku ühe või mitme nõudega seotud makseviivituse järel viibib makseviivituse seisundi määramine kõigile võlgniku vastu olevatele nõuetele, nagu on osutatud punktis d, ei põhjusta selline viivitus vigu ega vastuolusid riskijuhtimises, riskiaruandluses, omavahendite nõuete arvutamisel ega andmete kasutamises riskide kvantifitseerimisel.

2. Lõike 1 kohasel kontrollimisel hindavad pädevad asutused määruse (EL) nr 575/2013 artikli 178 lõike 2 punkti d alusel kindlaks määratud olulisuse piirmäära kohaldamist makseviivituse määratluses ja selle piirmäära kooskõla krediidi iseloomuga nõude olulisuse piirmääraga, mis on pädevate asutuste poolt kehtestatud vastavalt delegeeritud määrusele (EL) 2018/171, ning veenduvad järgmises:

a) kehtestatud on asjakohased protseduurid ja mehhanismid, millega tagatakse, et makseviivituse seisund määratakse vastavalt määruse (EL) nr 575/2013 artikli 178 lõike 1 punktile b kõnealuse määruse artikli 178 lõike 2 punktis d sätestatud hindamise alusel ning kooskõlas tähtajaks tasumata krediidi iseloomuga nõude olulisuse piirmääraga, mille pädevad asutused on kehtestanud delegeeritud määruse (EL) 2018/171 kohaselt;

b) viivispäevade arvestamise protsess on kooskõlas võlgniku lepinguliste või õiguslike kohustustega ja kajastab asjakohaselt osalisi makseid ning seda kohaldatakse järjepidevalt.

3. Jaenõuete puhul veenduvad pädevad asutused lisaks lõike 1 kohasele kontrollimisele ja lõike 2 kohasele hindamisele järgmises:

a) krediidiasutuses või investeerimisühingus on kehtestatud selged eeskirjad makseviivituse määratluse kohaldamiseks jaenõuete puhul kas võlgniku tasandil või individuaalse krediidilimiidi tasandil;

b) punktis a osutatud eeskirjad on kooskõlas krediidiasutuse või investeerimisühingu riskijuhtimisega ja neid kohaldatakse järjepidevalt;

c) kui krediidiasutus või investeerimisühing kohaldab makseviivituse määratlust individuaalse krediidilimiidi tasandil:

   i) kehtestatud on asjakohased protseduurid ja mehhanismid, millega tagatakse, et kui krediidilimiit tunnistatakse makseviivituses olevaks, loetakse see krediidilimiit krediidiasutuse või investeerimisühingu kõigis asjaomastes süsteemides makseviivituses olevaks;

   ii) kui krediidilimiidi makseviivituse seisundi määramisel kõigis punktis i osutatud asjakohastes süsteemides on tekkinud viivitus, ei põhjusta see viivitus vigu ega vastuolusid riskijuhtimises, riskiaruandluses, omavahendite nõuete arvutamisel ega andmete kasutamises riskide kvantifitseerimisel.

*Artikkel 29*

**Makseviivituses mitteolevaks ümberliigitamine**

1. Hinnates makseviivituses oleva võlgniku makseviivituses mitteolevaks võlgnikuks ümberliigitamise aluste ja protsessi usaldusväärsust kooskõlas määruse (EL) nr 575/2013 artikli 178 lõikega 5, veenduvad pädevad asutused järgmises:

a) ümberliigitamise alus on määratud kindlaks iga makseviivitusele osutava asjaolu kohta ning selgelt on kindlaks määratud selliste krediidi iseloomuga nõuete kindlakstegemine ja käsitlemine, mille suhtes kohaldatakse makseraskustest tulenevat restruktureerimist;

b) ümberliigitamine on võimalik alles pärast seda, kui kõik makseviivitusele osutavad asjaolud on lakanud kehtimast ja kõik asjakohased ümberliigitamise tingimused on täidetud;

c) ümberliigitamise alused ja protsess on määratud kindlaks konservatiivselt, tagades muu hulgas, et makseviivituses mitteolevaks ümberliigitamist ei teostata, kui krediidiasutus või investeerimisühing eeldab, et krediidi iseloomuga nõuet ei tasuta täielikult ilma, et krediidiasutus või investeerimisühing peaks rakendama selliseid meetmeid nagu tagatise realiseerimine.

2. Lõike 1 kohasel hindamisel veenduvad pädevad asutused, et krediidiasutuse või investeerimisühingu eeskirjad ja protseduurid ei võimalda makseviivituses oleva võlgniku ümberliigitamist makseviivituses mitteolevaks võlgnikuks üksnes krediidi iseloomuga nõuete tingimuste muutuste tõttu, välja arvatud juhul, kui krediidiasutus või investeerimisühing leiab, et maksmata jätmise tõenäosus võlgniku puhul nende muutuste tõttu enam ei kehti.

3. Pädevad asutused kontrollivad analüüsi, millel põhinevad krediidiasutuse või investeerimisühingu ümberliigitamise kriteeriumid. Nad kontrollivad, kas analüüsis on võetud arvesse krediidiasutuse või investeerimisühingu varasemaid andmeid makseviivituste kohta ja nende makseviivituses olevate võlgnike protsenti, kes pärast makseviivituses mitteolevaks ümberliigitamist satuvad lühikese aja jooksul uuesti makseviivitusse.

7. PEATÜKK

**REITINGUSÜSTEEMIDE ÜLESEHITUSE, TOIMIMISE ÜKSIKASJADE JA DOKUMENTEERIMISE HINDAMISE METOODIKA**

*1. JAGU*

***Üldpõhimõtted***

*Artikkel 30*

**Üldpõhimõtted**

1. Selleks et hinnata, kas krediidiasutus või investeerimisühing vastab reitingusüsteemide ülesehituse, haldamise ja dokumenteerimise nõuetele, nagu on osutatud määruse (EL) nr 575/2013 artikli 144 lõike 1 punktis e, kontrollivad pädevad asutused järgmist:

a) vastavalt artiklitele 31 ja 32 reitingusüsteemide aluspõhimõtteid, ülesehitust ja toimimise üksikasju käsitleva dokumentatsiooni piisavust, nagu on osutatud määruse (EL) nr 575/2013 artiklis 175;

b) vastavalt artiklitele 33–36 reitingusüsteemide struktuuri asjakohasust, nagu on osutatud määruse (EL) nr 575/2013 artiklis 170;

c) vastavalt artiklitele 37–40 statistilistele mudelitele või muudele mehaanilistele meetoditele esitatavate erinõuete kohaldamist krediidiasutuses või investeerimisühingus, nagu on osutatud määruse (EL) nr 575/2013 artiklis 174.

2. Lõike 1 kohasel kontrollimisel kasutavad pädevad asutused kõiki järgmisi meetodeid:

a) vaatavad läbi krediidiasutuse või investeerimisühingu asjakohased sise-eeskirjad;

b) vaatavad läbi krediidiasutuse või investeerimisühingu tehnilise dokumentatsiooni reitingusüsteemide väljatöötamise metoodika ja protsessi kohta;

c) vaatavad läbi reitingusüsteemide aluseks olevad väljatöötamise juhendid, metoodikad ja protsessid;

d) vaatavad läbi reitingusüsteemide heakskiitmise eest vastutavate ettevõttesiseste organite, sealhulgas juhtorgani või selle määratud komiteede protokollid;

e) vaatavad läbi aruanded reitingusüsteemide toimimise kohta ning krediidiasutuse või investeerimisühingu krediidiriski kontrolli üksuse, valideerimisfunktsiooni täitja, siseauditi funktsiooni täitja või mis tahes muu kontrollifunktsiooni täitja soovitused;

f) vaatavad läbi eduaruanded, milles käsitletakse krediidiasutuse või investeerimisühingu tegevust järelevalve, valideerimise ja asjakohaste auditite käigus tuvastatud puuduste kõrvaldamiseks ja riskide maandamiseks;

g) hangivad krediidiasutuse või investeerimisühingu asjaomastelt töötajatelt ja kõrgemalt juhtkonnalt kirjalikud avaldused või küsitlevad neid.

3. Lõike 1 kohasel kontrollimisel võivad pädevad asutused kasutada ka mõnda järgmistest täiendavatest meetoditest:

a) nõuda ja analüüsida reitingusüsteemide väljatöötamise protsessis kasutatud andmeid;

b) viia läbi omapoolsed hindamised või korrata krediidiasutuse või investeerimisühingu poolt reitingusüsteemide väljatöötamise ja järelevalve käigus tehtud hindamisi, kasutades krediidiasutuse või investeerimisühingu esitatud asjakohaseid andmeid;

c) nõuda krediidiasutuselt või investeerimisühingult täiendavaid dokumente või nõuda, et ta esitaks reitingusüsteemi kavandamise metoodika valiku analüüsi ja annaks teavet saadud tulemuste kohta;

d) vaadata läbi IT-süsteemide funktsionaalse dokumentatsiooni, mis on seotud reitingusüsteemide ülesehituse, toimimise üksikasjade ja dokumenteerimise hindamisega;

e) teha krediidiasutuse või investeerimisühingu andmetega ise teste või nõuda, et krediidiasutus või investeerimisühing teeks pädeva asutuse nõutud teste;

f) vaadata läbi krediidiasutuse või investeerimisühingu muud asjakohased dokumendid.

*2. JAGU*

***Reitingusüsteemide aluspõhimõtteid, ülesehitust ja toimimise üksikasju käsitleva dokumentatsiooni hindamise metoodika***

*Artikkel 31*

**Reitingusüsteemide dokumentatsiooni täielikkus**

1. Hinnates reitingusüsteemide ülesehitust, toimimise üksikasju ja aluspõhimõtteid käsitleva dokumentatsiooni täielikkust, nagu on osutatud määruse (EL) nr 575/2013 artikli 144 lõike 1 punktis e ja artiklis 175, kontrollivad pädevad asutused, kas dokumentatsioon on terviklik ja sisaldab järgmist:

a) reitingusüsteemi ja selles kasutatavate mudelite asjakohasus, võttes arvesse portfelli omadusi;

b) andmeallikate ja andmete puhastamise tavade kirjeldus;

c) makseviivituse ja kahju määratlused;

d) metodoloogilised valikud;

e) mudelite tehniline kirjeldus;

f) mudelite puudused ja piirangud ning võimalikud neid leevendavad tegurid;

g) IT-süsteemides mudelite rakendamise testimise tulemused, eelkõige teave selle kohta, kas rakendamine oli edukas ja vigadeta;

h) määruse (EL) nr 575/2013 artiklites 169–191 osutatud sisereitingute meetodi kasutamise regulatiivsetele nõuetele vastavuse enesehindamine.

2. Lõike 1 punkti a kohasel kontrollimisel veenduvad pädevad asutused järgmises:

a) dokumentatsioonis on selgelt välja toodud reitingusüsteemi ja mudelite eesmärk;

b) dokumentatsioonis kirjeldatakse nii kvalitatiivselt kui ka kvantitatiivselt reitingusüsteemi ja selles kasutatavate mudelite kohaldamisala, st reitingusüsteemi iga mudeliga hõlmatud riskipositsioonide liiki, samuti iga mudeli väljundite liiki ja väljundite kasutamist;

c) dokumentatsioon sisaldab selgitust selle kohta, kuidas reitingusüsteemi abil saadud teavet ja mudelite tulemusi võetakse arvesse riskijuhtimisel, laenuandmise otsustusprotsessis ja muude otsuste tegemisel, nagu on osutatud artiklis 19.

3. Lõike 1 punkti b kohasel kontrollimisel veenduvad pädevad asutused, et dokumentatsioon sisaldab järgmist:

a) üksikasjalik teave kõigi mudeli väljatöötamisel kasutatud andmete kohta, sealhulgas mudeli sisu täpne määratlus, allikas, vorming ja kood ning asjakohasel juhul andmete väljajätmine mudelist;

b) andmete puhastamise protseduurid, sealhulgas andmete väljajätmise, võõrväärtuste tuvastamise ja käsitlemise ning andmete kohandamise protseduurid, samuti nende kasutamise selgesõnaline põhjendus ja hinnang nende mõjule.

4. Lõike 1 punkti c kohasel kontrollimisel veenduvad pädevad asutused, et mudeli väljatöötamisel kasutatud makseviivituse ja kahju määratlused on nõuetekohaselt dokumenteeritud, eelkõige juhul, kui mudeli spetsifikatsiooni kohased makseviivituse määratlused erinevad neist, mida krediidiasutus või investeerimisühing kasutab vastavalt määruse (EL) nr 575/2013 artiklile 178.

5. Lõike 1 punkti d kohasel kontrollimisel veenduvad pädevad asutused, et dokumentatsioon sisaldab järgmist:

a) mudeli ülesehituse, teooria, eelduste ja loogika üksikasjad;

b) mudelite metoodikate ja nende aluspõhimõtete, statistiliste meetodite ja lähenduste üksikasjalikud kirjeldused ning asjakohasel juhul segmenteerimismeetodite, statistiliste protsesside väljundite ning mudelite prognoosivõime diagnostika ja parameetrite aluspõhimõtted ja üksikasjad;

c) asjaomaste tegevusvaldkondade ekspertide roll reitingusüsteemi ja mudelite väljatöötamisel, sealhulgas asjaomaste tegevusvaldkondade ekspertidega reitingusüsteemi ja mudelite väljatöötamisel konsulteerimise protsessi ning nende ekspertide esitatud väljundite ja aluspõhimõtete üksikasjalik kirjeldus;

d) selgitus selle kohta, kuidas kombineeritakse statistiline mudel inimese tehtava otsusega mudeli lõpliku väljundi saamiseks;

e) selgitus selle kohta, kuidas krediidiasutus või investeerimisühing võtab arvesse andmete ebarahuldavat kvaliteeti, riskipositsioonide homogeensete kogumite puudumist, muutusi äriprotsessides, majandus- või õiguskeskkonnas ning muid andmete kvaliteediga seotud tegureid, mis võivad mõjutada reitingusüsteemi või mudeli toimimist;

f) statistiliste mudelite või vajaduse korral muude mehaaniliste meetoditega seoses tehtud analüüside kirjeldus:

   i) kaalutud muutujate ühemõõtmeline analüüs ja vastavad muutujate valiku kriteeriumid;

   ii) valitud muutujate mitmemõõtmeline analüüs ja vastavad muutujate valiku kriteeriumid;

   iii) lõpliku mudeli kavandamise protseduur, sealhulgas:

      — muutujate lõplik valik;

      — mitmemõõtmelisest analüüsist tulenevate muutujate kohandused inimese otsuse põhjal;

— muutujate kohandused;

— kaalude määramine muutujatele;

— mudeli komponentide kokkupanemise meetod, eelkõige kvalitatiivsete ja kvantitatiivsete komponentide ühendamise korral.

6. Lõike 1 punkti e kohasel kontrollimisel veenduvad pädevad asutused, et dokumentatsioon sisaldab järgmist:

a) lõpliku mudelistruktuuri tehniline kirjeldus, sealhulgas mudeli lõplikud spetsifikatsioonid, sisendkomponendid, sealhulgas valitud muutujate liik ja vorming, muutujate ja väljundkomponentide suhtes kohaldatavad kaalud, sealhulgas väljundandmete liik ja vorming;

b) viited arvutikoodidele ja kasutatavatele abivahenditele IT-keelte ja -programmide näol, mis võimaldavad kolmandal isikul lõpptulemusi reprodutseerida.

Punkti b kohaldamisel võib müüja mudelite puhul kolmandaks isikuks olla müüja.

7. Lõike 1 punkti f kohasel kontrollimisel veenduvad pädevad asutused, et dokumentatsioon sisaldab mudeli puuduste ja piirangute kirjeldust, hinnangut sellele, kas mudeli põhieeldused on täidetud, ning selliste olukordade prognoosi, kus mudel võib toimida oodatust halvemini või osutuda ebapiisavaks, samuti hinnangut mudeli puuduste olulisusele ja võimalikele leevendavatele teguritele.

8. Lõike 1 punkti g kohasel kontrollimisel veenduvad pädevad asutused järgmises:

a) dokumentatsioonis on esitatud protsess, mida tuleb järgida, kui töökeskkonnas juurutatakse uus või muudetud mudel;

b) dokumentatsioon sisaldab reitingumudelite IT-süsteemides rakendamise testimise tulemusi, sealhulgas kinnitust, et töösüsteemis rakendatav hindamismudel on sama, mida on kirjeldatud dokumentatsioonis, ja et see toimib kavakohaselt.

9. Lõike 1 punkti h kohasel kontrollimisel veenduvad pädevad asutused, et sisereitingute meetodi regulatiivsetele nõuetele vastavuse enesehindamine tehakse krediidiasutuses või investeerimisühingus iga reitingusüsteemi puhul eraldi ning selle vaatab läbi siseauditiüksus või muu võrreldav sõltumatu auditeerimisüksus.

*Artikkel 32*

**Reitingusüsteemide register**

1. Hinnates dokumenteerimissüsteemi ja protseduure, mida kasutatakse reitingusüsteemide kohta teabe kogumiseks ja säilitamiseks vastavalt määruse (EL) nr 575/2013 artikli 144 lõike 1 punktile e ja artiklile 175, kontrollivad pädevad asutused, kas krediidiasutus või investeerimisühing on võtnud kasutusele reitingusüsteemide kõikide olemasolevate ja varasemate versioonide registri vähemalt viimase kolme aasta kohta ja haldab seda registrit („reitingusüsteemide register“).

2. Lõike 1 kohaldamisel veenduvad pädevad asutused, et reitingusüsteemide registri haldamise protseduurid hõlmavad iga versiooni kohta järgmise teabe registreerimist:

a) reitingusüsteemi kohaldamisala, täpsustades, millist liiki riskipositsioone iga reitingumudeli abil hinnatakse;

b) heakskiitmise eest vastutav juhtkond ja äriühingusisese heakskiitmise kuupäev, pädevate asutuste teavitamise kuupäev, asjakohasel juhul pädevate asutuste heakskiidu kuupäev ja versiooni rakendamise kuupäev;

c) lühikirjeldus muudatustest võrreldes registris kajastatud eelmise versiooniga, sealhulgas reitingusüsteemi muudetud aspektide kirjeldus ja viide mudeli dokumentatsioonile;

d) muudatuse kategooria, mis on määratud vastavalt delegeeritud määrusele (EL) nr 529/2014, ja viide muudatuse kategooria määramise kriteeriumidele.

*3. JAGU*

***Reitingusüsteemide struktuuri hindamise metoodika***

*Artikkel 33*

**Riskitegurid ja reitingukriteeriumid**

1. Hinnates määruse (EL) nr 575/2013 artikli 170 lõike 1 punktide a, c ja e, lõike 3 punkti a ja lõike 4 kohaselt reitingusüsteemis kasutatavaid riskitegureid ja reitingukriteeriume, kontrollivad pädevad asutused järgmist:

a) asjakohaste riskitegurite ja reitingukriteeriumide valimise protsess, sealhulgas võimalike riskitegurite määratlemine, riskitegurite valikukriteeriumid ja asjaomaste riskitegurite kohta tehtud otsused;

b) valitud riskitegurite ja reitingukriteeriumide ning riskihindamises nende osatähtsuse vastavus reitingusüsteemi ärikasutajate ootustele;

c) statistiliste meetodite alusel valitud riskitegurite ja reitingukriteeriumide vastavus statistilisele tõendusmaterjalile riskide eristamise kohta iga klassi või kogumi puhul.

2. Lõike 1 punkti a kohaselt analüüsitavad võimalikud riskitegurid ja reitingukriteeriumid hõlmavad järgmist, kui see on riskipositsiooni liigi puhul võimalik:

a) võlgniku riski tunnused, sealhulgas:

   i) kui tegemist on nõuetega krediidiasutuste ja investeerimisühingute ning muude äriühingute vastu: finantsaruanded, kvalitatiivne teave, majandusharu risk, riigirisk, emaettevõtja toetus;

   ii) kui tegemist on jaenõuetega: finantsaruanded või teave isiku tulu kohta, kvalitatiivne teave, käitumisalane teave, sotsiaal-demograafiline teave;

b) tehingu riski tunnused, sealhulgas toote liik, tagatise liik, nõudeõiguse järk ning laenusumma ja tagatisvara väärtuse suhtarv;

c) teave viivisseisundi kohta: siseteave või välistest allikatest, näiteks krediidiinfobüroodelt saadud teave.

*Artikkel 34*

**Võlgnike ja riskipositsioonide jaotumine reitinguklassidesse või kogumitesse**

1. Hinnates võlgnike ja riskipositsioonide jaotumist iga reitingusüsteemi reitinguklassides või kogumites, lähtudes määruse (EL) nr 575/2013 artikli 170 lõike 1 punktidest b, d ja f, lõikest 2 ja lõike 3 punktist c, veenduvad pädevad asutused järgmises:

a) reitinguklasside ja kogumite arv on piisav, et tagada otstarbekas riskide eristamine ja kahju tunnuste kvantifitseerimine reitinguklassi või kogumi tasandil, ning

   i) krediidiasutuste ja investeerimisühingute, muude äriühingute ning keskvalitsuste ja keskpankade vastu olevate nõuete ning eriotstarbeliste laenunõuete puhul on võlgniku reitinguskaalal vastavalt vähemalt määruse (EL) nr 575/2013 artikli 170 lõike 1 punktis b ja lõikes 2 sätestatud arvul reitinguklasse;

   ii) ostetud nõuete puhul, mis on liigitatud jaenõueteks, kajastab rühmitamine müüja laenude väljastamise tavasid ja tema klientide heterogeensust;

b) riskipositsioonide või võlgnike kontsentratsioon ei ole üheski reitinguklassis või kogumis liiga suur, välja arvatud juhul, kui olemasolevat jaotumist toetavad veenvad empiirilised tõendid kõnealuste riskipositsioonide või võlgnike riski homogeensuse kohta;

c) jaenõuete tehingupõhiste reitinguklasside või kogumite puhul on ühes reitinguklassis või kogumis piisaval arvul riskipositsioone või võlgnikke, välja arvatud juhul, kui olemasolevat jaotumist toetavad veenvad empiirilised tõendid selle kohta, et kõnealuste riskipositsioonide või võlgnike rühmitamine on asjakohane või et kasutatakse individuaalsete võlgnike või riskipositsioonide riskiparameetrite otseseid hinnanguid, nagu on osutatud määruse (EL) nr 575/2013 artikli 169 lõikes 3;

d) krediidiasutuste ja investeerimisühingute, muude äriühingute ning keskvalitsuste ja keskpankade vastu olevate nõuete tehingupõhiste reitinguklasside või kogumite puhul (piisavate andmete olemasolul) ei ole ühes reitinguklassis või kogumis liiga vähe riskipositsioone või võlgnikke, välja arvatud juhul, kui riskipositsioonide või võlgnike jaotumist toetavad veenvad empiirilised tõendid selle kohta, et kõnealuste riskipositsioonide või võlgnike rühmitamine on asjakohane või et kasutatakse individuaalsete võlgnike või riskipositsioonide riskiparameetrite otseseid hinnanguid, nagu on osutatud määruse (EL) nr 575/2013 artikli 169 lõikes 3.

2. Lisaks lõikes 1 sätestatud kontrollimisele hindavad pädevad asutused vajaduse korral kriteeriume, mida krediidiasutus või investeerimisühing kohaldab järgmise kindlaksmääramisel:

a) reitinguklasside või kogumite maksimaalne ja minimaalne koguarv;

b) igasse reitinguklassi või kogumisse määratud riskipositsioonide ja võlgnike osakaal.

3. Lõigete 1 ja 2 kohaldamisel võtavad pädevad asutused arvesse riskipositsioonide ja võlgnike arvu ning riskipositsioonide väärtuste praegust ja varasemat vaadeldud jaotumist, sealhulgas riskipositsioonide ja võlgnike liikumist erinevate reitinguklasside või kogumite vahel.

*Artikkel 35*

**Riskide eristamine**

1. Hinnates jaenõuete puhul riskide eristamist igas reitingusüsteemis, nagu on osutatud määruse (EL) nr 575/2013 artikli 170 lõike 3 punktides b ja c, veenduvad pädevad asutused järgmises:

a) riskide eristamise hindamiseks kasutatavad vahendid on kättesaadavaid andmeid arvesse võttes usaldusväärsed ja asjakohased ning riskide asjakohast eristamist tõendavad erinevate majandustingimuste korral reitinguklasside või kogumite realiseerunud makseviivituse määrade või kahjumäärade aegread;

b) krediidiasutus või investeerimisühing on määratlenud reitingusüsteemi eeldatava toimimise seoses riskide eristamisega selgelt kehtestatud eesmärkide ja lubatud hälvete kaudu kindlaksmääratud parameetrite ja vahendite puhul ning meetmete kaudu, millega kõrvaldatakse kõrvalekalded neist eesmärkidest või lubatud hälvetest; esialgse arendustöö ja jooksva kasutamise jaoks võib kindlaks määrata eraldi eesmärgid ja lubatud hälbed;

c) kindlaksmääratud parameetrite ja vahendite puhul kehtestatud eesmärgid ja lubatud hälbed ning nende saavutamiseks kasutatavad mehhanismid tagavad riskide piisava eristamise.

2. Pädevad asutused kohaldavad lõiget 1 ka muude riskipositsioonide kui jaenõuete riskide eristamise hindamise suhtes vastavalt määruse (EL) nr 575/2013 artikli 170 lõikele 1, kui selleks on piisavalt andmeid.

*Artikkel 36*

**Homogeensus**

1. Hinnates samasse reitinguklassi või kogumisse määratud võlgnike või riskipositsioonide homogeensust, nagu on osutatud määruse (EL) nr 575/2013 artikli 170 lõikes 1 ja lõike 3 punktis c, hindavad pädevad asutused igasse reitinguklassi või kogumisse kuuluvate võlgniku- ja tehingupõhise kahju tunnuste sarnasust kõigi järgmiste tegurite puhul:

a) sisereitingud;

b) makseviivituse tõenäosuse hinnangud;

c) asjakohasel juhul makseviivitusest tingitud kahjumäära sisehinnangud;

d) asjakohasel juhul ümberhindlustegurite sisehinnangud;

e) asjakohasel juhul kogukahju sisehinnangud.

Jaenõuete korral hindavad pädevad asutused neid tegureid iga reitingusüsteemi puhul. Muude kui jaenõuete korral hindavad pädevad asutused neid tegureid ainult nende reitingusüsteemide puhul, mille kohta on piisavalt andmeid.

2. Lõike 1 kohasel hindamisel kontrollivad pädevad asutused väärtuste vahemikku ning võlgniku- ja tehingupõhise kahju tunnuste jaotust igas reitinguklassis või kogumis.

*4. JAGU*

***Statistilistele mudelitele või muudele mehaanilistele meetoditele esitatavate erinõuete täitmise hindamise metoodika***

*Artikkel 37*

**Andmetele esitatavad nõuded**

1. Hinnates mudelisse sisestavate andmete kontrollimise protsessi, nagu on osutatud määruse (EL) nr 575/2013 artikli 174 punktis b, kontrollivad pädevad asutused järgmist:

a) äriühingusiseste ja väliste andmeallikate usaldusväärsust ja kvaliteeti ning nendest allikatest saadud andmete ulatust, samuti ajavahemikku, mida need allikad hõlmavad;

b) andmete ühendamise protsessi, kui mudelisse sisestatakse mitmest andmeallikast pärinevaid andmeid;

c) andmete väljajätmise põhjendusi ja ulatust väljajätmise põhjuste kaupa, kasutades statistikat koguandmete osakaalu kohta, mida iga väljajätmine hõlmab, kui teatavad andmed jäeti mudeli väljatöötamisel valimist välja;

d) vigaste ja puuduvate andmete käsitlemise ning võõrväärtuste ja kategoriaalsete andmete töötlemise protseduure, veendudes, et kategooria muutmine ei põhjusta andmete kvaliteedi halvenemist ega struktuurseid katkestusi andmetes;

e) andmete teisendamise protsesse, sealhulgas standardimist ja muud liiki funktsionaalset teisendamist, ning kõnealuste teisendamiste asjakohasust, võttes arvesse mudeli ülesobituse riski.

2. Hinnates mudeli loomiseks kasutatud andmete representatiivsust, nagu on osutatud määruse (EL) nr 575/2013 artikli 174 punktis c, kontrollivad pädevad asutused järgmist:

a) mudeli loomiseks kasutatud andmetes kajastatud võlgniku- või tehingupõhise riski tunnuste võrreldavust konkreetse reitingumudeliga hõlmatud riskipositsioonide omadega;

b) laenude väljastamise ja võlgade sissenõudmise praeguste standardite võrreldavust nendega, mida kohaldati modelleerimisel kasutatud võrdlusandmete kogumiga seotud ajal;

c) makseviivituse määratluse ajalist järjepidevust modelleerimisel kasutatud andmetes, veendudes järgmises:

   i) on tehtud kohandusi, et saavutada vastavus kehtivale makseviivituse määratlusele, kui makseviivituse määratlust on vaatlusperioodi jooksul muudetud;

   ii) kui krediidiasutus või investeerimisühing tegutseb mitmes jurisdiktsioonis, kus makseviivitus on määratletud erinevalt, on ta rakendanud piisavaid meetmeid andmete representatiivsuse tagamiseks;

   iii) reitingumudeli spetsifikatsioonis kasutatav makseviivituse määratlus ei avalda negatiivset mõju mudeli struktuurile ega toimimisele, kui see määratlus erineb määruse (EL) nr 575/2013 artiklis 178 sätestatud makseviivituse määratlusest;

d) kui mudeli väljatöötamisel kasutatakse välisandmeid või krediidiasutuste või investeerimisühingute lõikes koondatud andmeid, siis selliste andmete asjakohasust ja piisavust krediidiasutuse või investeerimisühingu riskipositsioonide, toodete ja riskiprofiili seisukohast.

*Artikkel 38*

**Mudeli ülesehitus**

Hinnates reitingumudeli ülesehitust, lähtudes määruse (EL) nr 575/2013 artikli 174 punktist a, kontrollivad pädevad asutused järgmist:

a) mudeli asjakohasust, võttes arvesse selle konkreetset rakendamist;

b) krediidiasutuse või investeerimisühingu analüüsi alternatiivsete eelduste või alternatiivsete meetodite kohta võrreldes mudelis valitutega;

c) krediidiasutuse või investeerimisühingu mudeli väljatöötamise metoodikat;

d) seda, et krediidiasutuse või investeerimisühingu asjaomased töötajad mõistavad täielikult mudeli suutlikkust ja piiranguid, ning eelkõige seda, et krediidiasutuse või investeerimisühingu mudeli dokumentatsioonis:

   i) kirjeldatakse, millised mudeli piirangud on seotud mudeli sisenditega, ebakindlate eeldustega, mudeli töötlemiskomponendiga ja kas mudeli väljund luuakse käsitsi või IT-süsteemis;

   ii) on esitatud olukorrad, kus mudel võib toimida oodatust halvemini või osutuda ebapiisavaks, ning hinnang mudeli puuduste olulisusele ja võimalikele leevendavatele teguritele.

*Artikkel 39*

**Inimese tehtavad otsused**

Hinnates, kas statistilist mudelit või muud mehaanilist meetodit täiendatakse inimese tehtavate otsustega vastavalt määruse (EL) nr 575/2013 artikli 174 punktile e ning kas inimese tehtavaid otsuseid rakendatakse reitingumudeli väljatöötamisel ning riskipositsioonide klassidesse või kogumitesse määramisel proportsionaalselt ja asjakohaselt, veenduvad pädevad asutused järgmises:

a) inimese tehtavate otsuste rakendamise viis on põhjendatud ja täielikult dokumenteeritud ning selliste otsuste mõju reitingusüsteemile hinnatakse, võimaluse korral ka arvutades välja inimese tehtavate otsuste marginaalse panuse reitingusüsteemi toimimisse;

b) arvesse võetakse kogu asjakohast teavet, mida ei ole mudelis arvesse võetud, ja rakendatakse piisavat konservatiivsust;

c) kui riskipositsioonide reitingusüsteemi reitinguklassidesse või kogumitesse määramise protsess eeldab inimese tehtavate otsuste rakendamist subjektiivsete sisendandmete näol või kui laenupoliitika võimaldab mudeli sisendite või väljundite korrigeerimist inimese otsuse põhjal, on täidetud kõik järgmised tingimused:

   i) mudeli kasutajatele mõeldud juhendis on selgelt määratletud sisendandmed ja olukorrad, kus sisendandmeid võib inimese otsuse põhjal korrigeerida;

   ii) olukordi, kus sisendandmeid on tegelikult korrigeeritud, on vähe;

   iii) mudeli kasutajatele mõeldud juhendis on selgelt määratletud olukorrad, kus reitingumudelite sisendit või väljundit võib inimese otsuse põhjal korrigeerida, ning protseduurid mudelite sisendi või väljundi selliseks korrigeerimiseks;

   iv) kõik andmed inimese tehtavate otsuste rakendamise kohta ja olukordade kohta, kus reitingumudelite sisendit või väljundit on inimese otsuse põhjal korrigeeritud, säilitatakse ja krediidiriski kontrolli üksus või valideerimisfunktsiooni täitja analüüsib perioodiliselt neid andmeid, et teha kindlaks mõju reitingumudelile;

d) inimese tehtavate otsuste rakendamist juhitakse asjakohaselt ja selliste otsuste rakendamine on iga reitingusüsteemi puhul proportsionaalne riskipositsiooni liigiga.

*Artikkel 40*

**Mudeli toimimine**

Hinnates mudeli prognoosivõimet, mis on nõutav määruse (EL) nr 575/2013 artikli 174 punkti a kohaselt, veenduvad pädevad asutused, et krediidiasutuse või investeerimisühingu sisestandarditega:

a) antakse ülevaade eeldustest ja teooriast, mis on aluseks parameetritele, mille krediidiasutus või investeerimisühing on valinud mudeli toimimise hindamiseks;

b) on määratud kindlaks parameetrite kohaldamise viis, konkreetsete parameetrite kasutamise kohustuslikkus või vabatahtlikkus ja olukorrad, kus konkreetseid parameetreid tuleb kasutada, ning tagatakse parameetrite sidus kasutamine;

c) on määratud kindlaks parameetrite kohaldatavuse tingimused ning vastuvõetavad piirmäärad ja lubatud hälbed, samuti see, kas ja kuidas võetakse hindamisprotsessis arvesse parameetrite väärtustega seotud statistilisi vigu, ning kui arvutused tehakse rohkem kui ühe parameetri kohta, siis meetodid mitme testitulemuse liitmiseks üheks hinnanguks;

d) on määratud kindlaks protsess, millega tagatakse, et mudeli toimivuse halvenemisest, mis põhjustab punktis c osutatud piirmäärade ületamise, teavitatakse asjaomaseid vastutavaid kõrgema juhtkonna liikmeid, ning mudelis vajalike muudatuste rakendamise kohta lõpliku otsuse tegemise eest vastutavad juhtkonna liikmed annavad selgeid juhiseid selle kohta, kuidas parameetrite tulemusi arvesse võetakse.

8. PEATÜKK

**RISKIDE KVANTIFITSEERIMISE HINDAMISE METOODIKA**

*1. JAGU*

***Üldpõhimõtted***

*Artikkel 41*

**Üldpõhimõtted**

1. Selleks et hinnata krediidiasutuse või investeerimisühingu vastavust riskiparameetrite kvantifitseerimise nõuetele, kontrollivad pädevad asutused määruse (EL) nr 575/2013 artikli 144 lõike 1 punkti a kohaldamisel krediidiasutuse või investeerimisühingu puhul järgmist:

a) vastavalt artiklitele 42, 43 ja 44 vastavust hindamise üldistele nõuetele, mis on sätestatud määruse (EL) nr 575/2013 artiklis 179;

b) vastavalt artiklitele 45 ja 46 vastavust makseviivituse tõenäosuse hindamise erinõuetele, mis on sätestatud määruse (EL) nr 575/2013 artiklis 180;

c) vastavalt artiklitele 47–52 vastavust makseviivitusest tingitud kahjumäära sisehinnangute erinõuetele, mis on sätestatud määruse (EL) nr 575/2013 artiklis 181;

d) vastavalt artiklitele 53–56 vastavust ümberhindlustegurite sisehinnangute erinõuetele, mis on sätestatud määruse (EL) nr 575/2013 artiklis 182;

e) vastavalt artiklile 57 vastavust garantiide ja krediidituletisinstrumentide mõju hindamise nõuetele, mis on sätestatud määruse (EL) nr 575/2013 artiklis 183;

f) vastavalt artiklile 58 vastavust ostetud nõuete puhul kohaldatavatele tingimustele, mis on sätestatud määruse (EL) nr 575/2013 artiklis 184.

2. Lõike 1 kohasel kontrollimisel kasutavad pädevad asutused kõiki järgmisi meetodeid:

a) vaatavad läbi krediidiasutuse või investeerimisühingu asjakohased sise-eeskirjad;

b) vaatavad läbi krediidiasutuse või investeerimisühingu tehnilise dokumentatsiooni asjaomase hindamismetoodika ja -protsessi kohta;

c) vaatavad läbi asjakohased riskiparameetrite hindamise juhendid, metoodikad ja protsessid ning testivad neid;

d) vaatavad läbi krediidiasutuse või investeerimisühingu siseste organite, sealhulgas juhtorgani, mudelikomitee või muude komiteede asjakohased protokollid;

e) vaatavad läbi aruanded riskiparameetrite toimimise kohta ning krediidiasutuse või investeerimisühingu krediidiriski kontrolli üksuse, valideerimisfunktsiooni täitja, siseauditi funktsiooni täitja või mis tahes muu kontrollifunktsiooni täitja soovitused;

f) hindavad eduaruandeid, milles käsitletakse krediidiasutuse või investeerimisühingu tegevust asjakohaste auditite, valideerimiste ja järelevalve käigus tuvastatud puuduste kõrvaldamiseks ja riskide maandamiseks;

g) hangivad krediidiasutuse või investeerimisühingu asjaomastelt töötajatelt ja kõrgemalt juhtkonnalt kirjalikud avaldused või küsitlevad neid.

3. Lõike 1 kohasel kontrollimisel võivad pädevad asutused kasutada ka mõnda järgmistest täiendavatest meetoditest:

a) nõuda krediidiasutuse või investeerimisühingu metoodikavalikuid ja saadud tulemusi põhjendavate täiendavate dokumentide või analüüside esitamist;

b) hinnata ise riskiparameetreid või korrata krediidiasutuse või investeerimisühingu tehtud hindamisi, kasutades krediidiasutuse või investeerimisühingu esitatud asjakohaseid andmeid;

c) nõuda ja analüüsida hindamisprotsessis kasutatud andmeid;

d) vaadata läbi IT-süsteemide funktsionaalse dokumentatsiooni, mis on hindamisega seotud;

e) teha krediidiasutuse või investeerimisühingu andmetega ise teste või nõuda, et krediidiasutus või investeerimisühing teeks pädeva asutuse nõutud teste;

f) vaadata läbi krediidiasutuse või investeerimisühingu muud asjakohased dokumendid.

*2. JAGU*

***Riskiparameetrite kvantifitseerimise üldiste nõuete täitmise hindamise metoodika***

*Artikkel 42*

**Andmetele esitatavad nõuded**

1. Hinnates vastavust määruse (EL) nr 575/2013 artiklis 179 sätestatud üldistele hindamisnõuetele, riskiparameetrite kvantifitseerimiseks kasutatavatele andmetele ja nende andmete kvaliteedile, kontrollivad pädevad asutused järgmist:

a) kvantitatiivsete ja kvalitatiivsete andmete ning muu teabe täielikkust, arvestades riskiparameetrite kvantifitseerimiseks kasutatavaid meetodeid, et veenduda kõigi asjakohaste varasemate kogemuste ja empiiriliste tõendite kasutamises;

b) selliste kvantitatiivsete andmete kättesaadavust, milles eristatakse kahjukogemusi vastavaid riskiparameetreid mõjutavate tegurite kaupa, nagu on osutatud määruse (EL) nr 575/2013 artikli 179 lõike 1 punktis b;

c) teatavat liiki riskipositsioonide riskiparameetrite hindamiseks kasutatavate andmete representatiivsust;

d) kvantifitseerimiseks kasutatavate valimisse kuuluvate riskipositsioonide arvu piisavust ning artiklites 45, 47 ja 53 osutatud ajaloolise vaatlusperioodi pikkust, et veenduda krediidiasutuse või investeerimisühingu hinnangute täpsuses ja usaldusväärsuses;

e) andmete puhastamise põhjendust ja dokumenteerimist, sealhulgas vaadeldud andmete väljajätmist hindamisest ja kinnitust selle kohta, et väljajätmised ei põhjusta riski kvantifitseerimisel moonutusi; makseviivituse tõenäosuse hinnangute puhul eelkõige põhjendust ja dokumentatsiooni selle kohta, kuidas andmete puhastamine mõjutab pikaajalist keskmist makseviivituse määra;

f) riskiparameetrite hindamiseks kasutatavate andmestike vahelist kooskõla, eelkõige seoses makseviivituse määratlusega, makseviivituse, sealhulgas mitmekordsete makseviivituste käsitlemisega, nagu on osutatud artikli 46 lõike 1 punktis b ja artiklis 49, ning valimi koosseisuga.

2. Lõike 1 punkti c kohasel kontrollimisel kontrollivad pädevad asutused teatavat liiki riskipositsioonide riskiparameetrite hindamiseks kasutatavate andmete representatiivsust, hinnates järgmist:

a) iga reitingumudeliga hõlmatud riskipositsioonide struktuuri ja võlgnike või tehingute erinevaid riskitunnuseid ning seda, kas praegune portfell on nõutaval määral võrreldav portfellidega, mis moodustavad võrdlusandmestiku;

b) laenude väljastamise ja võlgade sissenõudmise praeguste standardite võrreldavust nendega, mida kohaldati võrdlusandmestikuga seotud ajal;

c) makseviivituse määratluse järjepidevust vaatlusperioodil:

   i) kui vaatlusperioodil on makseviivituse määratlust muudetud, siis nende kohanduste kirjeldust, mis on tehtud selleks, et saavutada nõutav kooskõla hetkel kehtiva makseviivituse määratlusega;

   ii) kui makseviivitus on määratletud erinevalt eri jurisdiktsioonides, kus krediidiasutus või investeerimisühing tegutseb, siis krediidiasutuse või investeerimisühingu rakendatud meetmete ja konservatiivsuse piisavust;

d) kui riskiparameetrite kvantifitseerimisel kasutatakse välisandmeid ja krediidiasutuste või investeerimisühingute lõikes koondatud andmeid, siis nende andmete asjakohasust ja sobivust krediidiasutuse või investeerimisühingu riskipositsioonide, toodete ja riskiprofiili ning makseviivituse määratluse seisukohast;

e) kui välised või koondatud andmed ei ole kooskõlas krediidiasutuse või investeerimisühingu makseviivituse sisemääratlusega, siis kirjeldust makseviivituse sisemääratlusega nõutava kooskõla saavutamiseks krediidiasutuse või investeerimisühingu poolt välistes või koondatud andmetes tehtud kohanduste kohta.

3. Hinnates riskiparameetrite kvantifitseerimiseks kasutatavate, krediidiasutuste või investeerimisühingute lõikes koondatud andmete kvaliteeti, kohaldavad pädevad asutused lisaks määruse (EL) nr 575/2013 artikli 179 lõikes 2 sätestatud nõuetele vastavuse kontrollimisele lõigetes 1 ja 2 sätestatud hindamismetoodikat.

*Artikkel 43*

**Hinnangute läbivaatamine**

Hinnates riskiparameetrite hinnangute läbivaatamist krediidiasutuse või investeerimisühingu poolt, nagu on osutatud määruse (EL) nr 575/2013 artikli 179 lõike 1 punktis c, veenduvad pädevad asutused järgmises:

a) hinnangute läbivaatamise protsess ja iga-aastane kava näevad ette kõigi hinnangute õigeaegse läbivaatamise;

b) kindlaks on määratud kriteeriumid, mille alusel tehakse kindlaks olukorrad, mis tingivad sagedasema läbivaatamise;

c) riskiparameetrite hindamiseks kasutatavad metoodikad ja andmed kajastavad muutusi laenude väljastamise protsessis ja portfellide koosseisus;

d) makseviivitusest tingitud kahjumäära hindamiseks kasutatavad meetodid ja andmed kajastavad muutusi sissenõudmise protsessis, sissenõudmise liikides ja sissenõudmise protsessi kestuses;

e) ümberhindlusteguri hindamiseks kasutatavad meetodid ja andmed kajastavad muutusi kasutamata krediidilimiidi jälgimise protsessis;

f) riskiparameetrite hindamiseks kasutatav andmestik sisaldab viimase vaatlusperioodi asjakohaseid andmeid ja seda ajakohastatakse vähemalt kord aastas;

g) riskiparameetrite hinnangud kajastavad tehnilist arengut ja muud asjakohast teavet.

*Artikkel 44*

**Konservatiivsus**

1. Pädevad asutused hindavad, kas kapitalinõuete arvutamisel kasutatavate riskiparameetrite väärtusi korrigeeritakse asjakohaselt konservatiivsemaks, nagu on osutatud määruse (EL) nr 575/2013 artikli 179 lõike 1 punktis f, järgmistes olukordades:

a) meetodid ja andmed ei taga riskiparameetrite hinnangute piisavat kindlust, sealhulgas juhul, kui esineb suuri hindamisvigu;

b) krediidiasutuse või investeerimisühingu krediidiriski kontrolli üksus, valideerimisfunktsiooni täitja, siseauditi funktsiooni täitja või mis tahes muu funktsiooni täitja on tuvastanud meetodites, teabes ja andmetes olulisi puudusi;

c) on toimunud olulised muutused laenude väljastamise standardites või sissenõudmise eeskirjades või krediidiasutuse või investeerimisühingu riskivalmidus on muutunud.

2. Pädevad asutused hindavad, ega krediidiasutused ja investeerimisühingud ei kasuta konservatiivsuse rakendamist alternatiivina võimalikele määruse (EL) nr 575/2013 artikli 146 alusel rakendatavatele parandusmeetmetele.

*3. JAGU*

***Makseviivituse tõenäosuse hindamise erinõuete täitmise hindamise metoodika***

*Artikkel 45*

**Ajaloolise vaatlusperioodi pikkus**

Hinnates määruse (EL) nr 575/2013 artikli 180 lõike 1 punktis h ja artikli 180 lõike 2 punktis e osutatud ajaloolise vaatlusperioodi pikkust, võttes arvesse komisjoni delegeeritud määruses (EL) 2017/72 (regulatiivsed tehnilised standardid, millega määratakse kindlaks andmete esitamisest vabastamise lubade andmise tingimused) ([6]) sätestatud tingimusi ning artikli 180 lõike 1 punktis e osutatud üheaastase makseviivituse määra arvutust äriühingusisese makseviivituste kogemuse põhjal, veenduvad pädevad asutused järgmises:

a) ajaloolise vaatlusperioodi pikkus hõlmab vähemalt määruse (EL) nr 575/2013 artikli 180 lõike 1 punktis h ja lõike 2 punktis e ning asjakohasel juhul delegeeritud määruses (EL) 2017/72 sätestatud nõuete kohast miinimumperioodi;

b) kui ajalooline vaatlusperiood, mida on võimalik kasutada, on andmeallika puhul pikem kui määruse (EL) nr 575/2013 artikli 180 lõike 1 punktis h või artikli 180 lõike 2 punktis e nõutav miinimumperiood ja andmeallika andmed on asjakohased, kasutatakse üheaastase makseviivituse määra pikaajalise keskmise hindamiseks selle pikema perioodi andmeid;

c) kui jaenõuete puhul ei omista krediidiasutus või investeerimisühing kõigile kasutatud varasematele andmetele võrdset tähtsust, on see põhjendatud makseviivituse määrade parema prognoosimisega ning konkreetsele perioodile kohaldatud nullkaal või väga väike kaal on nõuetekohaselt põhjendatud või tagab konservatiivsemad hinnangud;

d) laenude väljastamise standardid ja olemasolevad reitingusüsteemid on omavahel kooskõlas ning makseviivituste siseandmete genereerimise ajal lähtuti võrreldavatest laenude väljastamise standarditest või on laenude väljastamise standardite ja reitingusüsteemide muudatustega seoses suurendatud konservatiivsust, nagu on osutatud artikli 44 lõike 1 punktis c;

([6]) Komisjoni 23. septembri 2016. aasta delegeeritud määrus (EL) 2017/72, millega täiendatakse Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrust (EL) nr 575/2013 seoses regulatiivsete tehniliste standarditega, millega määratakse kindlaks andmete esitamisest vabastamise lubade tingimused (ELT L 10, 14.1.2017, lk 1).

e) krediidiasutuste ja investeerimisühingute, muude äriühingute ning keskvalitsuste ja keskpankade vastu olevate nõuete puhul on määruse (EL) nr 575/2013 artikli 180 lõike 1 punktis a osutatud suure finantsvõimendusega võlgnike ja valdavalt kaubeldavate varadega võlgnike määratlus ning nende võlgnike stressiolukorra volatiilsuse perioodide kindlaksmääramine, nagu on osutatud kõnealuses sättes, asjakohane.

*Artikkel 46*

**Makseviivituse tõenäosuse hindamise meetod**

1. Hinnates makseviivituse tõenäosuse hindamise meetodit, nagu on osutatud määruse (EL) nr 575/2013 artiklis 180, kontrollivad pädevad asutused, kas iga reitinguklassi või kogumi üheaastane makseviivituse määr arvutatakse viisil, mis on kooskõlas määruse (EL) nr 575/2013 artikli 4 lõike 1 punktis 78 määratletud üheaastase makseviivituse määra tunnustega, ning veenduvad järgmises:

a) üheaastase makseviivituse määra nimetaja hõlmab vastavasse reitinguklassi või kogumisse määratud võlgnikke või riskipositsioone, kes/mis üheaastase perioodi alguses ei ole makseviivituses;

b) üheaastase makseviivituse määra lugeja hõlmab neid punktis a osutatud võlgnikke või riskipositsioone, kelle/mille puhul on kõnealuse üheaastase perioodi jooksul leidnud aset makseviivitus; sama võlgniku või riskipositsiooni mitut makseviivitust, mis on leidnud aset makseviivituse määraga seotud üheaastase perioodi jooksul, käsitletakse üheainsa makseviivitusena, mis leidis aset esimese makseviivituse toimumise kuupäeval, nagu on osutatud artikli 49 punktis b.

2. Pädevad asutused veenduvad, et makseviivituse tõenäosuse hindamisel võlgnike reitinguklasside või kogumite kaupa lähtutakse üheaastaste makseviivituse määrade pikaajalisest keskmisest.

Sellega seoses kontrollivad nad, kas ajavahemik, mida krediidiasutus või investeerimisühing kasutab üheaastaste makseviivituse määrade pikaajalise keskmise hindamiseks, on asjaomase riskipositsiooni liigi makseviivituse määrade tõenäolise varieeruvuse vahemiku mõttes tüüpiline.

3. Kui makseviivituse tõenäosuse hindamiseks kasutatud vaadeldud andmed ei ole riskipositsiooni liigi makseviivituse määrade tõenäolise varieeruvuse vahemiku mõttes tüüpilised, veenduvad pädevad asutused, et täidetud on mõlemad järgmised tingimused:

a) krediidiasutus või investeerimisühing kasutab asjakohast alternatiivset meetodit, et hinnata üheaastaste makseviivituse määrade keskmist perioodi alusel, mis on seda liiki riskipositsioonide makseviivituse määrade tõenäolise varieeruvuse vahemiku mõttes tüüpiline;

b) kui pärast punktis a osutatud asjakohase meetodi kohaldamist ilmneb, et makseviivituse määrade keskmiste hinnang on ebausaldusväärne või sellel on muud puudused, rakendatakse asjakohasel määral konservatiivsust.

4. Lõike 1 kohasel kontrollimisel veenduvad pädevad asutused, et kõik alljärgnevalt loetletud aspektid on riskipositsioonide liigi puhul asjakohased:

a) hindamismeetodi funktsionaalne ja struktuuriline vorm;

b) eeldused, millel hindamismeetod põhineb;

c) hindamismeetodi tsüklilisus;

d) ajaloolise vaatlusperioodi pikkus, lähtudes artiklist 45;

e) rakendatud konservatiivsus, lähtudes artiklist 44;

f) inimese tehtavad otsused;

g) asjakohasel juhul riskitegurite valik.

5. Krediidiasutuste ja investeerimisühingute, muude äriühingute ning keskvalitsuste ja keskpankade vastu olevate nõuete puhul, kui võlgnikud on suure finantsvõimendusega või võlgniku varad on valdavalt kaubeldavad varad, nagu on osutatud määruse (EL) nr 575/2013 artikli 180 lõike 1 punktis a, veenduvad pädevad asutused, et makseviivituse tõenäosus kajastab alusvara tulemusnäitajaid stressiolukorra volatiilsuse perioodidel, nagu on osutatud kõnealuses sättes.

6. Krediidiasutuste ja investeerimisühingute, muude äriühingute ning keskvalitsuste ja keskpankade vastu olevate nõuete puhul, kui krediidiasutus või investeerimisühing tugineb krediidikvaliteeti hindava asutuse reitinguskaalale, kontrollivad pädevad asutused krediidiasutuse või investeerimisühingu analüüsi määruse (EL) nr 575/2013 artikli 180 lõike 1 punktis f sätestatud nõuetele vastavuse kohta ning veenduvad, et see analüüs käsitleb küsimust, kas krediidikvaliteeti hindava asutuse hinnatavad riskipositsioonide liigid on krediidiasutuse või investeerimisühingu riskipositsioonide liikide suhtes tüüpilised, ja krediidikvaliteeti hindava asutuse vaadeldavat ajavahemikku.

7. Kui krediidiasutus või investeerimisühing tugineb jaenõuete puhul makseviivituse tõenäosuse või makseviivitusest tingitud kahjumäära tuletamisel kogukahju hinnangule ning asjakohasele makseviivituse tõenäosuse ja makseviivitusest tingitud kahjumäära hinnangule, nagu on osutatud määruse (EL) nr 575/2013 artikli 180 lõike 2 punktis d, kontrollivad pädevad asutused krediidiasutuse või investeerimisühingu analüüsi, mis käsitleb vastavust kõigile asjakohastele makseviivituse tõenäosuse ja makseviivitusest tingitud kahjumäära hindamise kriteeriumidele, mis on sätestatud määruse (EL) nr 575/2013 artiklites 178–184.

8. Jaenõuete puhul veenduvad pädevad asutused, et krediidiasutus või investeerimisühing analüüsib korrapäraselt ja võtab arvesse makseviivituse tõenäosuse eeldatavaid muutusi krediidiriski positsioonide kehtivusaja jooksul (hooajalist mõju), nagu on osutatud määruse (EL) nr 575/2013 artikli 180 lõike 2 punktis f.

9. Makseviivituse tõenäosuse hindamise statistiliste mudelite hindamisel kohaldavad pädevad asutused lõigetes 1–8 sätestatud meetodite kõrval statistilistele mudelitele või muudele mehaanilistele meetoditele esitatavate erinõuete täitmise hindamise metoodikat, mis on sätestatud artiklites 37–40.

*4. JAGU*

**Makseviivitusest tingitud kahjumäära sisehinnangutele esitatavate erinõuete täitmise hindamise metoodika**

*Artikkel 47*

**Ajaloolise vaatlusperioodi pikkus**

Hinnates makseviivitusest tingitud kahjumäära hindamiseks kasutatava, määruse (EL) nr 575/2013 artikli 181 lõike 1 punktis j ja lõike 2 teises lõigus ning delegeeritud määruses (EL) 2017/72 osutatud perioodi („ajalooline vaatlusperiood“) pikkust, veenduvad pädevad asutused järgmises:

a) ajaloolise vaatlusperioodi pikkus hõlmab vähemalt määruse (EL) nr 575/2013 artikli 181 lõike 1 punktis j ja lõike 2 teises lõigus ning asjakohasel juhul delegeeritud määruses (EL) 2017/72 sätestatud nõuete kohast miinimumperioodi;

b) kui ajalooline vaatlusperiood, mida on võimalik kasutada, on andmeallika puhul pikem kui määruse (EL) nr 575/2013 artikli 181 lõike 1 punkti j ja artikli 181 lõike 2 teise lõigu kohane miinimumperiood ja andmeallika andmed on makseviivitusest tingitud kahjumäära hindamise seisukohast asjakohased, kasutatakse selle pikema perioodi andmeid;

c) kui jaenõuete puhul ei omista krediidiasutus või investeerimisühing kõigile kasutatud varasematele andmetele võrdset tähtsust, on see põhjendatud kahjumäärade parema prognoosimisega ning konkreetsele perioodile kohaldatud nullkaal või väga väike kaal on nõuetekohaselt põhjendatud või tagab konservatiivsemad hinnangud.

*Artikkel 48*

**Makseviivitusest tingitud kahjumäära hindamise meetod**

Hinnates määruse (EL) nr 575/2013 artiklis 181 osutatud makseviivitusest tingitud kahjumäära sisehinnangute meetodit, veenduvad pädevad asutused järgmises:

a) krediidiasutus või investeerimisühing hindab makseviivitusest tingitud kahjumäära homogeensete tehingupõhiste reitinguklasside või kogumite kaupa;

b) keskmine realiseerunud makseviivitusest tingitud kahjumäär tehingupõhiste reitinguklasside või kogumite kaupa arvutatakse makseviivituste arvuga kaalutud keskmise alusel;

c) kasutatakse kõiki andmeallikates sisalduvaid vaadeldud makseviivitusi, makseviivitusest tingitud kahjumäära hindamisel võetakse konservatiivsel viisil arvesse mittetäieliku sissenõudmise protsesse ning tagatise realiseerimise perioodi valik ning pärast kõnealust perioodi ja vajaduse korral selle jooksul kantavate lisakulude ja sissenõutavate summade hindamise meetodid on asjakohased;

d) tagatud riskipositsioonide puhul ei põhine makseviivitusest tingitud kahjumäära hinnangud üksnes tagatise hinnangulisel turuväärtusel ning neis võetakse arvesse varasematest realiseerimistest saadud realiseerunud tulu ja krediidiasutuse või investeerimisühingu võimalikku suutmatust saada tagatise üle kontroll ja see realiseerida;

e) tagatud riskipositsioonide puhul võetakse makseviivitusest tingitud kahjumäära hinnangutes arvesse tagatise väärtuse võimalikku vähenemist alates makseviivitusest tingitud kahjumäära hindamisest kuni riskipositsiooni likvideerimiseni;

f) võlgniku riski ja tagatise riski vahelise sõltuvuse astet ning tagatise realiseerimise kulusid võetakse arvesse konservatiivselt;

g) võimalikud viivises olevad maksmata teenustasud, mis on kapitaliseeritud krediidiasutuse või investeerimisühingu kasumiaruandes enne makseviivituse tekkimist, lisatakse krediidiasutuse või investeerimisühingu riskipositsiooni ja kahju arvestusele;

h) tuleviku krediidilimiidi kasutuse võimalust pärast makseviivituse toimumist võetakse asjakohaselt arvesse;

i) kõik järgmised aspektid on asjakohased riskipositsiooni liigi puhul, mille suhtes neid kohaldatakse:

   i) hindamismeetodi funktsionaalne ja struktuuriline vorm,

   ii) hindamismeetodiga seotud eeldused,

   iii) majanduslanguse mõju hindamise meetod,

   iv) kasutatud andmeridade pikkus,

   v) rakendatud konservatiivsus,

   vi) inimese tehtavate otsuste kasutamine,

   vii) asjakohasel juhul riskitegurite valik.

*Artikkel 49*

**Mitmekordsete makseviivituste käsitlemine**

Seoses selliste võlgnike käsitlemisega, kelle puhul leiab krediidiasutuse või investeerimisühingu määratletud piiratud aja jooksul mitmel korral aset makseviivitus ja võlgnevuse sissenõudmine („mitmekordsed makseviivitused“), hindavad pädevad asutused krediidiasutuse või investeerimisühingu kasutatavate meetodite asjakohasust ja veenduvad järgmises:

a) enne otsustamist, et tehing on uuesti muutunud makseviivituses mitteolevaks, määratakse kindlaks selged tingimused;

b) krediidiasutuse või investeerimisühingu poolt kindlaks määratud ajavahemiku jooksul tuvastatud mitmekordseid makseviivitusi käsitletakse makseviivitusest tingitud kahjumäära hindamisel üheainsa makseviivitusena, lugedes makseviivituse kuupäevaks esimese vaadeldud makseviivituse kuupäeva ja arvestades sissenõudmisprotsessi alates sellest kuupäevast kuni sissenõudmisprotsessi lõpuni pärast viimast selle perioodi jooksul vaadeldud makseviivitust;

c) perioodi pikkus, mille jooksul mitmekordseid makseviivitusi käsitletakse üheainsa makseviivitusena, määratakse kindlaks krediidiasutuse või investeerimisühingu sise-eeskirjade ja makseviivituste analüüsi põhjal;

d) makseviivituse tõenäosuse ja ümberhindlustegurite hindamiseks kasutatavaid makseviivituse juhtumeid käsitletakse samal viisil nagu makseviivitusi, mida kasutatakse makseviivitusest tingitud kahjumäära hindamiseks.

*Artikkel 50*

**Majanduslanguse korral sobivate makseviivitusest tingitud kahjumäära hinnangute kasutamine**

Hinnates seda, kas määruse (EL) nr 575/2013 artikli 181 lõike 1 punktis b sätestatud nõue kasutada majanduslanguse korral asjakohaseid makseviivitusest tingitud kahjumäära hinnanguid on täidetud, veenduvad pädevad asutused järgmises:

a) krediidiasutus või investeerimisühing kasutab majanduslanguse korral sobivaid makseviivitusest tingitud kahjumäära hinnanguid, kui need on pikaajalisest keskmisest konservatiivsemad;

b) krediidiasutus või investeerimisühing esitab oma valikute põhjendamiseks nii pikaajalised keskmised kui ka majanduslanguse korral sobivad makseviivitusest tingitud kahjumäära hinnangud;

c) selleks et teha kindlaks majanduslangus ja hinnata selle mõju sissenõudmismääradele ning koostada majanduslanguse korral sobivad makseviivitusest tingitud kahjumäära hinnangud, kohaldab krediidiasutus või investeerimisühing ranget ja hästi dokumenteeritud protsessi;

d) krediidiasutus või investeerimisühing võtab makseviivitusest tingitud kahjumäära hinnangutes arvesse võimalikku ebasoodsat vastastikust sõltuvust valitud majandusnäitajate ja sissenõudmismäärade vahel.

*Artikkel 51*

**Makseviivitusest tingitud kahjumäära hindamine, oodatava kahju parima hinnangu kindlaksmääramine ja ootamatute kahjude hindamine makseviivituses olevate riskipositsioonide puhul**

1. Hinnates vastavust nõuetele, mis käsitlevad makseviivitusest tingitud kahjumäära hinnanguid makseviivituses olevate riskipositsioonide puhul ja oodatava kahju parimaid hinnanguid, nagu on osutatud määruse (EL) nr 575/2013 artikli 181 lõike 1 punktis h, kontrollivad pädevad asutused, kas krediidiasutus või investeerimisühing kasutab ühte järgmistest meetoditest, ja hindavad krediidiasutuse või investeerimisühingu kasutatavat meetodit:

a) makseviivituses olevate riskipositsioonide makseviivitusest tingitud kahjumäära otsene hindamine ja oodatava kahju parima hinnangu otsene kindlaksmääramine;

b) oodatava kahju parima hinnangu otsene kindlaksmääramine ning makseviivituses olevatest riskipositsioonidest tingitud kahjumäära hindamine oodatava kahju parima hinnangu ja riskipositsiooni likvideerimise perioodil tekkida võivat ootamatut kahju kajastava lisandi summana.

2. Lõike 1 kohasel krediidiasutuse või investeerimisühingu meetodi hindamisel veenduvad pädevad asutused järgmises:

a) makseviivituses olevatest riskipositsioonidest tingitud kahjumäära hindamise, st otsese hindamise või oodatava kahju parimale hinnangule lisanduva summa kindlaksmääramise meetodid võtavad arvesse võimalikku täiendavat ootamatut kahju riskipositsiooni likvideerimise perioodil, sealhulgas eelkõige majandustingimuste võimalikke ebasoodsaid muutusi riskipositsiooni likvideerimise protsessi eeldatava kestuse ajal;

b) makseviivituses olevatest riskipositsioonidest tingitud kahjumäära hindamise, st otsese hindamise või oodatava kahju parimale hinnangule lisanduva summa kindlaksmääramise ning oodatava kahju parima hinnangu kindlaksmääramise meetodid võtavad arvesse teavet makseviivituses oldud aja ja seni sissenõutud summade kohta;

c) kui krediidiasutus või investeerimisühing kasutab makseviivituses olevatest riskipositsioonidest tingitud kahjumäära otsest hindamist, on hindamismeetodid kooskõlas artiklite 47, 48 ja 49 nõuetega;

d) makseviivituses olevatest riskipositsioonidest tingitud kahjumäära hinnangule vastav summa on suurem kui oodatava kahju parimale hinnangule vastav summa või kui need summad on individuaalsete riskipositsioonide puhul võrdsed, on selliseid juhtumeid vähe ja need on krediidiasutuse või investeerimisühingu poolt nõuetekohaselt põhjendatud;

e) oodatava kahju parima hinnangu kindlaksmääramise meetodid võtavad arvesse kogu hetkel kättesaadavat ja asjakohast teavet, sealhulgas eelkõige olemasolevat majandusolukorda;

f) kui spetsiifilised krediidiriskiga korrigeerimised ületavad oodatava kahju parimaid hinnanguid, siis analüüsitakse ja põhjendatakse vastavate summade erinevusi;

g) makseviivituses olevatest riskipositsioonidest tingitud kahjumäära hindamise, st otsese hindamise või oodatava kahju parimale hinnangule lisanduva summa kindlaksmääramise meetodid on selgelt dokumenteeritud.

*Artikkel 52*

**Tagatise haldamisele, õiguskindlusele ja riskijuhtimisele esitatavad nõuded**

Hinnates, kas krediidiasutus või investeerimisühing on kehtestanud määruse (EL) nr 575/2013 4. peatüki 3. jaos sätestatuga üldiselt vastavuses olevad sisemised nõuded tagatiste haldamisele, õiguskindlusele ja riskijuhtimisele, nagu on osutatud kõnealuse määruse artikli 181 lõike 1 punktis f, veenduvad pädevad asutused, et vähemalt krediidiasutuse või investeerimisühingu need eeskirjad ja protseduurid, mis on seotud tagatise hindamise ja õiguskindluse sisenõuetega, on täielikult kooskõlas määruse (EL) nr 575/2013 III osa II jaotise 4. peatüki 3. jao nõuetega.

*5. JAGU*

***Ümberhindlustegurite sisehinnangutele esitatavate erinõuete täitmise hindamise metoodika***

*Artikkel 53*

**Ajaloolise vaatlusperioodi pikkus**

Hinnates ümberhindlustegurite hindamisel kasutatava, määruse (EL) nr 575/2013 artikli 182 lõikes 2 ja lõikes 3 ning delegeeritud määruses (EL) 2017/72 osutatud perioodi („ajalooline vaatlusperiood“) pikkust, veenduvad pädevad asutused järgmises:

a) ajaloolise vaatlusperioodi pikkus hõlmab vähemalt määruse (EL) nr 575/2013 artikli 182 lõigetes 2 ja 3 ning asjakohasel juhul delegeeritud määruses (EL) 2017/72 sätestatud nõuete kohast miinimumperioodi;

b) kui vaatlusperiood, mida on võimalik kasutada, on andmeallika puhul pikem kui määruse (EL) nr 575/2013 artikli 182 lõigete 2 ja 3 kohane miinimumperiood ja andmeallika andmed on ümberhindlustegurite hindamise seisukohast asjakohased, kasutatakse selle pikema perioodi andmeid;

c) kui jaenõuete puhul ei omista krediidiasutus või investeerimisühing kõigile kasutatud varasematele andmetele võrdset tähtsust, on see põhjendatud tuleviku krediidilimiidi kasutuse parema prognoosimisega ning konkreetsele perioodile kohaldatud nullkaal või väga väike kaal on nõuetekohaselt põhjendatud või tagab konservatiivsemad hinnangud.

*Artikkel 54*

**Ümberhindlustegurite hindamise meetod**

Hinnates määruse (EL) nr 575/2013 artiklis 182 osutatud ümberhindlustegurite hindamise meetodit, veenduvad pädevad asutused järgmises:

a) krediidiasutus või investeerimisühing hindab ümberhindlustegureid tehingupõhiste reitinguklasside või kogumite kaupa;

b) keskmised realiseerunud ümberhindlustegurid tehingupõhiste reitinguklasside või kogumite kaupa arvutatakse makseviivituste arvuga kaalutud keskmise alusel;

c) ümberhindlustegurite hindamiseks kasutatakse kõiki andmeallikates sisalduvaid vaadeldud makseviivitusi;

d) tuleviku krediidilimiidi kasutuse võimalust võetakse konservatiivselt arvesse, välja arvatud jaenõuete puhul, kui see sisaldub makseviivitusest tingitud kahjumäära hinnangutes;

e) ümberhindlustegurite hindamisel võetakse arvesse krediidiasutuse või investeerimisühingu eeskirju ja strateegiaid kontode jälgimise, sealhulgas limiitide jälgimise ja maksete töötlemise kohta;

f) kõik järgmised aspektid on asjakohased riskipositsiooni liigi puhul, mille suhtes neid kohaldatakse:

   i) hindamismeetodi funktsionaalne ja struktuuriline vorm;

   ii) eeldused, millel hindamismeetod põhineb;

   iii) asjakohasel juhul majanduslanguse mõju hindamise meetod;

   iv) ajaloolise vaatlusperioodi pikkus, lähtudes artiklist 53;

   v) rakendatud konservatiivsus, lähtudes artiklist 44;

   vi) inimese tehtavad otsused;

   vii) asjakohasel juhul riskitegurite valik.

*Artikkel 55*

**Majanduslanguse korral sobivate ümberhindlustegurite hinnangute kasutamine**

Hinnates seda, kas määruse (EL) nr 575/2013 artikli 182 lõike 1 punktis b sätestatud nõue kasutada majanduslanguse korral asjakohaseid ümberhindlustegurite hinnanguid on täidetud, veenduvad pädevad asutused järgmises:

a) krediidiasutus või investeerimisühing kasutab majanduslanguse korral sobivaid ümberhindlustegurite hinnanguid, kui need on pikaajalisest keskmisest konservatiivsemad;

b) krediidiasutus või investeerimisühing esitab oma valikute põhjendamiseks nii pikaajalised keskmised kui ka majanduslanguse korral sobivad ümberhindlustegurite hinnangud;

c) selleks et teha kindlaks majanduslangus ja hinnata selle mõju krediidilimiitide kasutamisele ning koostada majanduslanguse korral sobivad ümberhindlustegurite hinnangud, kohaldab krediidiasutus või investeerimisühing ranget ja hästi dokumenteeritud protsessi;

d) krediidiasutus või investeerimisühing võtab ümberhindlustegurite hinnangutes arvesse võimalikku ebasoodsat vastastikust sõltuvust valitud majandusnäitajate ja krediidilimiitide kasutamise vahel.

*Artikkel 56*

**Kontode jälgimise ja maksete töötlemise eeskirjadele ja strateegiatele esitatavad nõuded**

Selleks et hinnata vastavust ümberhindlustegurite hindamise nõuetele, nagu on osutatud määruse (EL) nr 575/2013 artikli 182 lõike 1 punktides d ja e, kontrollivad pädevad asutused, kas krediidiasutuses või investeerimisühingus on kehtestatud kontode jälgimise ja maksete töötlemise eeskirjad ja strateegiad ning asjakohased süsteemid ja protseduurid tehingusummade igapäevaseks jälgimiseks.

*6. JAGU*

***Garantiide ja krediidituletisinstrumentide mõju hindamise metoodika***

*Artikkel 57*

**Garantii andjate ja garantiide aktsepteeritavus**

Hinnates vastavust nõuetele, mis käsitlevad garantiidest ja krediidituletisinstrumentidest riskiparameetritele tuleneva mõju hindamist, nagu on osutatud määruse (EL) nr 575/2013 artiklis 183, veenduvad pädevad asutused järgmises:

a) krediidiasutus või investeerimisühing on selgelt kindlaks määranud kriteeriumid selliste olukordade kindlakstegemiseks, kus makseviivituse tõenäosuse või makseviivitusest tingitud kahjumäära hinnanguid tuleb korrigeerida, et võtta arvesse garantiide maandavat mõju, ning neid kriteeriume kasutatakse ajas järjepidevalt;

b) kui krediidiriski kaitse andja makseviivituse tõenäosust kasutatakse riskiga kaalutud varade korrigeerimiseks vastavalt määruse (EL) nr 575/2013 artikli 153 lõikele 3, ei võeta garantiide maandavat mõju arvesse võlgniku makseviivitusest tingitud kahjumäära või makseviivituse tõenäosuse hinnangutes;

c) krediidiasutus või investeerimisühing on selgelt kindlaks määranud kriteeriumid garantii andjate ja garantiide arvessevõtmiseks riskiga kaalutud varade arvutamisel, eelkõige makseviivitusest tingitud kahjumäära või makseviivituse tõenäosuse sisehinnangute kaudu;

d) krediidiasutus või investeerimisühing dokumenteerib kriteeriumid, mille alusel korrigeeritakse makseviivitusest tingitud kahjumäära või makseviivituse tõenäosuse sisehinnanguid, et kajastada garantiide mõju;

e) krediidiasutus või investeerimisühing võtab makseviivitusest tingitud kahjumäära või makseviivituse tõenäosuse sisehinnangutes arvesse ainult garantiisid, mis vastavad järgmistele kriteeriumidele:

   i) kui krediidiasutus või investeerimisühing annab garantii andjale sisereitingu reitingusüsteemi abil, mille pädevad asutused on sisereitingute meetodi kohaldamiseks juba heaks kiitnud, vastab garantii määruse (EL) nr 575/2013 artikli 183 lõike 1 punktis c sätestatud nõuetele;

   ii) kui krediidiasutus või investeerimisühing on saanud loa kasutada määruse (EL) nr 575/2013 artiklite 148 ja 150 kohaselt standardmeetodit nõuete puhul selliste üksuste vastu nagu garantii andja, on täidetud mõlemad järgmised tingimused:

— garantii andja on vastavalt määruse (EL) nr 575/2013 artiklile 147 määratud riskipositsiooni klassi krediidiasutusena või investeerimisühinguna, keskvalitsusena, keskpangana või äriühinguna, millele krediidikvaliteeti hindav asutus on andnud krediidikvaliteedi hinnangu;

— garantii vastab määruse (EL) nr 575/2013 artiklites 213–216 sätestatud nõuetele;

f) krediidiasutus või investeerimisühing täidab punktides a ja e sätestatud nõudeid ka ühe alusvaraga krediidituletisinstrumentide puhul.

*7. JAGU*

***Ostetud nõudeid käsitlevate tingimuste täitmise hindamise metoodika***

*Artikkel 58*

**Äriühingute vastu olevate ostetud nõuete riskiparameetrite hinnangud**

1. Hinnates äriühingute vastu olevate ostetud nõuete makseviivituse tõenäosuse ja makseviivitusest tingitud kahjumäära hinnangute asjakohasust, kui krediidiasutus või investeerimisühing tugineb äriühingute vastu olevate ostetud nõuete makseviivituse tõenäosuse või makseviivitusest tingitud kahjumäära tuletamisel oodatava kahju määra hinnangule vastavalt artikli 160 lõikele 2 ja artikli 161 lõike 1 punktidele e ja f ning asjakohasele makseviivituse tõenäosuse või makseviivitusest tingitud kahjumäära hinnangule, veenduvad pädevad asutused järgmises:

a) oodatava kahju määr arvutatakse ühe aasta kogukahjumäärade pikaajalise keskmise põhjal või muu asjakohase meetodi kohaselt;

b) kogukahju hindamise protsess on kooskõlas määruse (EL) nr 575/2013 artikli 181 lõike 1 punktis a sätestatud makseviivitusest tingitud kahju kontseptsiooniga;

c) krediidiasutus või investeerimisühing suudab usaldusväärselt jagada oma oodatava kahju hinnangud makseviivituse tõenäosusteks ja makseviivitusest tingitud kahjumääradeks;

d) äriühingute vastu olevate ostetud nõuete puhul, mille suhtes kohaldatakse määruse (EL) nr 575/2013 artikli 153 lõiget 6, kasutatakse piisavalt välis- ja siseandmeid.

2. Hinnates äriühingute vastu olevate ostetud nõuete makseviivituse tõenäosuse ja makseviivitusest tingitud kahjumäära hinnangute asjakohasust muudel kui lõikes 1 osutatud juhtudel, teevad pädevad asutused järgmist:

a) hindavad neid hinnanguid kooskõlas artiklitega 42–52;

b) kontrollivad, kas määruse (EL) nr 575/2013 artikli 184 nõuded on täidetud.

9. PEATÜKK

**RISKIPOSITSIOONIDE KLASSIDESSE MÄÄRAMISE HINDAMISE METOODIKA**

*Artikkel 59*

**Üldpõhimõtted**

1. Selleks et hinnata krediidiasutuse või investeerimisühingu vastavust nõudele määrata iga riskipositsioon ajas järjepidevalt ühte riskipositsiooni klassi, nagu on sätestatud määruse (EL) nr 575/2013 artiklis 147, hindavad pädevad asutused järgmist:

a) vastavalt artiklile 60 krediidiasutuse või investeerimisühingu määramismetoodikat ja selle rakendamist;

b) vastavalt artiklile 61 riskipositsioonide riskipositsiooni klassidesse määramise järjekorda;

c) vastavalt artiklile 62 seda, kas krediidiasutus või investeerimisühing on jaenõuete klassi puhul võtnud arvesse teatavaid konkreetseid kaalutlusi.

2. Lõike 1 kohasel hindamisel kasutavad pädevad asutused kõiki järgmisi meetodeid:

a) vaatavad läbi krediidiasutuse või investeerimisühingu asjakohased sise-eeskirjad, protseduurid ja määramismetoodika;

b) vaatavad läbi krediidiasutuse või investeerimisühingu siseste organite, sealhulgas juhtorgani või komiteede asjakohased protokollid;

c) vaatavad läbi krediidiasutuse või investeerimisühingu siseauditi funktsiooni või muu kontrollifunktsiooni täitja asjakohased tähelepanekud;

d) vaatavad läbi eduaruanded, milles käsitletakse krediidiasutuse või investeerimisühingu tegevust asjakohaste auditite käigus tuvastatud puuduste kõrvaldamiseks ja riskide maandamiseks;

e) hangivad krediidiasutuse või investeerimisühingu asjaomastelt töötajatelt ja kõrgemalt juhtkonnalt kirjalikud avaldused või küsitlevad neid;

f) vaatavad läbi kriteeriumid, millest lähtuvad riskipositsioonide käsitsi riskipositsiooni klassidesse määramise eest vastutavad töötajad.

3. Lõike 1 kohasel hindamisel võivad pädevad asutused kasutada ka mõnda järgmistest täiendavatest meetoditest:

a) teha valimipõhiseid teste ja vaadata läbi dokumendid, mis on seotud võlgniku omadustega ning riskipositsioonide algatamise ja säilitamisega;

b) vaadata läbi asjaomaste IT-süsteemide funktsionaalse dokumentatsiooni;

c) võrrelda krediidiasutuse või investeerimisühingu andmeid avalikult kättesaadavate andmetega, sealhulgas andmetega, mis on salvestatud EBA poolt määruse (EL) nr 575/2013 artikli 115 lõike 2 kohaselt hallatavas andmebaasis või pädevate asutuste hallatavates andmebaasides;

d) kontrollida krediidiasutuse või investeerimisühingu vastavust komisjoni rakendusotsusele 2014/908/EL ([7]) teatavate kolmandate riikide ja territooriumide järelevalve- ja regulatiivsete nõuete samaväärsuse kohta seoses riskipositsioonide käsitlemisega vastavalt määrusele (EL) nr 575/2013;

e) teha krediidiasutuse või investeerimisühingu andmetega ise teste või nõuda, et krediidiasutus või investeerimisühing teeks pädeva asutuse määratud teste;

f) vaadata läbi krediidiasutuse või investeerimisühingu muud asjakohased dokumendid.

*Artikkel 60*

**Määramismetoodika ja selle rakendamine**

1. Hinnates krediidiasutuse või investeerimisühingu määramismetoodikat kooskõlas määruse (EL) nr 575/2013 artikliga 147, veenduvad pädevad asutused järgmises:

a) metoodika on täielikult dokumenteeritud ja vastab kõigile määruse (EL) nr 575/2013 artiklis 147 sätestatud nõuetele;

b) metoodika kajastab artiklis 61 sätestatud järjekorda;

c) metoodika hõlmab loetelu kolmandate riikide õigus- ja järelevalvekordadest, mida vastavalt rakendusotsusele 2014/908/EL peetakse samaväärseks liidus kohaldatava korraga, nagu on osutatud määruse (EL) nr 575/2013 artikli 107 lõikes 4, artikli 114 lõikes 7, artikli 115 lõikes 4 ja artikli 116 lõikes 5, kui selline samaväärsus on nõutav riskipositsiooni konkreetsesse klassi määramiseks.

2. Lõikes 1 osutatud määramismetoodika rakendamise hindamisel veenduvad pädevad asutused järgmises:

a) IT-süsteemides andmete sisestamise ja teisendamise protseduurid on piisavalt ranged, et tagada iga riskipositsiooni määramine õigesse riskipositsiooni klassi;

b) riskipositsioonide määramise eest vastutavad töötajad saavad lähtuda piisavalt üksikasjalikest kriteeriumidest, et tagada järjekindel määramine;

([7]) Komisjoni 12. detsembri 2014. aasta rakendusotsus 2014/908/EL, milles käsitletakse teatavate kolmandate riikide ja territooriumite järelevalve- ja regulatiivsete nõuete samaväärsust seoses riskipositsioonide käsitlemisega vastavalt Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrusele (EL) nr 575/2013 (ELT L 359, 16.12.2014, lk 155).

c) määramist omakapitali investeeringute, väärtpaberistamise positsioonide kirjete ja määruse (EL) nr 575/2013 artikli 147 lõike 8 kohaselt eriotstarbeliste laenunõuetena määratletud riskipositsioonide klassi teostavad töötajad, kes on teadlikud tehingu tingimustest ja asjakohastest üksikasjadest, millest sõltub kõnealuste riskipositsioonide kindlaksmääramine;

d) määramisel kasutatakse kõige värskemaid kättesaadavaid andmeid.

3. Ühiseks investeerimiseks loodud ettevõtjatega seotud riskipositsioonide puhul veenduvad pädevad asutused, et krediidiasutused ja investeerimisühingud teevad kõik endast oleneva, et määrata aluspositsioonid asjakohastesse riskipositsiooni klassidesse vastavalt määruse (EL) nr 575/2013 artiklile 152.

*Artikkel 61*

**Määramise järjekord**

Hinnates, kas krediidiasutus või investeerimisühing määrab riskipositsioonid riskipositsiooni klassidesse kooskõlas määruse (EL) nr 575/2013 artikliga 147, kontrollivad pädevad asutused, kas määramine toimub järgmises järjekorras:

a) esiteks määratakse määruse (EL) nr 575/2013 artikli 147 lõike 2 punktide e, f ja g kohaselt vastavatesse klassidesse riskipositsioonid, mida saab liigitada omakapitali investeeringuteks, väärtpaberistamise positsioonide kirjeteks ja muudeks varadeks, mis ei ole krediidi iseloomuga;

b) teiseks määratakse määruse (EL) nr 575/2013 artikli 147 lõike 2 punktide a, b, c ja d kohaselt vastavatesse klassidesse riskipositsioonid, mida ei ole määratud vastavalt punktile a ja mida saab liigitada keskvalitsuste ja keskpankade vastu olevateks nõueteks, krediidiasutuste ja investeerimisühingute vastu olevateks nõueteks, muude äriühingute vastu olevateks nõueteks või jaenõueteks;

c) kolmandaks määratakse määruse (EL) nr 575/2013 artikli 147 lõike 7 kohaselt kõik krediidi iseloomuga nõuded, mida ei ole määratud kooskõlas punktiga a või b, äriühingute vastu olevate nõuete riskipositsiooni klassi.

*Artikkel 62*

**Erinõuded seoses jaenõuetega**

1. Hinnates riskipositsioonide määramist jaenõuete klassi vastavalt määruse (EL) nr 575/2013 artikli 147 lõikele 5, veenduvad pädevad asutused järgmises:

a) krediidiasutus või investeerimisühing eristab füüsiliste isikute ja VKEde vastu olevaid nõudeid selgete kriteeriumide alusel ja järjepidevalt;

b) selleks et jälgida vastavust määruse (EL) nr 575/2013 artikli 147 lõike 5 punkti a alapunktis ii sätestatud piirmäärale, on krediidiasutus või investeerimisühing kehtestanud asjakohased protseduurid ja mehhanismid järgmise jaoks:

   i) omavahel seotud klientide rühmade kindlakstegemiseks ja igal krediidiasutusel või investeerimisühingul ja tema ema- või tütarettevõtjatel vastava omavahel seotud klientide rühma vastu olevate asjakohaste riskipositsioonide kokkuliitmiseks;

   ii) piirmäära ületamise juhtude hindamiseks;

   iii) selle tagamiseks, et VKE vastu olev nõue, mille puhul piirmäär on ületatud, määratakse põhjendamatu viivituseta uuesti äriühingute vastu olevate nõuete klassi.

2. Veendudes määruse (EL) nr 575/2013 artikli 147 lõike 5 punkti c kohaselt, et jaenõudeid ei hallata nii üksikult, nagu seda tehakse äriühingute vastu olevate nõuete puhul, võtavad pädevad asutused arvesse vähemalt järgmisi laenuandmise protsessi komponente:

a) turundus- ja müügitegevus;

b) toote liik;

c) reitingute määramise protsess;

d) reitingusüsteem;

e) laenuandmise otsustusprotsess;

f) krediidiriski maandamise meetodid;

g) järelevalveprotsessid;

h) sissenõudmise protsess.

3. Selleks et määrata kindlaks, kas määruse (EL) nr 575/2013 artikli 147 lõike 5 punktides c ja d sätestatud kriteeriumid on täidetud, uurivad pädevad asutused, kas riskipositsioonide määramine on kooskõlas krediidiasutuse või investeerimisühingu äriliinidega ja kuidas neid riskipositsioone hallatakse.

4. Pädevad asutused kontrollivad, kas krediidiasutus või investeerimisühing määrab iga jaenõude ühte riskipositsiooni kategooriasse, mille suhtes kohaldatakse asjakohast korrelatsioonikordajat vastavalt määruse (EL) nr 575/2013 artikli 154 lõigetele 1, 3 ja 4:

a) selleks et veenduda vastavuses määruse (EL) nr 575/2013 artikli 154 lõike 4 punktidele d ja e, kontrollivad pädevad asutused järgmist:

   i) kvalifitseeruvate uuenevate jaenõuete portfelli kahjumäärade volatiilsus on madal võrreldes nende keskmise kahjumäärade tasemega, hinnates kvalifitseeruvate uuenevate jaenõuete portfelli kahjumäärade volatiilsuse ja muude jaenõuete või muude võrdlusaluste võrdlemist krediidiasutuse või investeerimisühingu poolt;

   ii) kvalifitseeruvate uuenevate jaenõuete portfelli riskijuhtimine on kooskõlas aluseks olevate riskitunnustega, sealhulgas kahjumääradega;

b) selleks et veenduda vastavuses määruse (EL) nr 575/2013 artikli 154 lõikele 3, kontrollivad pädevad asutused, kas kõigile riskipositsioonidele, mille puhul makseviivitusest tingitud kahjumäära sisehinnangutes võetakse vastavalt määruse (EL) nr 575/2013 artikli 181 lõike 1 punktile f arvesse kinnisvaratagatist, määratakse määruse (EL) nr 575/2013 artikli 154 lõikes 3 sätestatud korrelatsioonikordaja.

10. PEATÜKK

**KAPITALI ADEKVAATSUSE HINDAMISEL KASUTATAVATE STRESSITESTIDE HINDAMISE METOODIKA**

*Artikkel 63*

**Üldpõhimõtted**

1. Selleks et hinnata määruse (EL) nr 575/2013 artikli 177 kohaselt krediidiasutuse või investeerimisühingu poolt kapitali adekvaatsuse hindamisel kasutatavate stressitestide usaldusväärsust, kontrollivad pädevad asutused järgmist:

a) vastavalt artiklile 64 stressitestide kavandamisel kasutatavate meetodite asjakohasust;

b) vastavalt artiklile 65 stressitestimise protsessi korraldamise usaldusväärsust;

c) vastavalt artiklile 66 stressitestide integreerimist riski- ja kapitalijuhtimise protsessidesse.

2. Lõike 1 kohasel hindamisel kasutavad pädevad asutused kõiki järgmisi meetodeid:

a) vaatavad läbi krediidiasutuse või investeerimisühingu sise-eeskirjad, meetodid ja protseduurid stressitestide kavandamiseks ja läbiviimiseks;

b) vaatavad läbi krediidiasutuse või investeerimisühingu stressitestide tulemused;

c) vaatavad läbi stressitestide kavandamise, heakskiitmise ja läbiviimisega tegelevate üksuste ja juhtorganite rollid ja vastutusalad;

d) vaatavad läbi krediidiasutuse või investeerimisühingu siseste organite, sealhulgas juhtorgani või komiteede asjakohased protokollid;

e) vaatavad läbi krediidiasutuse või investeerimisühingu siseauditi funktsiooni või muu kontrollifunktsiooni täitja asjakohased tähelepanekud;

f) vaatavad läbi eduaruanded, milles käsitletakse krediidiasutuse või investeerimisühingu tegevust asjakohaste auditite käigus tuvastatud puuduste kõrvaldamiseks ja riskide maandamiseks;

g) hangivad krediidiasutuse või investeerimisühingu asjaomastelt töötajatelt ja kõrgemalt juhtkonnalt kirjalikud avaldused või küsitlevad neid.

3. Lõike 1 kohasel hindamisel võivad pädevad asutused kasutada ka mõnda järgmistest täiendavatest meetoditest:

a) vaadata läbi stressitestides kasutatavate IT-süsteemide funktsionaalse dokumentatsiooni;

b) nõuda krediidiasutuselt või investeerimisühingult stressitesti arvutuse tegemist alternatiivsete eelduste alusel;

c) teha krediidiasutuse või investeerimisühingu andmete alusel ise stressitesti arvutused teatavat liiki riskipositsioonide kohta;

d) vaadata läbi krediidiasutuse või investeerimisühingu muud asjakohased dokumendid.

*Artikkel 64*

**Stressitestide kavandamisel rakendatavate meetodite asjakohasus**

1. Hinnates krediidiasutuse või investeerimisühingu poolt kapitali adekvaatsuse hindamisel kasutatavate stressitestide kavandamisel rakendatavate meetodite asjakohasust vastavalt määruse (EL) nr 575/2013 artiklile 177, veenduvad pädevad asutused järgmises:

a) testid on otstarbekad ja mõistlikult konservatiivsed ning võimaldavad kindlaks teha tõsiste, kuid usutavate majanduslanguse stsenaariumide mõju krediidiasutuse või investeerimisühingu kapitalinõuete kogusummale seoses krediidiriskiga;

b) testid hõlmavad vähemalt kõiki olulisi portfelle, mille puhul kasutatakse sisereitingute meetodit;

c) meetodid on asjakohases ulatuses kooskõlas meetoditega, mida krediidiasutus või investeerimisühing kasutab sisemise kapitali allokeerimise stressitestide läbiviimiseks;

d) stressitestide metoodika dokumentatsioon, sealhulgas sise- ja välisandmed ning eksperdihinnangud, on piisavalt üksikasjalik, et kolmandad isikud mõistaksid valitud stsenaariumide aluspõhimõtteid ja saaksid stressitesti korrata.

2. Lõike 1 punkti a kohasel hindamisel veenduvad pädevad asutused, et stressitestid hõlmavad vähemalt järgmisi etappe:

a) stsenaariumide, sealhulgas tõsiste, kuid usutavate majanduslanguse stsenaariumide kindlaksmääramine ning krediidiriski kaitse andjate krediidikvaliteedi halvenemise stsenaariumi kohandamine vastavalt määruse (EL) nr 575/2013 artikli 153 lõikele 3;

b) kindlaksmääratud stsenaariumidest krediidiasutuse või investeerimisühingu riskiparameetritele, reitingute muutumisele, oodatavale kahjule ja krediidiriskiga seoses omavahendite nõuete arvutamisele tuleneva mõju hindamine;

c) omavahendite nõuete piisavuse hindamine.

3. Lõike 2 punktis a osutatud stsenaariumide asjakohasuse hindamisel kontrollivad pädevad asutused järgmiste metoodikate usaldusväärsust:

a) majanduslike tegurite rühma kindlaksmääramise metoodika;

b) stressistsenaariumide, sealhulgas nende tõsiduse, kestuse ja realiseerumise tõenäosuse kavandamise metoodika;

c) metoodika iga stsenaariumi mõju prognoosimiseks asjakohastele riskiparameetritele.

*Artikkel 65*

**Stressitestimise korraldamine**

Hinnates krediidiasutuse või investeerimisühingu poolt kapitali adekvaatsuse hindamiseks stressitestimise korraldamise usaldusväärsust vastavalt määruse (EL) nr 575/2013 artiklile 177, veenduvad pädevad asutused järgmises:

a) stressiteste tehakse korrapäraselt ja vähemalt kord aastas;

b) stressitestide kavandamise ja läbiviimise eest vastutava üksuse (üksuste) rollid ja vastutusalad on selgelt määratletud;

c) stressitestide tulemused kiidetakse heaks asjakohasel juhtimistasandil ning kõrgemat juhtkonda teavitatakse tulemustest õigeaegselt;

d) IT-taristu toetab tõhusalt stressitestide läbiviimist.

*Artikkel 66*

**Stressitestide integreerimine riski- ja kapitalijuhtimise protsessidesse**

Hinnates stressitestide integreerimist krediidiasutuse või investeerimisühingu riski- ja kapitalijuhtimise protsessidesse määruse (EL) nr 575/2013 artikli 177 kohaldamisel, veenduvad pädevad asutused järgmises:

a) krediidiasutus või investeerimisühing võtab stressitestide tulemusi arvesse oma otsustusprotsessis, eelkõige seoses riski- ja kapitalijuhtimisega;

b) krediidiasutus või investeerimisühing võtab stressitestide tulemusi arvesse kapitalijuhtimise protsessis ja teeb kindlaks võimalikud kapitalinõuete seisukohast olulised sündmused või majandustingimuste tulevased muutused.

11. PEATÜKK

**OMAVAHENDITE NÕUETE ARVUTAMISE HINDAMISE METOODIKA**

*Artikkel 67*

**Üldpõhimõtted**

1. Selleks et hinnata, kas krediidiasutus või investeerimisühing kasutab omavahendite nõuete arvutamisel eri riskipositsiooni klasside riskiparameetreid vastavalt määruse (EL) nr 575/2013 artikli 110 lõigetele 2 ja 3, artikli 144 lõike 1 punktile g ja artiklitele 151–168 ning on võimeline esitama määruse (EL) nr 575/2013 artiklis 430 nõutud aruandeid, kontrollivad pädevad asutused kõike järgmist:

a) vastavalt artiklile 68 omavahendite nõuete arvutamiseks kasutatava süsteemi usaldusväärsust;

b) vastavalt artiklile 69 andmete kvaliteeti;

c) vastavalt artiklile 70 eri riskipositsiooni klasside puhul kasutatavate meetodite ja protseduuride rakendamise korrektsust;

d) vastavalt artiklile 71 omavahendite nõuete arvutamise protsessi korraldust.

2. Konsolideerimisgruppide puhul võtavad pädevad asutused lõike 1 kohasel hindamisel arvesse pangandusgrupi struktuuri ning emaettevõtjana tegutseva krediidiasutuse või investeerimisühingu ja selle tütarettevõtjate väljakujunenud rolle ja vastutusalasid.

3. Lõigete 1 ja 2 kohasel kontrollimisel kasutavad pädevad asutused kõiki järgmisi meetodeid:

a) vaatavad läbi krediidiasutuse või investeerimisühingu sise-eeskirjad ja protseduurid, mis on seotud omavahendite nõuete arvutamise protsessiga, sealhulgas andmeallikad, arvutusmeetodid ja kohaldatavad kontrollid;

b) vaatavad läbi omavahendite nõuete arvutamises osalevate eri üksuste ja siseste organite asjakohased rollid ja vastutusalad;

c) vaatavad läbi krediidiasutuse või investeerimisühingu siseste organite, sealhulgas juhtorgani või komiteede asjakohased protokollid;

d) vaatavad läbi arvutussüsteemi testide dokumentatsiooni, sealhulgas testides kasutatud stsenaariumid ning testide tulemused ja heakskiidud;

e) vaatavad läbi asjakohased kontrolliaruanded, sealhulgas eri allikatest pärit andmete kooskõlastava võrdlemise tulemused;

f) vaatavad läbi krediidiasutuse või investeerimisühingu siseauditi funktsiooni või muu kontrollifunktsiooni täitja asjakohased tähelepanekud;

g) vaatavad läbi eduaruanded, milles käsitletakse krediidiasutuse või investeerimisühingu tegevust asjakohaste auditite käigus tuvastatud puuduste kõrvaldamiseks ja riskide maandamiseks;

h) hangivad krediidiasutuse või investeerimisühingu asjaomastelt töötajatelt ja kõrgemalt juhtkonnalt kirjalikud avaldused või küsitlevad neid.

4. Lõigete 1 ja 2 kohasel hindamisel võivad pädevad asutused kasutada ka mõnda järgmistest täiendavatest meetoditest:

a) vaadata läbi omavahendite nõuete arvutamiseks kasutatavate IT-süsteemide funktsionaalse dokumentatsiooni;

b) nõuda krediidiasutuselt või investeerimisühingult omavahendite nõuete reaalajas arvutamist teatavat liiki riskipositsioonide puhul;

c) teha teatavat liiki riskipositsioonide puhul omavahendite nõuete arvutuse valimipõhiseid teste, kasutades krediidiasutuse või investeerimisühingu andmeid;

d) teha krediidiasutuse või investeerimisühingu andmetega ise teste või nõuda, et krediidiasutus või investeerimisühing teeks pädeva asutuse määratud teste;

e) vaadata läbi krediidiasutuse või investeerimisühingu muud asjakohased dokumendid.

*Artikkel 68*

**Omavahendite nõuete arvutamiseks kasutatava süsteemi usaldusväärsus**

Hinnates krediidiasutuse või investeerimisühingu poolt määruse (EL) nr 575/2013 artikli 144 lõike 1 punktis g osutatud omavahendite nõuete arvutamiseks kasutatava süsteemi usaldusväärsust, veenduvad pädevad asutused lisaks artiklites 72–75 andmete säilitamise hindamise metoodika kohta sätestatud nõuetele järgmises:

a) krediidiasutuse või investeerimisühingu tehtud kontrolltestid, millega kinnitatakse omavahendite nõuete arvutamise vastavust määruse (EL) nr 575/2013 artiklitele 151–168, on täielikud;

b) need kontrolltestid on usaldusväärsed ja omavahendite nõuete jaoks kasutatavas süsteemis tehtud arvutused on kooskõlas alternatiivse arvutusvahendi abil tehtud arvutustega;

c) krediidiasutuse või investeerimisühingu tehtavate kontrolltestide sagedus on piisav ja teste tehakse vähemalt omavahendite nõuete arvutamise algoritmide juurutamise ajal ja iga kord, kui süsteemi muudetakse.

*Artikkel 69*

**Andmete kvaliteet**

1. Hinnates määruse (EL) nr 575/2013 artikli 144 lõike 1 punktis g osutatud omavahendite nõuete arvutamiseks kasutatavate andmete kvaliteeti, kontrollivad pädevad asutused lisaks artiklis 73 sätestatud nõuetele mehhanisme ja protseduure, mida krediidiasutus või investeerimisühing rakendab riskipositsioonide väärtuste ja kõigi asjakohaste tunnuste kindlaksmääramiseks, sealhulgas riskiparameetrite ja krediidiriski maandamise tehnikatega seotud andmeid. Pädevad asutused veenduvad järgmises:

a) riskiparameetrid on täielikud, sealhulgas juhtudel, kui puuduvad parameetrid asendatakse vaikeväärtustega, ning kui selline asendamine on toimunud, on see konservatiivne, põhjendatud ja dokumenteeritud;

b) parameetrite väärtuste vahemik vastab määruse (EL) nr 575/2013 artiklites 160–164 sätestatud regulatiivsetele ja miinimumväärtustele;

c) omavahendite nõuete arvutamisel kasutatavad andmed on kooskõlas muudes siseprotsessides kasutatavate andmetega;

d) riskiparameetrite kohaldamine on kooskõlas riskipositsiooni tunnustega, sealhulgas eelkõige, et määratud makseviivitusest tingitud kahjumäär on õige ja kooskõlas riskipositsiooni liigiga ja riskipositsiooni tagamiseks kasutatava tagatisega, nagu on sätestatud määruse (EL) nr 575/2013 artiklis 164 ja artikli 230 lõikes 2;

e) riskipositsiooni väärtuse arvutus on korrektne ning eelkõige, et tasaarvestuslepinguid ja bilansiväliste kirjete liigitust kasutatakse kooskõlas määruse (EL) nr 575/2013 artikliga 166;

f) kui omakapitali investeeringute suhtes kohaldatakse riskiparameetritel põhinevat meetodit, on riskipositsioonide liigitamine ja riskiparameetrite kohaldamine korrektne ning vastab määruse (EL) nr 575/2013 artiklile 165.

2. Hinnates omavahendite nõuete arvutamiseks kasutatavate andmete kooskõla sisemistel eesmärkidel kasutatavate andmetega, nagu on osutatud artiklites 18–22, milles käsitletakse hindamismetoodikat kasutamise ja kogemuse kontrollimiseks, veenduvad pädevad asutused järgmises:

a) kehtestatud on asjakohased kontrolli- ja kooskõlastamismehhanismid, millega tagatakse, et omavahendite nõuete arvutamisel kasutatavad riskiparameetrite väärtused on kooskõlas sisemistel eesmärkidel kasutatavate parameetrite väärtustega;

b) kehtestatud on asjakohased kontrolli- ja kooskõlastamismehhanismid, millega tagatakse, et nende riskipositsioonide väärtus, mille kohta arvutatakse omavahendite nõuded, on kooskõlas raamatupidamisandmetega;

c) omavahendite nõuete arvutamine kõigi krediidiasutuse või investeerimisühingu pearaamatusse kantud riskipositsioonide puhul on täielik ning sisereitingute meetodi ja standardmeetodi kohaselt käsitletavate riskipositsioonide jaotus on kooskõlas määruse (EL) nr 575/2013 artiklitega 148 ja 150.

*Artikkel 70*

**Metoodika ja protseduuride rakendamise korrektsus eri riskipositsiooni klasside puhul**

Hinnates määruse (EL) nr 575/2013 artikli 144 lõike 1 punktis g osutatud omavahendite nõuete arvutamise metoodika ja protseduuride rakendamise korrektsust eri riskipositsiooni klasside puhul, veenduvad pädevad asutused järgmises:

a) riskikaalu valemit rakendatakse korrektselt kooskõlas määruse (EL) nr 575/2013 artiklitega 153 ja 154, võttes arvesse riskipositsioonide määramist riskipositsiooni klassidesse;

b) korrelatsioonikordaja arvutamisel lähtutakse riskipositsioonide tunnustest, sealhulgas eelkõige, et kogu müügitulu parameetrit kohaldatakse konsolideeritud finantsteabe alusel;

c) kui riskiga kaalutud varasid korrigeeritakse vastavalt määruse (EL) nr 575/2013 artikli 153 lõikele 3, põhineb korrigeerimine kõigil järgmistel kaalutlustel:

   i) krediidiriski kaitse andja makseviivituse tõenäosust käsitlevat teavet kohaldatakse korrektselt;

   ii) krediidiriski kaitse andja makseviivituse tõenäosust hinnatakse reitingusüsteemi abil, mille pädevad asutused on sisereitingute meetodiga seoses heaks kiitnud;

d) lõpptähtaja parameetri arvutamine on korrektne, sealhulgas eelkõige:

   i) tehingu lõpptähtaega kasutatakse lõpptähtaja parameetri arvutamiseks vastavalt määruse (EL) nr 575/2013 artikli 162 lõike 2 punktile f;

   ii) kui lõpptähtaja parameeter on alla ühe aasta, on see piisavalt põhjendatud ja dokumenteeritud, nagu on osutatud määruse (EL) nr 575/2013 artikli 162 lõigetes 1, 2 ja 3;

e) määruse (EL) nr 575/2013 artikli 164 lõigetes 4 ja 5 osutatud elamukinnisvara ja ärikinnisvaraga tagatud jaenõuete puhul, millel puudub keskvalitsuse garantii, arvutatakse riskipositsioonidega kaalutud keskmise makseviivitusest tingitud kahjumäära alammäärad vastavalt kõigi elamukinnisvaraga tagatud jaenõuete ja kõigi ärikinnisvaraga tagatud jaenõuete koondtasandil ning kui riskipositsioonidega kaalutud keskmine makseviivitusest tingitud kahjumäär koondtasandil on vastavatest alammääradest madalam, kohaldab krediidiasutus või investeerimisühing asjakohaseid korrektsioone ajas järjepidevalt;

f) eri omakapitali investeeringute portfellide puhul erinevate meetodite kasutamine, kui krediidiasutus või investeerimisühing kasutab sisemiseks riskijuhtimiseks erinevaid meetodeid vastavalt määruse (EL) nr 575/2013 artiklile 155, on korrektne, sealhulgas eelkõige, et meetodi valik:

   i) ei põhjusta omavahendite nõuete alahindamist;

   ii) tehakse järjepidevalt, sealhulgas ajas;

   iii) on põhjendatud sisemiste riskijuhtimistavadega;

g) määruse (EL) nr 575/2013 artikli 155 lõike 2 kohase lihtsustatud riskikaalu meetodi kasutamise korral on riskikaalude kohaldamine korrektne, sealhulgas eelkõige, et 190 % riskikaalu kasutatakse ainult piisavalt hajutatud investeeringutega portfellide puhul, kui krediidiasutus või investeerimisühing on tõendanud, et portfelli investeeringute hajutamise tulemusena on risk märkimisväärselt vähenenud võrreldes portfellis sisalduvate individuaalsete riskipositsioonide riskiga;

h) oodatava kahju summade ning krediidiriskiga korrigeerimiste, täiendavate väärtuse korrigeerimiste ja omavahendite muude vähendamiste vahe arvutamine vastavalt määruse (EL) nr 575/2013 artiklile 159 on korrektne, sealhulgas eelkõige, et:

   i) makseviivituses olevate riskipositsioonide portfelli ja makseviivituses mitteolevate riskipositsioonide portfelli puhul tehakse eraldi arvutused;

   ii) kui makseviivituses oleva portfelli kohta tehtud arvutuse tulemuseks on negatiivne summa, ei kasutata seda summat makseviivituses mitteolevate riskipositsioonide portfelli kohta tehtud arvutusest tulenevate positiivsete summade tasaarvestamiseks;

   iii) arvutus tehakse koos maksumõjuga;

i) ühiseks investeerimiseks loodud ettevõtja aktsiatest või osakutest tulenevate riskipositsioonide käsitlemise erinevaid meetodeid kasutatakse korrektselt, sealhulgas eelkõige, et:

   i) krediidiasutus või investeerimisühing eristab korrektselt neid ühiseks investeerimiseks loodud ettevõtjatega seotud riskipositsioone, mille suhtes kohaldatakse määruse (EL) nr 575/2013 artikli 152 lõigetes 1 ja 2 sätestatud aluspositsioonide arvessevõtmise meetodit, ja muid ühiseks investeerimiseks loodud ettevõtjatega seotud riskipositsioone;

   ii) ühiseks investeerimiseks loodud ettevõtjatega seotud riskipositsioonid, mida käsitletakse vastavalt määruse (EL) nr 575/2013 artikli 152 lõikele 1 või 2, vastavad kõnealuse määruse artikli 132 lõikes 3 sätestatud aktsepteeritavuse kriteeriumidele;

iii) kui krediidiasutus või investeerimisühing kasutab riskiga kaalutud varade keskmise väärtuse arvutamiseks määruse (EL) nr 575/2013 artikli 152 lõikes 4 sätestatud meetodit, siis:

— arvutuse õigsust kinnitab välisaudiitor;

— määruse (EL) nr 575/2013 artikli 152 lõike 2 punkti b alapunktides i ja ii sätestatud korrutustegureid kohaldatakse korrektselt;

— kui krediidiasutus või investeerimisühing tugineb riskiga kaalutud varade arvutamisel kolmandale isikule, vastab see kolmas isik määruse (EL) nr 575/2013 artikli 152 lõike 4 punktide a ja b nõuetele.

*Artikkel 71*

**Omavahendite nõuete arvutamise protsessi korraldus**

Hinnates määruse (EL) nr 575/2013 artikli 144 lõike 1 punktis g osutatud omavahendite nõuete arvutamise protsessi usaldusväärsust, veenduvad pädevad asutused järgmises:

a) arvutusprotsessi kontrolli ja juhtimise eest vastutava üksuse (üksuste) kohustuste, eelkõige arvutusprotsessi igas etapis teostatavate konkreetsete kontrollidega seotud kohustuste jaotus on selgelt kindlaks määratud;

b) asjakohaste protseduuridega, sealhulgas varundamise protseduuridega, tagatakse, et omavahendite nõuete arvutamine toimub kooskõlas määruse (EL) nr 575/2013 artikliga 430;

c) kõik sisendandmed, sealhulgas riskiparameetrite väärtused ja süsteemi varasemad versioonid, säilitatakse, et võimaldada omavahendite nõuete arvutuse kordamist;

d) arvutustulemused kiidetakse heaks asjakohasel juhtimistasandil ning kõrgemat juhtkonda teavitatakse arvutuse võimalikest vigadest või puudustest ja võetavatest meetmetest.

12. PEATÜKK

**ANDMETE SÄILITAMISE HINDAMISE METOODIKA**

*Artikkel 72*

**Üldpõhimõtted**

1. Hinnates vastavust andmete säilitamise nõuetele, mis on sätestatud määruse (EL) nr 575/2013 artikli 144 lõike 1 punktis d ja artiklis 176, hindavad pädevad asutused kõike järgmist:

a) vastavalt artiklile 73 sise-, välis- või koondatud andmete kvaliteeti, sealhulgas andmekvaliteedi juhtimise protsessi;

b) vastavalt artiklile 74 andmete dokumenteerimist ja aruandlust;

c) vastavalt artiklile 75 asjakohast IT-taristut.

2. Lõike 1 kohasel hindamisel kasutavad pädevad asutused kõiki järgmisi meetodeid:

a) vaatavad läbi sisereitingute meetodi puhul kasutatavate andmete kvaliteedijuhtimise eeskirjad, meetodid ja protseduurid;

b) vaatavad läbi asjakohased andmekvaliteedi aruanded ning neis esitatud tähelepanekud, järeldused ja soovitused;

c) vaatavad läbi IT-taristuga seotud eeskirjad ja IT-süsteemide haldamise protseduurid, sealhulgas hädaolukorrakavadega seotud eeskirjad, mis on asjakohased sisereitingute meetodi rakendamisel kasutatavate IT-süsteemide seisukohast;

d) vaatavad läbi krediidiasutuse või investeerimisühingu siseste organite, sealhulgas juhtorgani või komiteede asjakohased protokollid;

e) vaatavad läbi krediidiasutuse või investeerimisühingu siseauditi funktsiooni või muu kontrollifunktsiooni täitja asjakohased tähelepanekud;

f) vaatavad läbi eduaruanded, milles käsitletakse krediidiasutuse või investeerimisühingu tegevust asjakohaste auditite käigus tuvastatud puuduste kõrvaldamiseks ja riskide maandamiseks;

g) hangivad krediidiasutuse või investeerimisühingu asjaomastelt töötajatelt ja kõrgemalt juhtkonnalt kirjalikud avaldused või küsitlevad neid.

3. Lõike 1 kohasel hindamisel võivad pädevad asutused kasutada ka mõnda järgmistest täiendavatest meetoditest:

a) teha krediidiasutuse või investeerimisühingu andmetega ise teste või nõuda, et krediidiasutus või investeerimisühing teeks pädeva asutuse määratud teste;

b) vaadata läbi krediidiasutuse või investeerimisühingu muud asjakohased dokumendid.

*Artikkel 73*

**Andmete kvaliteet**

1. Hinnates nende sise-, välis- või koondatud andmete kvaliteeti, mis on vajalikud krediidiriski mõõtmise ja juhtimise protsessi tõhusaks toetamiseks, nagu on osutatud määruse (EL) nr 575/2013 artikli 144 lõike 1 punktis d ja artiklis 176, kontrollivad pädevad asutused järgmist:

a) nende omaduste väärtuste täielikkust, mille puhul väärtused on nõutavad;

b) andmete õigsust, veendudes, et andmed on sisuliselt vigadeta;

c) andmete kooskõla, veendudes, et antud andmestikku saab võrrelda krediidiasutuse või investeerimisühingu erinevate andmeallikatega;

d) andmeväärtuste ajakohasust;

e) andmete kordumatust, veendudes, et tulenevalt filtritest või lähteandmete muust teisendamisest ei esine koondandmetes dubleerimist;

f) andmete kehtivust, veendudes, et andmed põhinevad piisaval klassifitseerimissüsteemil, mis on piisavalt range, et tagada nende aktsepteeritavus;

g) andmete jälgitavust, veendudes, et vaadeldavate andmete ajalugu, töötlemine ja asukoht on kergesti kindlaks tehtavad.

2. Andmete kvaliteedijuhtimise protsessi hindamisel veenduvad pädevad asutused järgmises:

a) kõik järgmised tingimused on täidetud:

   i) on olemas piisavad andmekvaliteedi standardid, millega on määratud kindlaks andmekvaliteedi juhtimise protsessi eesmärgid ja üldine ulatus;

   ii) on olemas asjakohased andmete kogumise, säilitamise, migratsiooni, ajakohastamise ja kasutamise eeskirjad, standardid ja protseduurid;

   iii) on olemas andmete kvaliteedijuhtimise protsessi pideva ajakohastamise ja täiustamise tava;

   iv) on olemas kriteeriumide ja protseduuride kogum, mille alusel tehakse kindlaks vastavus andmekvaliteedi standarditele, sealhulgas eelkõige üldised kriteeriumid ja protsessid andmete kooskõlastavaks võrdlemiseks süsteemides ja nende vahel, sealhulgas raamatupidamislike ja sisereitingutel põhinevate andmete kooskõlastavaks võrdlemiseks;

   v) on olemas asjakohased protsessid andmete sisemiseks hindamiseks ja andmekvaliteedi pidevaks parandamiseks, sealhulgas parandamist vajavates valdkondades esinevate probleemide lahendamiseks sisemiste soovituste andmise protsess ning nende soovituste tähtsuse järjekorras rakendamise protsess ja eelkõige andmete kooskõlastava võrdlemise käigus ilmnenud oluliste lahknevuste käsitlemise protsess;

b) andmete kogumise protsess on piisavalt sõltumatu andmete kvaliteedijuhtimise protsessist, sealhulgas vajaduse korral organisatsioonilise struktuuri ja töötajate eraldamise kaudu.

*Artikkel 74*

**Andmete dokumenteerimine ja aruandlus**

1. Hinnates nende andmete dokumenteerimist, mis on vajalikud krediidiriski mõõtmise ja juhtimise protsessi tõhusaks toetamiseks, nagu on osutatud määruse (EL) nr 575/2013 artikli 144 lõike 1 punktis d ja artiklis 176, hindavad pädevad asutused kõike järgmist:

a) andmebaaside kogumi kirjeldust, sealhulgas eelkõige:

   i) sisereitingute meetodi rakendamiseks kasutatavate arvutussüsteemidega seotud andmebaaside üldkirjeldust;

   ii) asjakohaseid andmeallikaid;

   iii) asjakohaseid andmete kogumise ja teisendamise protsesse ning sellega seoses kasutatavaid kriteeriume;

   iv) andmebaaside asjakohast funktsionaalset kirjeldust, mis sisaldab nende suurust, loomise kuupäeva ning andmesõnastikke, milles selgitatakse väljade ja väljadele sisestatavate eri väärtuste sisu koos andmekirjete selgete määratlustega;

   v) andmebaaside asjakohast tehnilist kirjeldust, mis sisaldab andmebaasi tüüpi, tabeleid, andmebaasi haldamise süsteemi ja andmebaasi arhitektuuri ning mis tahes standardse andmete modelleerimise märgistikuna esitatud andmemudeleid;

   vi) andmete kogumise ja säilitamisega seotud asjakohaseid töövooge ja protseduure;

b) andmehalduseeskirju ja vastutusalade jaotust, sealhulgas kasutajate profiile ja andmete omanikke;

c) andmehaldusraamistikus rakendatavate kontrollide läbipaistvust, kättesaadavust ja järjepidevust.

2. Andmearuandlust hinnates veenduvad pädevad asutused eelkõige järgmises:

a) aruandluses on esitatud aruande või läbivaatamise ulatus, järeldused ja vajaduse korral soovitused tuvastatud puuduste kõrvaldamiseks;

b) andmeid esitatakse asjakohase sagedusega krediidiasutuse või investeerimisühingu kõrgemale juhtkonnale ja juhtorganile ning andmete saaja tasand on kooskõlas krediidiasutuse või investeerimisühingu organisatsioonilise struktuuri ning andmete liigi ja olulisusega;

c) andmetest antakse aru korrapäraselt ja vajaduse korral ka sihtotstarbeliselt;

d) aruandlus sisaldab asjakohaseid tõendeid selle kohta, et krediidiasutus või investeerimisühing on soovitusi piisavalt arvesse võtnud ja nõuetekohaselt rakendanud.

*Artikkel 75*

**IT-taristu**

1. Hinnates krediidiasutuse või investeerimisühingu reitingusüsteemide ja sisereitingute meetodi rakendamise seisukohast oluliste IT-süsteemide arhitektuuri vastavalt määruse (EL) nr 575/2013 artiklile 144, hindavad pädevad asutused kõike järgmist:

a) IT-süsteemide arhitektuuri, sealhulgas kõiki rakendusi, nende liideseid ja koostoimet;

b) andmevoo skeemi, millel on kaardistatud sisereitingute meetodi rakendamisel kasutatavad ja reitingusüsteemidega seotud peamised rakendused, andmebaasid ja IT-komponendid;

c) IT-süsteemide omanike määramist;

d) IT-süsteemide suutlikkust, skaleeritavust ja tõhusust;

e) IT-süsteemide ja andmebaaside juhendeid.

2. Hinnates krediidiasutuse või investeerimisühingu reitingusüsteemide ja sisereitingute meetodi rakendamisega seotud IT-taristu usaldusväärsust, ohutust ja turvalisust, veenduvad pädevad asutused järgmises:

a) IT-taristu suudab toetada krediidiasutuse või investeerimisühingu tavapäraseid ja erakorralisi protsesse õigeaegselt, automaatselt ja paindlikult;

b) IT-taristu funktsioonide katkemise (tõrgete), andmete kaotsimineku ja ebaõige hindamise (vigade) riski on nõuetekohaselt arvesse võetud;

c) IT-taristu on piisavalt kaitstud pahatahtlike töötajate või väliste isikute poolt andmete või süsteemide varguse, võltsimise, manipuleerimise ja saboteerimise eest.

3. Hinnates krediidiasutuse või investeerimisühingu reitingusüsteemide ja sisereitingute meetodi rakendamisega seotud IT-taristu töökindlust, veenduvad pädevad asutused järgmises:

a) IT-süsteemide, andmete ja dokumentide varundamise protseduure rakendatakse ja testitakse korrapäraselt;

b) kriitilise tähtsusega IT-süsteemide puhul rakendatakse talitluspidevuse tegevuskavasid;

c) tõrgete puhuks on kindlaks määratud IT-süsteemide taastamise protseduurid ja neid testitakse perioodiliselt;

d) IT-süsteemide kasutajate haldamine on kooskõlas krediidiasutuse või investeerimisühingu asjakohaste eeskirjade ja protseduuridega;

e) kriitilise tähtsusega IT-süsteemide puhul rakendatakse kontrolljälgi;

f) IT-süsteemide muudatuste haldamine on asjakohane ja muudatuste järelevalve hõlmab kõiki IT-süsteeme.

4. Hinnates, kas krediidiasutuse või investeerimisühingu reitingusüsteemide ja sisereitingute meetodi rakendamisega seotud IT-taristut kontrollitakse korrapäraselt ja sihtotstarbeliselt, veenduvad pädevad asutused järgmises:

a) korrapärase järelevalve ja sihtotstarbeliste läbivaatamiste tulemusena antakse soovitusi tuvastatud puuduste kõrvaldamiseks;

b) punktis a osutatud tähelepanekud ja soovitused edastatakse krediidiasutuse või investeerimisühingu kõrgemale juhtkonnale ja juhtorganile;

c) on piisavalt tõendeid soovituste nõuetekohase järgimise ja rakendamise kohta krediidiasutuse või investeerimisühingu poolt.

13. PEATÜKK

**OMAKAPITALI INVESTEERINGUTE PUHUL KASUTATAVATE SISEMUDELITE HINDAMISE METOODIKA**

*Artikkel 76*

**Üldpõhimõtted**

1. Hinnates, kas krediidiasutus või investeerimisühing suudab välja töötada ja valideerida omakapitali investeeringute puhul kasutatava sisemudeli ning määrata iga riskipositsiooni omakapitali investeeringute suhtes kohaldatava sisemudelitel põhineva meetodi kohaldamisalasse, nagu on nõutud määruse (EL) nr 575/2013 artikli 144 lõike 1 punktides f ja h ning artiklites 186, 187 ja 188, hindavad pädevad asutused kõike järgmist:

a) vastavalt artiklile 77 kasutatavate andmete asjakohasust;

b) vastavalt artiklile 78 kasutatavate mudelite asjakohasust;

c) vastavalt artiklile 79 stressitestimise programmi põhjalikkust;

d) vastavalt artiklile 80 mudeli ja modelleerimisprotsessi terviklikkust;

e) vastavalt artiklile 81 riskipositsioonide sisemudelitel põhineva meetodi alla määramise asjakohasust;

f) vastavalt artiklile 82 valideerimisfunktsiooni asjakohasust.

2. Lõike 1 kohasel hindamisel kasutavad pädevad asutused kõiki järgmisi meetodeid:

a) vaatavad läbi krediidiasutuse või investeerimisühingu asjakohased sise-eeskirjad ja protseduurid;

b) vaatavad läbi krediidiasutuse või investeerimisühingu tehnilise dokumentatsiooni omakapitali investeeringute jaoks sisemudeli väljatöötamise metoodika ja protsessi kohta;

c) vaatavad läbi asjakohased väljatöötamise juhendid, metoodikad ja protsessid ning testivad neid;

d) vaatavad läbi omakapitali investeeringute jaoks sisemudeli väljatöötamises, valideerimises ja rakendamises osalevate eri üksuste ja siseste organite rollid ja vastutusalad;

e) vaatavad läbi krediidiasutuse või investeerimisühingu siseste organite, sealhulgas juhtorgani või komiteede asjakohased protokollid;

f) vaatavad läbi asjakohased aruanded omakapitali investeeringute puhul kasutatavate sisemudelite toimimise kohta ning krediidiasutuse või investeerimisühingu krediidiriski kontrolli üksuse, valideerimisfunktsiooni täitja, siseauditi funktsiooni täitja või mis tahes muu kontrollifunktsiooni täitja soovitused;

g) vaatavad läbi asjakohased eduaruanded, milles käsitletakse krediidiasutuse või investeerimisühingu tegevust järelevalve, valideerimise ja auditite käigus tuvastatud puuduste kõrvaldamiseks ja riskide maandamiseks;

h) hangivad krediidiasutuse või investeerimisühingu asjaomastelt töötajatelt ja kõrgemalt juhtkonnalt kirjalikud avaldused või küsitlevad neid.

3. Lõike 1 kohasel hindamisel võivad pädevad asutused kasutada ka mõnda järgmistest täiendavatest meetoditest:

a) nõuda ja analüüsida omakapitali investeeringute puhul kasutatavate sisemudelite väljatöötamise protsessis kasutatud andmeid;

b) teha ise või korrata krediidiasutuse või investeerimisühingu hindamisi VaR meetodil, kasutades krediidiasutuse või investeerimisühingu esitatud asjakohaseid andmeid;

c) nõuda metoodikavalikuid ja saadud tulemusi põhjendavate täiendavate dokumentide või analüüside esitamist;

d) vaadata läbi riskihinnangute arvutamiseks kasutatavate IT-süsteemide funktsionaalse dokumentatsiooni;

e) vaadata läbi krediidiasutuse või investeerimisühingu muud asjakohased dokumendid.

*Artikkel 77*

**Andmete asjakohasus**

Hinnates nende andmete asjakohasust, mida kasutatakse omakapitali investeeringutega seotud tegeliku tulude jaotuse kajastamiseks vastavalt määruse (EL) nr 575/2013 artiklile 186, veenduvad pädevad asutused järgmises:

a) andmed kajastavad krediidiasutuse või investeerimisühingu konkreetsete omakapitali investeeringute riskiprofiili;

b) andmed on statistiliselt usaldusväärsete kahjuhinnangute saamiseks piisavad või neid on asjakohaselt kohandatud, et saada piisavalt realistlikud ja konservatiivsed mudeli väljundid;

c) kasutatud andmed pärinevad välistest allikatest ja siseandmete kasutamise korral vaatab need sõltumatult läbi krediidiasutuse või investeerimisühingu asjaomase kontrollifunktsiooni täitja;

d) andmed kajastavad pikimat võimalikku perioodi, et tagada konservatiivne hinnang asjakohase pikaajalise tsükli või äritsükli jooksul tekkida võivale kahjule, ning hõlmavad krediidiasutuse või investeerimisühingu portfelli seisukohast asjakohast märkimisväärse finantsstressi perioodi;

e) kui kasutatakse lühema perioodi andmeid, mis on teisendatud kvartaliandmeteks, toetavad teisendamisprotseduuri empiirilised tõendid hästi välja töötatud ja dokumenteeritud lähenemisviisi rakendamise kohta ning seda protseduuri kohaldatakse konservatiivselt ja ajas järjepidevalt;

f) valitakse pikim ajavahemik, mis võimaldab hinnata 99 protsentiili mittekattuvate vaadeldud andmetega.

*Artikkel 78*

**Mudelite asjakohasus**

Hinnates nende mudelite asjakohasust, mida kasutatakse omakapitali investeeringutega seotud tulude jaotuse hindamiseks omavahendite nõuete arvutamisel vastavalt määruse (EL) nr 575/2013 artiklile 186, veenduvad pädevad asutused järgmises:

a) mudel vastab krediidiasutuse või investeerimisühingu omakapitali investeeringute portfelli riskiprofiilile ja keerukusele ning kui krediidiasutusel või investeerimisühingul on olulisi osalusi, mille väärtused on olemuselt väga mittelineaarsed, võetakse seda mudelis asjakohaselt arvesse;

b) individuaalsete positsioonide liigitamine asendajate, turuindeksite ja riskitegurite lõikes on usaldusväärne, arusaadav ja sisuliselt asjakohane;

c) valitud riskitegurid on asjakohased ja hõlmavad tõhusalt nii üldriski kui ka spetsiifilist riski;

d) mudel selgitab asjakohaselt varem toimunud hinnamuutusi;

e) mudel kajastab nii võimalike kontsentratsioonide ulatust kui ka nende koosseisu muutusi.

*Artikkel 79*

**Stressitestimise programmi põhjalikkus**

1. Hinnates määruse (EL) nr 575/2013 artikli 186 punkti g kohaselt nõutava stressitestimise programmi põhjalikkust, veenduvad pädevad asutused, et krediidiasutus või investeerimisühing on suuteline koostama kahjuhinnanguid alternatiivsete ebasoodsate stsenaariumide korral ja need stsenaariumid erinevad sisemudelis kasutatavatest stsenaariumidest, kuid võivad siiski tõenäoliselt realiseeruda.

2. Lõike 1 kohasel hindamisel veenduvad pädevad asutused järgmises:

a) alternatiivsed ebasoodsad stsenaariumid on krediidiasutuse või investeerimisühingu konkreetsete osaluste puhul asjakohased, kajastavad krediidiasutuse või investeerimisühingu märkimisväärset kahju ja võtavad arvesse mõju, mis ei kajastu mudeli tulemustes;

b) mudeli tulemusi alternatiivsete ebasoodsate stsenaariumide korral kasutatakse omakapitali investeeringute portfellide tegelikus riskijuhtimises ja neist antakse korrapäraselt aru kõrgemale juhtkonnale;

c) alternatiivsed ebasoodsad stsenaariumid vaadatakse läbi ja neid ajakohastatakse korrapäraselt.

*Artikkel 80*

**Mudeli ja modelleerimisprotsessi terviklikkus**

1. Hinnates määruse (EL) nr 575/2013 artikli 187 kohaselt nõutavat mudelite ja modelleerimisprotsessi terviklikkust, veenduvad pädevad asutused järgmises:

a) sisemudel on täielikult integreeritud krediidiasutuse või investeerimisühingu kauplemisportfelli mittekuuluvate omakapitali investeeringute portfelli juhtimisse, üldistesse juhtimisteabesüsteemidesse ja riskijuhtimise taristu ning seda kasutatakse investeerimispiirangute ja omakapitali investeeringute riski jälgimiseks;

b) modelleerimisüksus on pädev ja sõltumatu üksusest, kes vastutab individuaalsete investeeringute juhtimise eest.

2. Lõike 1 punkti a kohasel hindamisel veenduvad pädevad asutused järgmises:

a) krediidiasutuse või investeerimisühingu juhtorgan ja kõrgem juhtkond osalevad aktiivselt riskikontrolli protsessis, olles kinnitanud investeerimispiirangud, mis põhinevad muu hulgas sisemudeli tulemustel;

b) riskikontrolli üksuse koostatud aruanded vaadatakse läbi juhtkonna tasandil isikute poolt, kellel on piisav pädevus anda korraldusi võetud positsioonide ja krediidiasutuse või investeerimisühingu koguriskipositsiooni vähendamiseks;

c) on olemas tegevuskavad turukriiside puhuks, mis mõjutavad mudeli kohaldamisalasse kuuluvat tegevust, ja neis kirjeldatakse selliseid turukriise käivitavaid sündmusi ja kavandatud meetmeid.

3. Lõike 1 punkti b kohasel hindamisel veenduvad pädevad asutused järgmises:

a) modelleerimisüksuse töötajad ja üksuse eest vastutav kõrgem juhtkond ei täida individuaalsete investeeringute juhtimisega seotud ülesandeid;

b) modelleerimisüksuste ja üksikute investeeringute juhtimise eest vastutavate üksuste kõrgema astme juhid annavad aru krediidiasutuse või investeerimisühingu juhtorgani või selle määratud komitee eri liikmetele;

c) modelleerimisüksuse töötajate ja üksuse eest vastutavate kõrgema astme juhtide töötasu ei hõlma individuaalsete investeeringute juhtimisega seotud ülesannete täitmist.

*Artikkel 81*

**Riskipositsioonide sisemudelitel põhineva meetodi alla määramise asjakohasus**

Hinnates iga omakapitali investeeringute puhul kasutatava meetodi kohaldamisalasse kuuluva riskipositsiooni sisemudelitel põhineva meetodi alla määramise asjakohasust vastavalt määruse (EL) nr 575/2013 artikli 144 lõike 1 punktile h, hindavad pädevad asutused määramisel või määramise läbivaatamisel kasutatavaid määratlusi, protsesse ja kriteeriume.

*Artikkel 82*

**Valideerimisfunktsiooni asjakohasus**

Hinnates valideerimisfunktsiooni asjakohasust, pidades silmas määruse (EL) nr 575/2013 artikli 144 lõike 1 punktis f ja artiklis 188 sätestatud nõudeid, kohaldavad pädevad asutused artikleid 10–13 ning veenduvad järgmises:

a) krediidiasutus või investeerimisühing võrdleb omakapitali investeeringute tegeliku tulususe esimest protsentiili modelleeritud hinnangutega vähemalt kord kvartalis;

b) punktis a osutatud võrdluses kasutatakse vähemalt ühe aasta pikkust vaatlusperioodi ja ajavahemikku, mis võimaldab arvutada esimese protsentiili mittekattuvate vaadeldud andmete põhjal;

c) kui nende andmete protsent, mis jäävad allapoole omakapitali investeeringute tulususe hinnangulist esimest protsentiili, on üle 1 %, on see piisavalt põhjendatud ja krediidiasutus või investeerimisühing võtab asjakohaseid parandusmeetmeid.

14. PEATÜKK

**REITINGUSÜSTEEMIDE MUUDATUSTE HALDAMISE HINDAMISE METOODIKA**

*Artikkel 83*

**Üldpõhimõtted**

1. Selleks et hinnata, kas krediidiasutus või investeerimisühing vastab määruse (EL) nr 575/2013 artikli 143 lõigete 3 ja 4 ning artikli 175 lõike 2 kohastele nõuetele, mis käsitlevad reitingusüsteemi kohaldamisala või omakapitali investeeringute puhul kasutatava sisemudelitel põhineva meetodi kohaldamisala muudatuste haldamist ja dokumenteerimist ning reitingusüsteemides või omakapitali investeeringute puhul kasutatavas sisemudelitel põhinevas meetodis tehtavate muudatuste haldamist ja dokumenteerimist, veenduvad pädevad asutused, et eeskirjad, millest krediidiasutus või investeerimisühing selliste muudatuste puhul lähtub („muudatuste tegemise eeskirjad"), on nõuetekohaselt rakendatud ning need vastavad määruse (EL) nr 529/2014 artiklite 2–5 ja 8 ning I lisa nõuetele.

2. Lõike 1 kohasel hindamisel kasutavad pädevad asutused kõiki järgmisi meetodeid:

a) vaatavad läbi krediidiasutuse või investeerimisühingu muudatuste tegemise eeskirjad;

b) vaatavad läbi krediidiasutuse või investeerimisühingu siseste organite, sealhulgas juhtorgani, mudelikomitee või muude komiteede asjakohased protokollid;

c) vaatavad läbi asjakohased aruanded reitingusüsteemide muudatuste haldamise kohta ning krediidiasutuse või investeerimisühingu krediidiriski kontrolli üksuse, valideerimisfunktsiooni täitja, siseauditi funktsiooni täitja või mis tahes muu kontrollifunktsiooni täitja soovitused;

d) vaatavad läbi asjakohased eduaruanded, milles käsitletakse krediidiasutuse või investeerimisühingu tegevust järelevalve, valideerimise ja auditite käigus tuvastatud puuduste kõrvaldamiseks ja riskide maandamiseks;

e) hangivad krediidiasutuse või investeerimisühingu asjaomastelt töötajatelt ja kõrgemalt juhtkonnalt kirjalikud avaldused või küsitlevad neid.

3. Lõike 1 kohasel hindamisel võivad pädevad asutused läbi vaadata ka krediidiasutuse või investeerimisühingu muud asjakohased dokumendid.

*Artikkel 84*

**Muudatuste tegemise eeskirjade sisu**

Hinnates krediidiasutuse või investeerimisühingu muudatuste tegemise eeskirju, veenduvad pädevad asutused, et nendega rakendatakse määruse (EL) nr 575/2013 nõudeid ning delegeeritud määruse (EL) nr 529/2014 artiklites 1–5, artiklis 8 ja I lisas sätestatud kriteeriume ning et nendega nähakse ette kõnealuste nõuete ja kriteeriumide praktiline kohaldamine, võttes arvesse järgmist:

a) vastutusalad, aruandlusahelad ja protseduurid muudatuste sisemiseks heakskiitmiseks, võttes arvesse krediidiasutuse või investeerimisühingu organisatsioonilisi iseärasusi ja lähenemisviisi eripära;

b) muudatuste liigitamisega seotud määratlused, meetodid ja vajaduse korral parameetrid;

c) protseduurid muudatuste kindlaksmääramiseks ja jälgimiseks, neist pädevatele asutustele teatamiseks ja nende tegemiseks loa taotlemiseks;

d) muudatuste rakendamise, sealhulgas nende dokumenteerimise protseduurid.

15. PEATÜKK

**LÕPPSÄTE**

*Artikkel 85*

**Jõustumine**

Käesolev määrus jõustub kahekümnendal päeval pärast selle avaldamist *Euroopa Liidu Teatajas*.

Käesolev määrus on tervikuna siduv ja vahetult kohaldatav kõikides liikmesriikides.

Brüssel, 20. oktoober 2021

*Komisjoni nimel*
*president*
Ursula VON DER LEYEN